

**U TVOM ZAGRLJAJU ZABORAVLJAM
SVAKO PRETRPLJENO ZLO**

KREŠIMIR PINTARIĆ

d:p:k:m

SADRŽAJ

Umjesto predgovora	1
Zlo koje činimo izaziva manje netrpeljivosti i mržnje nego naše dobre osobine	2
Lakše je biti mudar za druge nego za sebe	5
Svi imamo dovoljno snage za podnošenje tuđih jada	10
Nikad ne ispadnemo tako glupi zbog osobina koje imamo kao zbog onih koje se pretvaramo da nemamo	15
Želja da izgledamo pametni često nas sprečava da to postanemo	20
Postoje ljudi kojima mane dobro stoje, kao i ljudi koje njihove vrline nagrđuju	25
Lakše je izgledati doraslim za poslove koje ne obavljamo nego za one koje obavljamo	30
Koliko god bila varava, nada nas barem vodi kraju života ugodnim putem	34
Nikad nismo tako sretni ili tako nesretni kao što mislimo da jesmo	38
Svi se žale na svoje pamćenje, ali nitko se ne žali na svoje rasuđivanje	42
Male mane priznajemo samo stoga što želimo uvjeriti druge da smo lišeni velikih	47
Dobro upotrijebljene, neke mane blistaju više od same vrline	53
Koliki nam god užitak pružala ljubav, ona nam ga pruža više načinima na koje se pokazuje nego sobom samom	57
Rijetko nalazimo razumne ljude koji nisu naših nazora	61
Često bismo se stidjeli svojih najboljih djela kad bi ljudi vidjeli pobude iz kojih su nastala	
65	

Najveći podvig u prijateljstvu nije pokazati prijatelju svoje mane, nego navesti ga da vidi svoje	72
U ljubavi, obmana obično pobjeđuje u utrci s nepovjerenjem	77
Koliko je časno ponositi se sobom, toliko je glupavo to činiti pred drugima	83
Postoje sretni, ali ne i zanosni brakovi	92
Umjesto pogovora	100
O autoru	101
Impresum	102

Kao što sam vam rekao, u ljubavnoj književnosti ima relativno malo tekstova koji se bave kušnjom trajanja. To je doista frapantno. Uzmimo, na primjer, kazalište. Ako pogledate predstave koje prikazuju pobunu mladih ljubavnika protiv despotizma obiteljskog kruga – potpuno klasična tema – svima bismo mogli u podnaslov staviti jedan Marivauxov naslov: *Trijumf ljubavi*. Prema tome modelu mnoge predstave govore o tome kako će ti mlađi ljudi, često uz pomoć sluga ili drugih saveznika iz okružja, nasamariti stare i na kraju doći do cilja, odnosno braka. Imamo trijumf ljubavi, ali ne i trajanje. Imamo samo ono što možemo nazvati intrigom susreta. Važna djela, veliki romani često su građeni na nemogućem u ljubavi, na njezinu iskušenju, tragediji, zastranjivanju, rastavljanju, kraju itd. Ali o pozitivnom trajanju nema bog zna što. Možemo čak primijetiti da supružništvo gotovo da i nije inspiriralo velika djela. Činjenica je da nije baš inspiriralo umjetnike. No upravo u Becketta, o kojem se govori da je pisac beznađa, nemogućeg, ima nešto posebno u vezi s time: on je također pisac upornosti u ljubavi. Uzmite na primjer komad *Lijepi dani*, koji je priča o jednome starom paru. Vidi se samo žena, dok muškarac plazi iza scene, sve je u raspadu, ona polako propada u pod, ali kaže: „Kako su to bili lijepi dani.“ A ona to kaže jer je ljubav još tu. Ljubav je taj moćni i nepromjenjivi element koji je strukturirao njezino naizgled katastrofalno postojanje. I ljubav je skrivena snaga te katastrofe.

Alain Badiou, Pohvala ljubavi

Filmove koji glume ozbiljnost sumnjičim za neiskrenost. Jednako kao i ljudi koji smatraju da je dostojanstvo nespojivo s osmijehom, kamoli sa smijehom.

Začudo, ima malo filmova koji ne žele ništa. Jednostavno postoje, a imaju li kakvu ambiciju, onda samo onu da nas tek žele razveseliti. Razveseliti nas bez laži. Kao što to čine naši dobri prijatelji. Takvi mi filmovi, paradoksalno, govore najviše jer ču iz njih o svijetu doznati nešto više upravo preko one zabave, a da to uopće i ne slutim.

„Io voglio una donna!!!“ – Sjetite se što je rekao psihijatar o ujaku koji je dobio izlaz iz ludnice kad su ga skidali sa stabla: „Katkad je normalan, katkad nije. Kao i svi mi.“ Ta je rečenica za mene točnija i mudrija od svih godarovskih i bergmanovskih vivisekcija i magičarskih pokusa njihovih oponašatelja.

Jiří Menzel, Pa ne znam

ZLO KOJE ČINIMO IZAZIVA MANJE NETRPELJIVOSTI I MRŽNJE NEGO NAŠE DOBRE OSOBINE

Zovu me papučar. Ja se, dakako, ne ljutim, jer ljudi su u pravu. Jedino mi nije jasno zašto svi to naglašavaju kao da je nešto loše.

Kad pokušam objasniti da mi uopće nije teško skuhati večeru ako će žena oprati suđe, ili obratno, ljudi samo s gađenjem okreću glavu od mene i govore: „Papučar.“

Umjesto da zašutim, ja se dalje ukopavam: „Nemam ništa ni protiv kuhanja s pranjem, ako se žena vrati kući s hrpom posla, znam da bi ona učinila isto da je na mom mjestu.“

Ljudi prezrivo odmahuju glavom i govore: „Kakav papučar.“

Neki iz pozadine dovikuju: „Naivčina!“

Ljudi znaju što govore i zato se slažem s njima. Ali brinem se zbog toga prezira u njihovu odmahivanju, ljutnje u glasovima.

„Zašto žena ne nađe posao koji će joj ostaviti dovoljno vremena za kuhanje i pranje suđa?“ pitaju.

„A zašto ja ne nađem posao koji mi neće ostaviti dovoljno vremena za kuhanje i pranje suđa?“ odgovaram protupitanjem.

„Da, stvarno, zašto ne nađeš bolji posao?“ čude se oni.

„A koji je to posao bolji od kuhanja i pranja suđa?“ čudim se ja.

Gomilom se širi žamor.

„Papučar“, čujem kako mrmljaju.

„Idiot“, poviče netko iz sredine.

Nije mi drago zbog tog povika, ali ne ljutim se, jer ima smisla to što govore. No i dalje sam zbumjen prezironom.

„Ljudi“, kažem im, „pa što ako sam papučar? Ja sam kao i svi vi, samo papučar.“

U tom trenutku skužim da sam okružen sve samim frajerima. To objašnjava prezir, pomislim.

„Nemojte misliti da ja ne želim biti frajer, pa tko ne bi bio da može? Pokušao sam, ali nije išlo. Jer sam papučar. Kakva smisla ima pokušavati biti ono što nisam?“

Nekoliko trenutaka tišina. Onda netko kaže poluglasno: „Ovaj papučar je stvarno glup.“

Ne ljutim se. Nisam siguran da sam glup jer ne pokušavam biti ono što nisam, ali ne ljutim se.

Jasno mi je da frajeri u papučarima vide neku sramotnu vrstu polumuškaraca i da je to izvor prezira, ali mislim da frajeri tu samo gube dragocjeno vrijeme. Da sam ja kojim slučajem frajer, ne bih ni primjećivao papučare. Dapače, mislim da bi mi odgovarao što veći broj papučara, jer kakva bi mi korist bila od frajerstva da su svi muškarci frajeri? Tek na pozadini papučarstva frajerstvo može zablistati punim sjajem. To je bjelodano svakom tko ima oči. Prošetajte gradom i ako naletite na kakvu zgodnu ženu koja nije sama, pokraj nje će biti frajer, nikad neki usrani papučar. Ako vam se ne da šetati, možete sjesti, naručiti piće i čekati da najdu zgodne žene. Šetali ili sjedili, svejedno, uvijek ćete vidjeti da su pravi frajeri pokupili sve ljepotice. Kao i to da papučari skupljaju drek. Što je normalnije od toga? Koja bi žena koja može imati koga hoće izabrala papučara?

Ali i ženski škart ima potrebu za sparivanjem s muškarcima. I tu uskaču papučari, muški škart. Da nema papučara, frajeri bi pola života morali potrošiti na odjevanje kojekakvih razrokih tronožaca, amorfnih salenjaka, grbavih vještica, krivozubih krastača i lajavih mumija. Da sam frajer, bio bih zahvalan svakom papučaru koji hoda ovim planetom. Netko mora odraditi i prljavi posao.

A kako bih tek uživao u njihovim zavidnim pogledima!

Trudim se ne misliti na sve te zgodne žene što još uvijek lutaju gradom i čekaju da ih pokupe frajeri dok kuham večeru i čekam ženu da se vrati s posla. Više gotovo da i ne izlazim iz kuće. A i zašto bih? Da se po milijunti put uvjerim kako su frajeri pokupili ljepotice, a papučarima prepustili zbrinjavanje biološkog otpada i tumaranje genetski slijepim ulicama?

Ako sad moram naglašavati da je moja žena izuzetak od tog pravila, onda stvarno nemate pojma o papučarima.

Čovjek može divno živjeti na ovom svijetu ako zna kako raditi i kako voljeti, ako radi za osobu koju voli i ako voli posao koji radi.

Lav Nikolajević Tolstoj

LAKŠE JE BITI MUDAR ZA DRUGE NEGO ZA SEBE

Još uvijek sam se, iako ne više sasvim jasno, sjećao studentskih dana kad nisam shvaćao smisao vikenda. Nisam bio slijep da ne vidim kako većina ljudi brije na vikend, ali ta je spoznaja bila u istoj ladici sa spoznajama tipa *ose briju na slatko*. U međuvremenu je studiranje zamijenjeno debelom obiteljskom pozajmicom i ratom kredita stambene štedionice, redovitim i honorarnim poslovima, iza nas je šest godina radnog staža, tako da žena i ja definitivno brijemo na vikend. Nažalost, a s obzirom na spomenutu pozajmicu i ratu kredita, bili smo prisiljeni razviti dvije vrste vikenda: obični vikend, ili samo vikend, i lažni vikend.

Budući da mi je taj tjedan na poslu bilo neko čudno zatišje, do srijede sam uspio dovršiti i uredniku dostaviti honorarnu korekturu. Ona je svom uredniku, unatoč gužvi na poslu, u petak predala honorarni prijevod, što je značilo da je pred nama bio obični vikend. I zato mi je bilo čudno što se s posla vratila u prilično lošem stanju. Izgledala je nekako poraženo, ili barem kao da su joj silovali novi mobitel.

Prepostavljam da nitko ne pršti od energije na kraju radnog tjedna, pogotovo ne ako uz redoviti ima i honorarni posao, ali u našoj kući taj umor obično prati dobro raspoloženje jer vikend pred nama znači dugo spavanje, što voli najviše na svijetu (da, više i od čokolade i od sladoleda, čak i novog mobitela, usuđujem se tvrditi), kuhanje onih jela koja ne stignemo kuhati preko tjedna, druženje s prijateljima i, naravno, vrijeme samo za nas: čavrljanje, izležavanje pred televizorom, slušanje glazbe, maženje i seksanje.

Uglavnom, ništa se od nadolazećeg vikenda nije moglo vidjeti na njezinu licu, u njezinu držanju, dapače, više je pristajalo lažnom vikendu, onom koji protekne u rješavanju zaostataka od proteklog tjedna i dovršavanju honorarnih poslova kako bi se sljedeći tjedan mogli preuzeti novi. Nadao sam se da će to proći kad se presvuče, izvali na dvosjed i odšuti desetak minuta. Najkasnije poslije večere kad otvorimo butelju vina i počnemo naklapati što ćemo tu večer ili za vikend. Čovjeku jednostavno treba malo vremena da se oporavi od radnog dana i prebaci u pravo vikend-raspoloženje. No, ponavljam, nije bilo ni najmanjeg nagovještaja da će se ikad bilo što promijeniti.

Onda sam shvatio da zapravo ni ja nisam u kvalitetnom vikend-raspoloženju. Ali za razliku od nje, uspješno sam to ignorirao. Ne zato što mislim da se životni problemi rješavaju

ignoriranjem, već stoga što znam da si neću nimalo pomoći ako se prepustim malodušnosti. S problemima ili ulaziš u koštač ili ih ignoriraš, barem privremeno, dok ne skupiš snage da se suočiš s njima. Najgore što možeš napraviti jest prepuštanje tom osjećaju da je pred tobom nešto što nećeš moći savladati jer to obično problemima omogući da stvarno narastu do nepojmljivih i, shodno tome, nesavladivih proporcija.

Alkohol je valjda najstariji poznati anksiolitik. To njegovo svojstvo najbolje sam upoznao tijekom rata. U preekstremnom obliku, duduše. Kako bilo, dobro je otvoriti butelju vina poslije večere, a prije suočenja sa ženinim lošim raspoloženjem. Iako smo večeru, ako se zanemare rečenice tipa „kako uspiju uzgojiti mrkvu bez ikakva okusa“ i „hoćeš ti još malo ovog zelenog“, sažvakali i progutali šutke, kao što smo i raspremili stol, nakon što mi je prva čaša dobro rashlađena *chardonnaya* počela širiti ugodnu toplinu utrobom, osjećao sam se sposobnim riješiti problem, ma kakav bio. A ako ne baš riješiti, onda se barem s njim suočiti. Žena je sjedila za stolom i odsutno gledala kroz prozor ne pipnuvši dopola natočenu čašu što sam je stavio pred nju. Pitao sam je što ne valja.

Nekoliko trenutaka nije reagirala. Već sam pomislio da me nije čula i kako bih trebao ponoviti pitanje, kad se polako okrenula prema meni, ne pogledavši me. Onda je ruku pružila prema čaši, ali umjesto da je uzme, samo ju je odgurnula nekoliko centimetara.

„Više ništa nema smisla“, rekla je.

To nije bio dobar znak, ali nije me pokolebal. Sigurno postoje situacije u kojima bih, da je čujem kako izgovara tu rečenicu, osjetio kako mi se želudac steže, ostajem bez zraka ili kako mi barem prsti na desnoj ruci počinju podrhtavati, ali to nije bila jedna od njih. Bez nekog očiglednog razloga bio sam uvjeren da je ženino loše raspoloženje prolazno, vjerojatno prouzrokovano prekomjernim radom i manjkom zabave proteklog tjedna, jedno od onih u koje zapadnemo a da ne možemo uperiti prst i reći „to mi je pokvarilo raspoloženje“, jedna od onih prolaznih i neizbjježnih hormonskih neravnoteža, zbog kojih, kad jednom prođu, ne znamo trebamo li se smijati ili ljutiti na same sebe, iako bi bilo naivno vjerovati da možemo proživjeti život a da nam se nikad ne dogode. Disanje mi je bilo normalno, prsti na desnoj ruci nisu podrhtavali, štoviše, osjećao sam kako se ona toplina iz utrobe polako širi niz udove, i zato sam je zamolio da bude malo preciznija, ili, ako joj je tako lakše, da mi kaže što je to jučer ili neki drugi dan imalo smisla, a odjednom ga više nema.

„Pa sad sam ti rekla: *ništa* više nema smisla“, rekla je nevjerljivim glasom kao da joj je bilo jasno kako ne mogu shvatiti njezin problem iz prvog pokušaja. S druge strane,

meni je bilo jasno da je to njezino *ništa* najveći problem, nešto protiv čega se čovjek ne može boriti, i baš zato sam ustrajavao na konkretiziranju tog *ništa*. Milijun puta rekla mi je da mrzi kad je u razgovoru prisiljavam da mi kaže *konkretno*. Nikakvo čudo kad sam barem milijun puta to tražio od nje. Pokušao sam uloviti njezin pogled kako bih joj bez ponavljanja pitanja dao do znanja da još uvijek očekujem odgovor na njega, kako neću navaljivati da požuri s njim, ali i da neću odustati dok ga ne dobijem. Kad me napokon pogledala, samo mi je umorno rekla da misli kako ne može razgovarati sa mnom, kako bi trebala razgovarati sa *stručnom osobom*.

„Kakvom *stručnom osobom*?“ upitao sam sumnjičavo, ali još uvijek neuzdrmana optimizma. Dobro, možda ne baš neuzdrmana, jer sam tada osjetio neodoljiv poriv da iskapim preostali *chardonnay* iz čaše. Praznu sam čašu odložio na stol, uhvatio za nogicu i polako je okretao na rubu stola. Na trenutak sam poželio da iz kuhinjskih elemenata počnu ispadati crvi. To ne bi osmislilo naše živote, ali bi zasigurno eliminiralo pitanje smisla. Barem na neko vrijeme.

„Psihologom, psihijatrom. Oni bi trebali biti stručnjaci za pronalaženje izgubljenog smisla“, odgovorila je.

Iako ne spadam u onu mnogobrojnu skupinu ljudi koji misle da je sramota tražiti stručnu psihijatrijsku pomoć, čvrsto sam, i donekle naivno, uvjeren da mojoj ženi, kao i većini ljudi, više od *stručne osobe* može pomoći netko tko je voli. Barem dok se s područja psihologije ne prijeđe na tešku kliničku psihopatologiju. Uostalom, što će nam, kad se nađemo u nekom sranju, prije pomoći: da to podijelimo s osobom koja nas voli ili s osobom koja je pametna? I koji je to problem tako strašan da se ne bismo osjećali bolje kad se iznova uvjerimo da smo voljeni? A biti voljen znači da imamo nečiju, makar i nestručnu, bezrezervnu podršku. Kome to ne bi podiglo samopouzdanje i raspoloženje?

Ne želim zvučati kao netko tko se protivi odlasku psihijatra. To ne bi imalo smisla, jer sam i sâm tražio pomoć *stručne osobe*. Još uvijek se dobro sjećam kako je to bilo izrazito šugavo razdoblje mog života, kako sam se osjećao izgubljeno, nadvladano, svakako nedovoljno opremljeno za razrješavanje zapravo uobičajenih životnih kontradikcija. I mislim da sam imao sreće jer sam naletio na psihijatra koji mi je rekao ono što sam već znao: da mi ne treba psihoterapija, a pogotovo ne tablete kako bih prestao biti nesretan, da jednostavno moram prestati raditi ono što me unesrećuje. U mom slučaju to je značilo dati otkaz na Fakultetu i naći novi posao. Stoga sam prepostavio da žena zapravo želi čuti ono što već zna, samo da bi se bolje osjećala kad bi to čula od nekog pametnog. Znači, ne od mene.

Ali nisam se uvrijedio. To mi ne polazi uvijek za rukom, priznajem. Zazvučat će užasno banalno, ali sjetio sam se stiha iz pjesme Super Furry Animalsa: *I need no guidance, just your patience.*

Znao sam što trebam napraviti. Možda je njoj zaista u tom trenutku trebao netko pametan, vjerojatno psihijatar, ali tu sam bio bespomoćan. Ipak mi se činilo još vjerojatnije da joj je trebalo samo manje posla, ali ni jedno od nas dvoje sigurno nije bilo spremno zatražiti odgodu vraćanja obiteljske pozajmice. Dakle, uzmak nije dolazio u obzir, trebalo je samo naći načina da se ide dalje. Budući da mi tih dana na vidiku nisu bili dodatni dobici na lutriji koji bi eliminirali potrebu za honorarnim poslovima, a i trebalo je djelovati trenutno, zaključio sam da najviše što joj mogu pružiti jest *mačka*. Da sam joj to rekao, možda bi se čak i složila. Ali nisam htio riskirati. Čašu sam odgurao prema sredini stola, ustao, pružio joj ruku i rekao: „Dodi.“

Isprva me samo pogledala. Kako se moja ruka nije povlačila, upitala je: „Šta sad?“

„Dodi“, ponovio sam i približio joj se za korak.

„Nisam raspoložena“, rekla je tiho, ali odlučno. Dao sam joj onaj tko-je-tvoj-lega pogled kako bih nedvosmisleno odbacio mogućnost žicanja sekса u neprimjerenom trenutku. Još nekoliko sekundi bila je neodlučna, a onda mi pružila ruku i ustala.

Držeći je za ruku, posjeo sam je na dvosjed, digao joj noge na stol i izvalio se pored nje stavivši joj glavu u krilo. Ona je, automatski, ruku s naslona prebacila u moju kosu. Efekt mačke, ništa drugo. Onda sam joj ispričao ono što obično ona priča meni kad se osjećam sjebano. Kako moramo imati neki cilj, željeno stanje, nešto što će nam omogućiti da se orijentiramo, kako se osjećamo dobro kad se približavamo tim ciljevima. I ono najvažnije: da ti ciljevi imaju smisla jedino ako im se približavamo zajedno s ljudima koje volimo. Tek kad si u glavi posložimo prioritete, moći ćemo si posložiti i život.

„Da, znam, nekad sam potpuno svjesna kako mi je bolje nego sam se nekad usudila nadati da će biti. Nažalost rijetko, ali i to se dogodi. Češće se događa da mi, kao danas, nije jasno zašto se moram toliko truditi, oko bilo čega što mi je važno, zašto ne bih mogla biti bezbrižna? Treba mi samo da smo zajedno i da se volimo. Ali ne želim da se volimo u kartonskoj kutiji ispod mosta“, rekla je, mački ili meni, svejedno. Bitno je bilo da je počela pričati.

Morao sam joj reći da to što želi uopće nije skromno, iako zvuči kako bi bilo normalno da si

svatko može to priuštiti. Ali isto tako morao sam pod svaku cijenu izbjjeći da pritom zvučim kao da joj zamjeram što nije skromnija. To mi se učinilo kao nešto iznad mojih mogućnosti. Svejedno sam pokušao: „Da bi bila sretna i bezbrižna, moraš na tome raditi. Zvuči kao kontradikcija i to obično uznemiruje. Ali ako uzmeš u obzir da samo rad nikad nije dovoljan da bi se osjećala dobro i zadovoljno, onda znaš da si sretna čak i ako si sve u životu morala zaraditi.“

Nasmiješila se, prvi put te večeri, onda mi s obje ruke prekrila lice i blago ga pritisnula, kao kad nekoga želiš ugušiti a da ga pritom ne ozlijediš, i rekla: „Misliš kao spolnu bolest? Samo obratno?“

„Kakvu spolnu bolest? Što pričaš?“ zbumila me.

„Pa nije dovoljno biti samo nesretan da bi zaradio spolnu bolest. Moraš se potruditi i biti bezbrižan“, odgovorila je. Uzvratio sam joj osmijeh: ne znam za bolji osjećaj od onog kad shvatim da me žena lagano zajebava dok se trudim popraviti joj raspoloženje. Jedino tako mogu biti siguran da uspijevam.

Naravno, ne moramo vjerovati Freudu te možemo čak i sumnjati u to da on u srednjoj klasi pokušava probuditi strah od propadanja kako bi proširio sferu djelovanja psihoanalize.

Eva Illouz, Hladna intimnost

SVI IMAMO DOVOLJNO SNAGE ZA PODNOŠENJE TUĐIH JADA

Žena se tijekom zime počela grijati kolačima. Isprva je bila oprezna. Dva ili tri puta tjedno s posla se vraćala s kolačem ili dva koje bismo poslije večere podijelili. Prije nego što sam se snašao, kući je donosila četiri kolača, i to barem četiri dana u tjednu, koje smo još uvijek poštено dijelili. No, uskoro se u podjelu uvukla određena neravnoteža: u jednom je trenutku postalo normalno da se kolači dijele u omjeru 3:1. Ne u moju korist. Ali ubrzo se pokazalo da nije bilo ni u njezinu.

Dok bismo se ujutro spremali za posao, sve češće sam slušao jadikovke.

„Više ne stanem u ove hlače!“ govorila je žena.

„Super ti stoje ove gaćice!“ govorio sam ja.

Žena se žalila: „Eksplodirat će mi omiljena košulja, vidi ovdje, u predjelu sisa!“

Ja sam hipnotiziran mrmljao: „Dao bih tri godine života da to vidim!“

Naravno da nisam ništa kužio. Meni je to bilo samo zgodno jutarnje čavrljanje prije nego što se rastanemo na gotovo cijeli dan. Nisam u stanju prepoznati problem te vrste dok mi žena ne kaže da problem postoji.

I tako je jednog dana pukla: došla je kući bez kolača. Ja sam već bio kod kuće, dao sam joj pusu, pružio ruku i pitao: „Kolač?“

„Kolači više ne postoje!“ rekla je ljutito i odmarširala u kupatilo.

Vraga ne postoje, pomislio sam. Kad sam provirio u kupatilo i to joj rekao, odgovorila je kako ne misli dopustiti da se nađe u situaciji da mora promijeniti cijelu garderobu u broj veću zbog *glupih kolača*. Kako ne misli uskoro, kad skine sa sebe kaput ili dugu zimsku jaknu, svjetu otkriti osmo svjetsko čudo: ženu s tri guzice. Ja sam bio zbumjen jer nisam primjećivao porast broja guzica, a ona ljuta što mora objašnjavati tako očigledne stvari. Tako je počela dijeta.

Nakon otprilike šest tjedana ozbiljne i iznimno okrutne dijete, koja se temeljila otprilike na celeru, krastavcu i jajetu, vratila se s posla izuzetno dobre volje. Prošetala je po sobi i pitala

me kako izgleda. Odgovorio sam joj da izgleda fenomenalno, naravno, kako bi izgledala, a ona se *rastužila*. Vidio sam to po izrazu njezina lica, nisam imao dvojbe u vezi s tim. Da nisam bio naivno opušten, vjerojatno bih se već lagano narogušio. Ovako sam je uspio normalnim glasom pitati što sam krivo rekao.

„Nisi me ni pogledao prije nego si odgovorio“, rekla je tiho.

„Pa valjda zato jer *znam* da izgledaš fenomenalno, ne moram te gledati da bih odgovorio na to pitanje“, rekao sam zbnjeno.

„Ali ja želim da me *gledaš*“, rekla je s novom količinom tuge u glasu.

„Pa i *gledam* te, što misliš da radim kad sam s tobom?“

Šutjela je, a ni meni nije bilo do tog razgovora. Vidio sam kako moja opuštenost kopni, kako lagana frustracija potiskuje zbnjenost. Bilo mi je jasno da bih uskoro mogao biti spreman sve poslati k vragu.

Ipak nisam. Da sam se pustio i sve poslao k vragu, ne bi mi ništa ostalo. Zato sam pokušao još jednom spasiti stvar: „Ljubavi, ne znam što točno želiš od mene, ja samo znam da izgledaš fenomenalno i to sam ti rekao.“

Pitala me je li smršavjela.

Rekao sam joj da mi pokaže guzicu.

Okrenula mi je guzicu.

Pogledao sam je, onda još iskoristio priliku i da je malo pipnem i rekao da je smršavjela.

Nisam bio sto posto siguran u to, ali sam znao da to moram reći bez obzira na to jesam li siguran ili ne. To je zaključio onaj pametniji dio mog muškog mozga. Onaj gluplji je odlučio dodati: „Količina ljubavi koju osjećam prema tebi ne ovisi o tvojoj kilaži.“

Time sam zaslužio unakrsno ispitivanje koje je teklo otprilike ovako:

„Ako ti sad izgledam *fenomenalno*, kako sam ti izgledala prije deset godina?“

„Prije deset godina si izgledala *ekstremno fenomenalno*. U tebe sam se, naravno, zaljubio zbog tvog *iznimnog karaktera*, ali vjerojatno se to ne bi dogodilo da si imala tri guzice. Zato

jer bi to značilo da ćeš za deset godina imati šest guzica.“

„Znači priznaješ da ti je bitno kako izgledam?“

„Pa zar sam to ikad *poricao*!? Ali ne očekujem da s 30 izgledaš kao s 20. Muškarci sporije sazrijevaju od žena, priznajem, ali čak i muškarci negdje u kasnim dvadesetima shvate da žena neće izgledati isto s 20, 30 i 40 godina. Normalni muškarci. Oni koji nikad ne izadju iz puberteta vjerojatno svoje žene uspoređuju s manekenkama.“

„A ti mene *ne uspoređuješ s manekenkama*? Ne uspoređuješ moju veliku guzicu s malim manekenskim guzama, moju mekanu oblu trbušinu s manekenskim ravnim i tvrdim?“

„Nemam potrebe. Sad sam ti rekao. Dovoljno je da te usporedim s tobom od prije deset godina, ako baš želim omalovažavati tvoju figuru. A ne želim i to ne činim. I manekenke nemaju što tražiti u ovoj priči. Cijelo vrijeme zaboravljaš: *ti i ja starimo zajedno*, dok s druge strane dolaze nove i nove manekenke koje uvijek imaju 18 godina, ako ne i manje. Ja te volim, još uvijek nisam pedofil.“

„Nemoj me pokušati uvjeriti da ne gledaš žene na ulici!“

„Nikad! Ako mi dobar par sisa ide u susret ili sustižem kakvu dobру guzu, naravno da se zabuljim. To nema nikakve veze s tim sviđaš li mi se ili ne. Muškarci to jednostavno rade. Ali u trenutku kad vidim tvoje sise ili guzu, sve druge padaju u zaborav.“

Muslim da sam je tu negdje slomio. Šutjela je nekoliko trenutaka, onda se osmjehnula i, stidljivo šarajući pogledom po vrhovima svojih cipela, upitala: „Po sistemu bolje debeli golub u ruci, nego mršavi vrabac na grani?“

Uzvratio sam joj osmijeh: „Baš si prava kokoš u ruci! Hoćeš da ti nabavim pet-šest cjepanica?“

„Zašto?“ pitala je zbumjeno.

„Da ih baciš na krevet i legneš na njih. Možda ti onda bude jasnije zašto volim svoju kokoš u ruci.“

„Nije to isto“, neuvjerljivo se pobunila.

„Skoro da jest. A što je s mojih skoro deset kila više u zadnjih deset godina?“ prelazio sam u protunapad vrijeđajući sebe.

„Kako ti pretjeruješ! Dobio si možda nekih pet kila u deset godina, a ionako si bio premršav. Da ne govorimo kako se tih pet kila lijepo rasporedilo. Nije ti sve otišlo u guzicu ili trbušinu.“

To je bila najveća hrpa laži koja se uopće može izgovoriti u tako malo riječi. Trebali ste vidjeti tih *pet kila i lijepo raspoređivanje*. Kao prvo, ako se i mogu složiti s njom da nisam dobio baš deset kila, sasvim sam siguran da sam dobio deset kila *masnog tkiva*. *Lijep raspored* bio je samo laskav način da se kaže kako imam sreće da se tih deset kila masnoće dobrom dijelom razvuklo po visini, ali i dalje je ostajala nepobitna činjenica da se u ovih deset godina konfekcijski broj struka povećao za dva broja, za razliku od veličine koraka koja je ostala nepromijenjena. Ali najviše od svega izbezumljivalo me što je ona pritom bila iskrena, kao i to što bi identičan razvoj situacije u njezinu slučaju značio katastrofu!

„Kako sam mogao to zaboraviti! Žene ne mogu biti premršave, samo muškarci!“ zaključio sam iznervirano.

„Pa da!“ potvrdila je žena, ne uspijevajući shvatiti kako se mogu iznervirati tvrdeći očigledne i nepobitne istine.

Držao sam jezik za zubima. Bio sam svjestan da je razgovor nepotrebno i nepovratno krenuo u pravcu koji nije dobro djelovao na moje raspoloženje. Jer znao sam da zna da je ne uspoređujem s drugim ženama, da je zapravo jedina osoba u našoj vezi koja je uspoređuje s drugim ženama ona sama. Ali isto tako sam znao da zna da to nije nešto što treba zlorabiti: ljubav je slijepa, samo ne treba iskušavati granice te sljepoće.

Kako bih joj pokazao da to što sam izgubio interes za razgovor ne znači da sam izgubio interes za nju, prišao sam joj i zagrlio je. Onda sam je poljubio i polako ruke spustio na njezinu guzicu. Jednu jedinu.

Šapnuo sam joj da joj hitno moram nešto pokazati, i to baš u spavaćoj sobi.

„Što? Što ćeš mi pokazati?“ cvrkutala je znatiželjno poput Crvenkapice.

Dok sam je polako odvlačio prema spavaćoj sobi, iskusni vuk je odgovorio: „Ako ne vidiš od prve, pokazat ću ti ponovno.“

Mena, profesorica psihologije u ranim pedesetim, te večeri u tunici i tajicama te sa šiškama boje bronce, nije sumnjala u uobičajena objašnjenja činjenice da je među izvođačima bilo mnogo više žena nego muškaraca, iako nije vjerovala da ona prosvjetljuju. Ta objašnjenja idu ovako: muškarci u gledateljstvu bili bi osjetili previše nelagode kad bi na pozornici bilo više golih muškaraca. Za njih – barem za heteroseksualce među njima – kauboj je trebao biti prikriven ženskim grudima. A za žene u gomili ženska su tijela pothranjivala ovisništvo – sudile su o vlastitoj ljepoti uspoređujući je s iskonskom ljepotom. Stoga su kupci karata bili zadovoljni; dobili su živu verziju onoga na što su bili naviknuti od milijuna slika na oglasnim pločama, u časopisima, na televiziji: za muškarce, priliku za pohotu; za žene, priliku za usporedbu. [...] Samoljubivost, naglasila je Mena – i poslužila se tom riječju ne u svrhu osude nego kao puki opis – nalazi se u središtu ženske seksualne psihe. Žene u gledateljstvu gledale su u erotskom uzbuđenju žene na pozornici, zamišljajući da su njihova vlastita tijela isto toliko žarko žuđena kao tijela pred njima.

Daniel Bergner, Što žene žele?

NIKAD NE ISPADNEMO TAKO GLUPI ZBOG OSOBINA KOJE IMAMO KAO ZBOG ONIH KOJE SE PRETVARAMO DA NEMAMO

Žena je već drugi tjedan zaredom bila zgnječena golemlim prijevodom čiji je rok za dovršenje bio nadolazeći petak. Do prošlog vikenda polako je pucala po šavovima. Onda je rintala cijeli vikend i proces se znatno ubrzao. Znao sam to jer je već u utorak počela kukati „kad će taj vikend“, što je u kombinaciji sa sivozelenim tenom i odsutnim pogledom s kojim se vraćala s posla bio jasan pokazatelj da joj je potreban barem jedan produljeni vikend, da je obični vikend neće biti u stanju zaliječiti. Načeo sam tu temu, ali nisam daleko dospio: čim je čula riječi „produljeni vikend“, kratko me pogledala i odbrusila „ne sad“. Kao da sam je pokušao povaliti.

Ako ću biti iskren, u nedjelju sam i pokušao, ali nedvojbeni prezir kojim me počastila kad sam je pokušao nagovoriti da se skinemo goli i upotrijebimo svoje spolne organe još se uvijek mogao nanjušiti u zraku. Sigurno nije pomoglo što se pritom nisam koristio izrazima tipa „spolni organi“, već nesuštilno i nestrpljivo, „pa daj malo pičke“, ali nekako sumnjam da bi bilo koji vokabular i pristup promijenio ishod. Na kraju sam još morao obećati da ću ubuduće biti pristojan. („Ne biti seljačina“, da se poslužim njezinim riječima.)

I u srijedu se s posla vratila poslije devet. Večerali smo bez kuhanja, a dok sam sređivao suđe, ona je otišla u kupaonicu „malo se srediti“. Kad se vratila, nešto sitno rumenila pojavilo joj se na obrazima, ali i dalje je izgledala zgaženo. Spustila se na dvosjed pored mene, pogledala na sat i vrissnula: „Već je 11 sati!“

Samo sam kimnuo.

Žena je zavrtjela glavom i rekla umorno: „Tipično.“

Zagrlio sam je, privukao je bliže. Pokušala se namjestiti s glavom zabijenom u moj vrat. Nije izgledala kao da je previše udobno smještena, ali ničim nije odavala da ima snage tražiti bolji položaj. Priljubio sam se uz nju, pokušao je poljubiti u kosu i rekao: „Radiš cijeli dan, dođeš kući, malo se središ i onda uveneš od umora. I sutra opet tako. Pitaš li se ikad čemu sve to?“

„Ponekad“, odgovorila je odsutnim glasom.

Čekao sam nastavak, ali nije ga bilo: „I?“

„Što i?“ odvratila je zbnjeno, kao da je njezin odgovor bio potpun i jednoznačan.

„I koji je odgovor?“ pokušao sam ponovno.

„A to!“ rekla je pridigavši malo glavu. Nekoliko sekundi mislio sam da razmišlja o odgovoru, a onda je opet naslonila glavu na mene i rekla: „Ma, nemam vremena za odgovor.“

Lagano sam se zakikotao.

„Što je smiješno?“

„Ti“, rekao sam. „Zašto se uopće onda to pitaš?“

Ženi je trebalo da se malo odmakne kako bi odgovorila: „Zar je čudno što se ponekad pitam zašto toliko radim?“

„Ne“, odgovorio sam, „čudno je što se ne potrudiš odgovoriti na to pitanje.“

Njezina zbnjenost polako je prelazila u sumnjičavost. Kao da nije sigurna kako bi trebala uopće voditi taj razgovor. Na kraju je ipak rekla: „Ali onda bih morala razmišljati o tome.“

„Pa da. I tako pronaći odgovor na pitanje“, rekao sam.

Gledala me je netremice nekoliko trenutaka. Činilo se kao da sam uspio doprijeti do nje, kao da je shvatila kako do odgovora neće doći ako se ne prisili o njemu razmislići. Zatim je umorno spustila glavu na mene i rekla: „Nemam vremena za razmišljanje, moram zarađivati.“

Poželio sam je izvrijeđati. Zapravo je čudno što sam to samo poželio, što sam uspio odoljeti. Ne mogu se pohvaliti da sam tip koji odolijeva u takvim prilikama. Ali tada jesam, samo sam je čvršće zagrljio i šutio.

Što sam dulje bio u tom položaju, bilo mi je jasnije da je žena na neki svoj način u pravu.

Mozak nije za razmišljanje. Barem ne za razmišljanje tipa *čemu*. Prepostavljam da je ljudski mozak tijekom evolucije koja ga je i stvorila uglavnom odgovarao na pitanja koja su počinjala s *kako*. Tu je na domaćem terenu. Mozak je stroj za rješavanje problema, a kao posljedicu svoje aktivnosti treba djelovanje. Ali ako mu daš vremena da razmišlja o smislu života, gotovo sam siguran da će te uvaliti u neko sranje. Ljudskom se mozgu to ne smije

dopustiti. Treba mu uvaliti sitan problem, tipa vraćanje stambenog kredita, i ostaviti ga da glođe. Ako mu se ne uvali problem, mozak će ga sam stvoriti, tek toliko da se ne ubije od dosade.

Bio sam zadovoljan što sam mogao biti siguran da mozak moje žene ne izmišlja probleme kako bi se zabavio. Čak sam odlučio i svoj mozak zabaviti problemom, postaviti mu neka pitanja koja počinju s *kako*. Primjerice: kako olakšati ženin život do kraja tjedna? Ili: kako prije vikenda ženi ne spominjati potrebu za uzajamnim trljanjem spolnih organa?

Nekako smo dogurali do petka. Dobro, pretjerujem, ja uopće nisam dogurao: moj je zadatak bio, zaključio sam, održavanje kozmičke ravnoteže, tako da sam eksperimentirao za štednjakom i ženu uveseljavao rezultatima tih eksperimenata. Barem je tvrdila da je uveseljavam. A to mi je istodobno pomagalo da ne mislim na seks. Barem ne previše. Kako bilo, ženi ga nisam spominjao.

Kad se u petak vratila s posla, žena je bila spremna za remont. Mislio sam da će dobar početak remonta biti škarpina na bejski, koju obožava i koja se *mora* barem svaki drugi tjedan naći na našoj trpezi, malo blejanja pred televizorom, pa spavanje do podneva. Nakon toga sam svakako računao na seks. Dopustio sam joj da se presvuče, prije nego što sam izložio svoj remontni plan, prešućujući seks, za koji sam bio uvjeren da će se dogoditi sasvim spontano, kao što je već i red u dugogodišnjim vezama. Žena je samo kimnula i obrušila se na škarpinu. Isprva je izgledala kao da neće imati snage držati pribor za jelo, ali kad je rasturila škarpinu i povadila kosti, malo je živnula. Nakon nekoliko zaloga, pogled joj se malo razbistrio, a lice razvuklo u osmijeh. Uspjela je čak i sastaviti dvije krne rečenice:

„Tako fino. Hvala ti.“

Smjestivši se poslije večere pred televizor, žena je izgledala kao da će trenutno zaspasti. Učinilo mi se da ćemo morati preskočiti tu fazu remonta, iako nisam želio da ide na spavanje puna želuca. Pogotovo što ja uopće nisam bio za spavanje. Računao sam na još malo gnjavljenja i čavrljanja uz neku blesavu seriju ili dokumentarac. I dok sam vrtio programe tražeći nešto što bi zadovoljilo moja niska očekivanja, žena se trgnula i otvorila oči, kao da se upravo probudila.

„Petak je!“ uskliknula je.

Prvotno zaprepaštenje na njenu licu je zamijenilo olakšanje. Točno tako sam zamišljao nekoga tko se posere nakon dva tjedna. Lijeno me je zagrlila i još jednom rekla, topeći se:

„Petak je.“

Očigledno je osjećala nevjerojatan užitak u samom izgovaranju tih dviju riječi. Nisam se mogao sjetiti kad sam je zadnji put vidio tako skromnu. Dala mi je pusu i rekla: „Tako sam zadovoljna.“

Samo sam kimnuo. Bio sam skroz na njenoj strani. Onda me razdragano upitala: „Jesi i ti zadovoljan?“

Zaustio sam da joj odgovorim, ali sam se predomislio. Kratko sam rekao: „Jesam.“

Unatoč mješavini umora i razdraganosti koja ju je obuzela, skužila me je: „Šta je bilo? Reci.“

„Ništa, nema veze“, odvratio sam. Nije htjela pristati na to. Uporno je zahtjevala da joj iskreno odgovorim na pitanje.

Rekao sam: „Neki dan sam ti obećao da će biti pristojan.“

Uputila mi je onaj bratski, meni-možeš-reći-sve pogled, onaj koji ti poručuje da u tom trenutku nema tog sranja koje ti neće oprostiti. Pustio sam je da me još malo nagovara, a onda, pogledavši je lagano prgavo i ravno u oči, rekao: „Kako misliš da budem suha kurca i zadovoljan!?”

Odvratila je pogled. Glava joj je umorno klonula na prsa. Bilo mi je jasno da nisam trebao uzeti za ozbiljno njezin pogled, jer sam je čuo kako mrmlja: „Koji je mene vrag tjerao na ovo?“

Živimo u društvu koje nas ohrabruje da razmišljamo o tome kako postići uspješnu karijeru, ali ostavlja nas bez ikakvih uputa o njegovanju unutarnjeg života. Suparništvo u borbi za uspjeh i nečije divljenje toliko su rašireni da postaju sveprisutni. Potrošačko tržište ohrabruje nas da živimo proračunato kako bismo ostvarili svoje želje i zanemarili moralne norme uključene u svakodnevne odluke. Šumovi u brzoj i površnoj komunikaciji otežavaju da čujemo tiše zvukove koji dolaze iz dubine. Živimo u kulturi koja nas uči da se promoviramo i reklamiramo te da ovladamo vještinama potrebnima za uspjeh, ali koje nas ne ohrabruju da

postanemo ponizni i sućutni te da se odlučno suočimo sa sobom, što je nužno kako bismo izgradili osobnost.

David Brooks, Kako izgraditi karakter

ŽELJA DA IZGLEDAMO PAMETNI ČESTO NAS SPREČAVA DA TO POSTANEMO

Taj je radni dan započeo jednako kao i svaki drugi radni dan u prvoj smjeni: ubio sam nehumano pištanje mobitela, nerado napustio mekoću i toplinu kreveta, doteturao do kupatila gdje sam se ispišao, umio hladnom vodom, nekoliko sekundi posvetio poravnavanju raščupane kose. Vrativši se u sobu podigao sam rolete tek toliko da vidim što uzimam iz ormara, kao i ženu koja je još uvijek spavala. Na posao sam stigao gotovo sretan, jer sam još uvijek, unatoč petnaestominutnoj vožnji biciklom, zapravo spavao. Skuhaoo sam si šalicu instant-kave i otišao otključati ulazna vrata. Dobar početak radnog dana razlikuje se od lošeg početka radnog dana po vremenu dolaska prve stranke. Ako uspijem barem pola šalice kave popiti u miru, mogu biti zadovoljan. A taj je dan počeo i više nego dobro: uspio sam u sebe izliti cijelu šalicu, naizmjence gledajući rijetke pospane prolaznike i čitajući vijesti na portalima: one iz politike savladao sam zadržavajući se samo na naslovima, vijesti o ljudima koji bi trebali biti zvijezde jednostavno sam preskočio, a više vremena sam posvetio tek jednoj koja je bila iz znanosti i objavljena kao zanimljivost. Vijest je imala naslov koji me trenutno privukao: *Zašto muškarci ne mogu slušati žene*. Iza tog naslova bili su neki britanski znanstvenici koji su pomoću skenera proučavali aktivnost mozga muškaraca koji su slušali muške i ženske glasove. Na osnovi tih snimaka zaključili su da različiti glasovi aktiviraju različite dijelove mozga, a ženski glas, koji je muzikalniji i oštriji, emitira širi raspon zvučnih valova te je teži za dekodiranje. To traži veću aktivnost mozga čime se objašnjava određeni umor kod muškaraca nakon dužeg razgovora sa ženom. Iz svega toga mudri su znanstvenici zaključili sljedeće: ako muškarci ne slušaju žene to nije stoga što su loše volje ili su im žene dosadne, već zato što njihov mozak teško razumije ženski glas, a što za posljedicu ima mentalni zamor.

Nisam trebao o pročitanom razmišljati, čak se ni do kraja razbuditi, da bih shvatio kako je riječ o revolucionarnom objašnjenju svakom muškarцу dobro poznate pojave. Isto tako, bilo mi je jasno da cijela priča daleko bolje zvuči kad se objavi u znanstvenom časopisu i kad se do tog objašnjenja dođe uporabom znanstvenih metoda i *skenera*, nego kad se o tome naklapa u birtiji, koristeći, u najboljem slučaju, metodičko pražnjenje boce piva i bogato životno iskustvo. Kako bilo, tada su počele dolaziti stranke i ja sam bio prisiljen zaboraviti na sve to.

/ / /

Uspjeli smo raspremiti stol, ostatke večere ubaciti u hladnjak i otvoriti bocu *cuvéea* prije nego što su Darija i Dinko nalegli na zvono. Kako ih nismo vidjeli skoro mjesec dana, što se činilo kao vječnost, za stolom je ubrzo nastao ugodan kovitlac višestrukih razgovora, u koje smo upadali jednako lako kao što smo i ispadali, samo da bismo započeli neki novi, svakako obećavajući. Iako smo na početku svi podjednako sudjelovali u tom kaotičnom brbljanju, njih dvije ubrzo su u potpunosti preuzele vlast nad komunikacijskim kanalom. Uskoro mi se činilo kao da Dinko i ja te večeri nismo ispustili ni glasa. Povremeno smo izmjenjivali poglede koji su istodobno bili puni međusobnog razumijevanja i potpunog nerazumijevanja onoga o čemu su one pričale. I onda sam se sjetio članka o istraživanju britanskih znanstvenika. Isprva se nisam mogao ne čuditi. Kako je moguće da je muškarce evolucija opskrbila tako nesposobnim mozgom? Kakvi su izgledi, uz takve psihofizičke predispozicije, da se muškarci i žene ikad razumiju kako treba? Jer žene kuže da ih muškarci ne mogu slušati, ali ne kuže zašto kad se one međusobno mogu slušati, pa misle da muškarci to rade namjerno. S druge strane, muškarci znaju da to ne rade namjerno, ali im to ne pomaže da se opravdaju pred ženama. Naravno, često za to postoje razlozi koji nisu evolucijski, već tematsko-retorički, ali nekad i nisu i to je ono što još više zbunjuje: kako je moguće da muškarci ne mogu slušati žene, čak i kad pričaju nešto što uopće nije problem pratiti?

Sve to skupa toliko me je zbulilo da sam bez odlaganja prekinuo razgovor koji je bio u tijeku. Ukratko sam prepričao sadržaj članka, dopunjavajući ga pitanjima koja su me mučila. Prvo su me zbog kolosalnog bogartiranja komunikacijskog kanala svi gledali kao da sam prije dvije minute sišao s planine. Onda su me, vjerojatno zbog izostanka bilo kakva reda u izlaganju problema, počeli gledati kao da sam pao s kruške. Ali kad se iz te hrpe rečenica i pitanja počela nazirati bit muško-ženskog nerazumijevanja, vidjelo se da su se svi zainteresirali za rasvjetljavanje ovog trajnog i istodobno gorućeg problema.

Nakon nekoliko dugih sekundi teške tištine koja je označila kraj mojeg ekspozea, Dinko je složio svoj uobičajeni heureka izraz lica i rekao: „Znam! To je namjerno! To je osigurač da muškarci ne postanu prijatelji sa ženama. Jer bi posljedice bile katastrofalne. Za muškarce, naravno.“

Iako je taj stav meni očigledno bio prihvatljiviji nego ženama, mislim da smo svi izgledali kao da nam neće smetati dodatno objašnjenje. Zato je Dinko nastavio: „Valjda je svima jasno što bi se dogodilo muškarcima da ih ženski glasovi ne iritiraju: žene bi ih smotale oko malog prsta svojom pričom. Muškarci koji nisu imali gen za taj mehanizam u mozgu jednostavno su

istrijebjeni, uništeni. Pogledajte se malo, nemojte reći da ne znate što radite!“

Muslim da je Dinko pritom čak malo priprjetio prstom ženskom dijelu publike i dodao zabrinuto: „Kako bi to tek izgledalo da vas možemo slušati?“

Iako su žena i Darija gledale Dinka kao da je potpuno poludio, ja sam odmah shvatio da je čovjek u pravu.

„Upravo to!“ rekao sam. „Trebao si vidjeti kako je to izgledalo prekjučer. Bilo je oko pola 11, uobičajeno uspavlјivanje pred televizorom, već sam razmišljao o tome da se zaletim na tuširanje pa u krpe, a ona se sjetila da joj se baš jede *sladoled*. A u kući, treba li uopće to reći, sladoleda nije bilo. Ja sam zaključio da neće tu večer jesti sladoled, a ona je zaključila da hoće, samo se ja moram prošetati do dućana koji radi do 11. I umjesto da se odem tuširati, ja sam ostao sjediti pokraj nje dovoljno dugo da me uvjeri kako je u mom interesu da ona jede sladoled. Nemoj me samo pitati kako me je uvjerila, jer sam po sladoled otišao totalno isprana mozga. Kad god taj mehanizam zakaže, dogodi se sranje.“

Dinko mi je uputio sućutan pogled, za razliku od žene i Darije. One nisu vidjele nikakvo nasilje u slanju muža po sladoled u kasnim večernjim satima. Dinku je to bilo jasno pa je rekao: „Muškarci ne kuže gdje puše. Oni imaju poteškoća da identificiraju ono najženstvenije u ženi, što zapravo ženu čini ženom. Nije to ni njen pogled, sigurno nisu sise, noge ili guzica – već njezin glas i moć uvjerenja koju ima. Slušaj ženu kako nešto objašnjava dovoljno dugo i – povjerovat ćeš joj! Ne zato što žene uvijek imaju bolje argumente, nego zato što ti spale mozak svojom pričom. Nema tu logike koja bi ti omogućila da se obraniš, ne, to je čista i sigurna propast. Jedino što te štiti od te propasti jest taj osigurač koji nam je podarila evolucija: ženski glas iritira naš mozak, koji se onda u samoobrani isključuje.“

Meni je to zvučalo uvjerljivo. Pogotovo taj obrat, to da nešto što naizgled predstavlja veliki muški nedostatak jest jedan od rijetkih učinkovitih obrambenih mehanizama. Žene se nisu slagale s Dinkom. Imale su onaj podozrivi pogled, čak mi se čini da su se bile i lagano narogušile, kao da smo im pokušali uvaliti kao najnoviji modni hit komad robe koji je očigledno pripadao Trešnjevačkom placu, i to prošlogodišnjoj kolekciji.

Onda je žena napokon progovorila: „Ne mogu vjerovati kakvu nam priču pokušavate prodati. A što je sa zaljubljenim muškarcima? Iako je prošlo puno vremena otkad sam zadnji put imala kontakt sa zaljubljenim muškarcem, dobro se sjećam da mu nije bio problem satima

razgovarati sa mnom. Ili otići po sladoled u bilo koje doba dana ili noći pa i na drugi kraj grada.“

Pritom je njezin pogled tako nevino kružio po prisutnima da je uspjela podići sve moje obrambene mehanizme na najviši stupanj pripravnosti. Zato sam rekao, gledajući ženu ravno u oči: „Ne vidim tu nikakvo proturječje. Očigledno postoji određeni hormonski poremećaj, možemo ga nazvati zaljubljenost, koji privremeno isključuje obrambeni mehanizam kako bi muškarac mogao zavesti ženu. Žena se može nadati da će taj poremećaj trajati što dulje, ali to i nije baš izgledno. Sjetite se samo kakve su sve gluposti u stanju napraviti zaljubljeni muškarci. Ne poričem da u takvim situacijama postoje dobri izgledi da muškarac napravi i nešto lijepo, ali načelno je zaljubljen muškarac neiscrpan izvor opasnosti za sebe i svoju okolinu. Uglavnom, kad je žena zavedena, cilj je postignut, muškarac je opskrbljen seksom, mijenja se hormonalni status, zaljubljenost prestaje, dobri stari mehanizam isključuje ženski glas, čime preživljavanje opet postaje prioritet muškog postojanja. Unatoč tome, u dobrim vezama, muškarci mogu slušati žene, ali samo kada su u svojim izjavama sažete i jednoznačne.“

Žena me je gledala nekoliko trenutaka, a onda bezbojnim glasom upitala: „Misliš kao muškarci u seksu?“

Ravnodušnost njezina glasa bio je najbolji pokazatelj da se naljutila na mene, ili da će se vrlo brzo naljutiti ako ne prestanem *usavršavati* ovu teoriju. Dala mi je priliku da se povučem, da kažem nešto tipa „nemoj na temelju seksa sa mnom ništa zaključivati o seksu s muškarcima“, da joj dam do znanja kako će ubuduće više nastojati biti zabavan, a manje pametan. Naravno da nisam rekao ništa slično, već sam, kao nebrojeno puta do tada, nastavio hrabro, dakle nepomišljeno, marširati u sve deblji minus u ženinim očima: „Ženama se čini da muškarci žure sa seksom, žure s predigrom, žure s nježnim razgovorom i dodirima, općenito da žure. I to je točno. Ali nismo mi krivi što žurimo. Na jedan nesvjestan način svjesni smo da nemamo puno vremena. Da je samo pitanje trenutka kad će nas ženski glasovi početi iritirati. Jasno nam je kako bi bilo dobro da svršimo i zbrišemo, ili zaspimo, prije nego se to dogodi.“

Žena me više nije gledala. Pogleda uprtog u površinu stola, otprilike tamo gdje je stajala krhotina lјuske kikirikija, mirno je rekla: „Za mene je kasno, ali se nadam da će ženski mozak jednog dana teže razumjeti muški glas.“

Greška je misliti da se bilo kakav veći problem može riješiti pomoću krumpira.

Douglas Adams, Vodič kroz galaksiju za autostopere

POSTOJE LJUDI KOJIMA MANE DOBRO STOJE, KAO I LJUDI KOJE NJIHOVE VRILINE NAGRĐUJU

Koliko drski, znatiželjni i umišljeni morate biti da u knjižnici posudite knjigu s testom inteligencije i ženu izazovete na mentalni dvoboј, te tako konačno utvrdite tko je u vašoj vezi inteligentnija polovica? Ako ste normalna osoba, onda se niste upuštali u takve vratolomije, ali s velikom vjerojatnošću možete pretpostaviti da bi točan odgovor glasio: morate biti prilično drski, vrlo znatiželjni i beskrajno umišljeni. I to beskrajno umišljeni na barem dva načina: kao prvo, da ste inteligentnija polovica i, kao drugo, da se dovoljno volite da vaša veza može dokaz o tome apsorbirati bez težih posljedica. Jer ako ti uvjeti, i to obavezno s obje strane, nisu zadovoljeni, teško da ćete se upustiti u tako riskantan način razonode.

Iskreno rečeno, nisam mnogo razmišljao o svemu tome dok sam posuđivao tu knjigu iz knjižnice. Znam da sam trebao, ali nisam: mislio sam samo kako bi to mogla biti odlična prilika da jednom i zauvijek dođem u posjed argumenta kojim ću moći stišati ženu kad počne dizati previše buke prilikom osporavanja mojih razmišljanja o cijelom spektru manje ili više važnih životnih pitanja. Na prvi pogled, nimalo romantično, priznajem. Možda čak ni na drugi ni treći pogled, ali na kraju se ispostavilo da je moguće pronaći romantičan razlog zajedničkog rješavanja testa inteligencije. Svestan sam da zvuči nategnuto i zato se neću uvrijediti ako pomislite da lažem.

///

Nisam žurio s bacanjem mentalne rukavice u ženino lice. Pustio sam da se večer odvija svojim uobičajenim ritmom, s neobaveznim brbljanjem uz klopku i vino, zajedničkim sređivanjem posuđa i kuhinje, nekoliko cigareta i još jednom čašom vina na balkonu dok se ona sređivala u kupatilu, mojim tuširanjem i završnim pripremama za sutrašnji odlazak na posao.

Time smo ujedno zaslužili i malo blejanja u televizor, koje će postupno isključiti sve više funkcije mozga, da bismo u san utonuli zaboravivši na radni dan iza nas. Nije nam se dalo provjeravati na teletekstu što je na programu, tako da smo nekoliko trenutaka nakon uključivanja televizora shvatili da blejimo u Drugi program. Tamo je neki tip na lučkom engleskom pričao o nezaposlenosti. Onda sam, posve neočekivano za nogometnu neznašalicu

velikog kalibra, na ekranu tijekom nekoliko kratkih panoramskih snimaka grada prepoznao Anfield.

„To je Liverpool“, rekao sam ženi.

Žena je samo prezirno ispustila zrak kroz nos.

Okrenuo sam se prema njoj. I dalje je gledala ekran, ali bilo je jasno kako smisao tog gledanja nije da bi vidjela Liverpool, nego da bi pokazala kako taj grad ne vrijedi micanja očnih jabučica.

„Šta je sad? Mrziš Liverpool? Šta ti je skrivio Liverpool? Gdje je tvoja ljubav prema Engleskoj?“ napao sam je.

„Liverpool. Nemoj mi spominjati Liverpool!“ odbrusila je.

„Zašto?“ bio sam totalno znatiželjan.

„Znaš kakva je Engleska čim se makneš iz Londona?“ obratila mi se s visine, iako je sve dublje tonula u dvosjed.

Odmahnuo sam glavom.

„Vjetar, smrad i mrzovolja“, odgovorila je na vlastito pitanje glasom koji je sasvim dobro pristajao izgovorenom nizu.

To je u meni trenutno pobudilo goleme količine slijepog obožavanja. Počeo sam je ljubiti i grliti. Dok joj se lice razvlačilo u zadovoljan osmijeh, šapnuo sam joj zaljubljeno u uho: „Baš kao naš brak.“

Tu se naglo uozbiljila, lagano odmaknula i promijenila program. Na RTL-u su davali najave za filmove. Odmah su uspjeli pridobiti našu pozornost onim muškim glasom za koji producenti valjda misle da je strašan. Pa, zapravo, moram priznati da je i bilo nečeg strašnog u tom glasu, ali nisam siguran da je to onaj tip *strašnosti* koji su htjeli pobuditi kod svojih gledatelja. Dok je taj isti glas govorio o *klupku krvavih događaja i neočekivanim posjetiocima iz prošlosti*, u isječku se lijepo video spaljen i nimalo krvav leš, otvorenih crnih usta i zabačene glave. Sve skupa djelovalo je prilično komično i jako mi se svidjelo.

Okrenuo sam se prema ženi i rekao joj: „Pogodi tko sam!“

Zabacio sam glavu na naslon, neprirodno se iskrivio, otvorio oči i usta, iskezio zube. Bio sam sasvim zadovoljan sličnošću s *neočekivanim posjetiteljem iz prošlosti*.

Žena me je gledala. I šutjela.

Ispravio sam se i nesmanjenim entuzijazmom upitao: „Ha? Tko sam?“

Žena je izgledala zbumjeno.

Da joj pomognem, još jednom sam zabacio glavu i izbacio zube. Žena me je i dalje promatrala šutke. Nisam mogao dočekati odgovor.

„Pa daj! Tko sam? Ne možeš pogriješiti!“ ohrabrio sam je.

Žena se uhvatila rukom za lice, lagano ga povukla prema dolje i nesigurno upitala:
„Prestravljeni panj?“

To njeno bojkotiranje moje zapanjujuće sposobnosti oponašanja odlučio sam iskoristiti kao povod za obračun. Ustao sam s dvosjeda i odmarširao po knjigu. Ženi se na licu počelo skupljati gađenje kad me vidjela kako joj se približavam s knjigom. Nisam se dao smesti. Prišao sam joj i stavio joj knjigu pod nos. Žena ju je isprva zbumjeno fokusirala, a onda joj se lice razvuklo u osmijeh.

„Pa moja ljubav bi se glupirala“, rekla je oduševljeno.

„Naravno. Nakon što te zgazim na testu, neće biti kraja mom glupiranju.“

Trudio sam se biti ozbiljan, ali znam da nisam uspio jer se i ona onda naglo *uozbiljila* i rekla da naravno da ćemo rješavati test jer jednom mi mora pokazati da je inteligentnija od mene i da sve te knjige koje sam u životu pročitao i zahvaljujući kojima sporadično ostavljam dojam intelligentnog bića nisu ništa više od bacanja prašine u oči.

I onda ona ima muda žaliti se, i to vrlo često, da nisam romantičan.

/ / /

Kako bilo, morali smo čekati subotu jer da biste saznali odgovor na tako nevažno pitanje kao tko je intelligentnija polovica u vezi potrebno je uložiti cijelo popodne: za rješavanje testa

treba šest puta po pola sata, onda tome treba pridodati barem sat do sat i pol za provjeru rješenja i izračunavanje rezultata, a ne treba zaboraviti ni kratke, ali obavezne odmore između dvaju testova. Užasna tlaka, ali barem čovjek može pomisliti da će rezultati biti koliko-toliko relevantni, u onom štrebersko-psihologičkom smislu. Unatoč svemu tome, autor se u uvodu ogradio napomenuvši da će rezultati biti više *orientacijski* nego *egzaktni*, da nam egzaktnost može jamčiti jedino testiranje kod psihologa u strogo kontroliranim uvjetima. To je s autorove strane zvučalo krajnje korektno, ali čak ni mi nismo bili toliko zadrti da se ne zadovoljimo približnim rezultatima.

Kad smo tu subotu bili gotovi s ručkom, sredili smo nered u kuhinji, skuhali kavu i sjeli rješavati testove. Nisam imao tremu, ali bih lagao kada bih tvrdio da nisam osjetio blago zapljuskivanje adrenalinom. A uskoro i nedostatak kondicije. Sva sreća da su testovi polusatni. Nakon dvadesetak minuta razmišljanja mozak bi se počeo buniti. Tek tada sam shvatio koliko se u životu malo intelektualno naprežem. Koliko sam sretan zbog toga.

Oko polovine testa skoro smo odustali. Jednostavno se nije činilo vrijedim truda. Onda se ipak probudio stari gad ponos. Odustati značilo bi priznati poraz. Na to nismo bili spremni.

Došavši napokon do izračunavanja rezultata, zaključili smo kako smo toliko gladni da više uopće nije bitno tko je intelligentniji. Napravili smo lagatu večeru, onda otvorili butelju vina i krenuli računati svatko svoje rezultate. Izračunavši ih u naizmjeničnom suspagnutom negodovanju zbog krivo riješenih zadataka, napokon smo digli poglede s papira. Dopustili smo si uživanje u svečanoj tišini trenutka istine.

Onda je žena, pokeraškim pogledom i mirne ruke, polako preko stola dogurala svoje rezultate pred mene. Pogledao sam rezultat i nasmiješio se. Onda sam se ja upadljivo loše uozbiljio i pred nju položio svoje rezultate. Njezin pokeraški pogled u trenutku se otopio. Spustila je ruku na moju i uzvratila osmijeh. Gledali smo se netremice, a onda je žena uzdahnula i rekla: „Kako romantično!“

Rezultati testa pokazali su da u našoj vezi nema intelligentnije polovice. Iako smo u pojedinim testovima dosta varirali, zbroj bodova iz svih testova bio je gotovo identičan. Taj ishod bio je razočaravajući barem onoliko koliko je bio i ohrabrujući: razočaravajući jer nijedno od nas nije bilo u pravu kada je tvrdilo da je intelligentnije od drugog, ohrabrujući jer smo dobili još jedan dokaz da smo dobar par. Tako je na kraju ispalo da smo žena i ja imali možda malo ekscentričnu, ali ipak romantičnu subotu, jednu od onih koja regenerira dugotrajne i ustaljene veze. Jer koliko god nas ljudi pokušavaju uvjeriti da se suprotnosti

privlače, uvijek se dobro osjećamo kada utvrdimo da smo slični onima koje volimo.

Tako dolazimo do drugog velikog doprinosa evolucije mehanizmima ljubavi. Za to je zaslužan mladi profesor psihologije sa Sveučilišta New Mexico Geoffrey Miller koji tvrdi da je „neokorteks, uglavnom, mehanizam zavođenja i zadržavanja spolnog partnera: njegova specifična evolucijska uloga sastoji se od zabavljanja drugih i ocjenjivanja njihova nastojanja da nas stimuliraju“. Miller se posebno usredotočio na glazbu i umjetnost, gradeći koncept zabave kao polazišta spolnog odabira. [...] Tako je lakše razumjeti zašto smo takvi kakvi jesmo: zarobljenici smo zabave i ne želimo biti sami.

Eduardo Punset, Put prema ljubavi

LAKŠE JE IZGLEDATI DORASLIM ZA POSLOVE KOJE NE OBAVLJAMO NEGO ZA ONE KOJE OBAVLJAMO

Dok sam nagnut nad kuhinjsku radnu ploču filetirao osliće, palo mi je na pamet kako su do prije koju godinu gotovo svi solo-igrači koje sam poznavao bili oni koji još uvijek nisu upoznali *ljubav svog života*, a sada su to ljudi koji su, manje ili više, tu pronađenu ljubav svog života *ostavili iza sebe*. To mi je palo na pamet, ali nije bilo točno. Naime, kad sam se prisjetio konkretnih slučajeva, shvatio sam kako *do prije koju godinu* zapravo znači *prije skoro desetak godina*. Nije mi trebalo više od toga da trenutno zaboravim sve solo-igrače i zamislim se nad svojim životom koji se tako strelovito bliži kraju. Nemam namjeru rekonstruirati tu struju svijesti, jer to je bila najveća hrpa patetičnih sranja o životu i smrti koju čak ni pun sudoper riblje utrobe ne bi mogao opravdati, a i brutalno je okončana odličnim primjerom sreće u nesreći: jedna oveća kost bez većih je napora pronašla unutrašnjost jagodice mog lijevog kažiprsta. Stoga sam preostala riblja trupla filetirao uronjen u bezvremensku usredotočenost na očuvanje vlastita tjelesnog integriteta. Kako bilo, kad su komadi filetiranog oslića i ploškice krumpira bili poslagani u loncu i prekriveni mješavinom začina, vina i vode, opet sam se sjetio svih tih naših prijateljica i prijatelja koji su živjeli u međubračnoj zoni. Vjerovatno zbog Darije koja je dolazila na večeru. Ostatak se ekipe te subote rasuo po nekim tulumima, rođendanima, vjenčanjima, krštenjima i sličnim svetkovinama, a tip s kojim se Darija u zadnje vrijeme viđala vratio se s dvodnevnom *team buildingom* ili nekog sličnog sranja od kojeg se morao *oporaviti*. „Nema smisla ostaviti prijatelje da subotnju večer provedu sami“, tvrdila je žena, ja nisam bio toliko siguran. A i činio se kao tipičan ženski problem. One su bile te koje su *pokušavale pronaći nekog*, barem na deklarativnoj razini. Ne želim reći da su lagale, već da to *pokušavanje pronalaženja* meni nije zvučalo dovoljno predano. Dečki su se rijetko žalili. Prije bih rekao da su uživali u svom razvedeničkom životu, barem na deklarativnoj razini. Dok ja ne bih znao što bih rekao kad bi na red došla točka *što se dogodilo otkad smo se zadnji put vidjeli*, oni su imali cijeli popis tuluma i pustolovina koji su neobično zaudarali na studentske dane, samo što su profesori zamijenjeni šefovima, skupljanje potpisa i polaganje ispita plaćanjem režija i vraćanjem kredita. Pretpostavljam da je i izbor cura bio nešto lošiji nego za vrijeme studija, no dečki to nikad nisu spominjali kao problem. Sve je upućivalo na idealnu priliku za zavist, ali meni je bilo lakše zaključiti kako su prijateljice iskrenije od prijatelja i da se mogu opustiti.

///

Budući da su i žena i Darija bile na jednoj od svojih mnogobrojnih i, treba li to uopće napominjati, kratkotrajnih dijeta, gotovo sam obnevidio od prežderavanja. Taman sam u sebe sasuo drugu tekilu kako bih se povratio u život kad se Darija počela žaliti kako je tip s kojim izlazi dosta *čudan*.

„Kako *čudan*?“ upitala je žena.

Neprestano joj pokušava *ugoditi*, objašnjavala je Darija, beskonačan niz pitanja bi li htjela ovo ili ono. Razbuđen drugom tekilom zamolio sam je za jedan ili dva primjera. Darija i žena su se pogledale kao da su prvi put te večeri postale svjesne da nisu same. Žena je uzdahnula i dalje okrenuta Dariji, kao da sam opet postao nevidljiv: „Vidiš, to je to. On za sve mora dobiti primjer ili dva. Da usput spomeneš kako te žirciraju svatovske kolone, on neće reći kako nema ništa normalnije nego da te žircira 20 do 30 debila naslonjenih na trubu, već će te zamoliti da kažeš mjesto i vrijeme kad ti se to zadnji put dogodilo.“

Darija joj je dobacila sućutan pogled, a meni rečenicu: „Nikad ne kaže *idemo u kino*, uvijek *hoćemo li u kino*.“

„I to je loše?“ zainteresirao sam se.

„Ako kažem da hoćemo, onda moram odabrat i film koji ćemo gledati.“

„Užasno“, zgražavao sam se neuvjerljivo. Darija to nije primijetila ili joj se nije dalo primijetiti. Rekla je kako bi joj lagnulo kad bi on nekad preuzeo malo inicijative, pokazao neki vlastiti interes, da se sve ne svodi na to da joj ugodi. Tu sam već lagano pizdio. Rekao sam joj kako bi meni lagnulo kad bi ona pokazala da ima pamćenje. Gledala me zbunjeno, žena zainteresirano. Žena se uvijek zainteresira kad pizdim na nekog drugog. Zato sam se obratio ženi: „Sigurno se sjećaš zašto je Darija nogirala onog... onog... Kako se zvao?“

Žena je slegnula ramenima: „Nije bitno. Zašto?“

„Pa tip bi uvijek isplanirao večernji izlazak ili zajednički vikend a da je nikad nije ništa pitao. Samo bi je nazvao i odvukao na neki koncert na koji nije htjela ići, na film koji nije htjela gledati, na klopu koju nije htjela jesti...“

„Da! Tako je!“ uskliknula je žena.

Darija je šutjela nekoliko sekundi, a onda zamišljeno rekla: „Hm, ni to nije bilo dobro.“ A onda hrabrije dodala: „Moram naći nešto između.“

„Nisam siguran da je samo to problem“, rekao sam.

„A u čemu je problem?“ čudila se Darija.

Žena ju je prijekorno pogledala i rekla: „Nisi valjda mislila da će se samo tako složiti s tobom?“

Nisam se obazirao na ženinu provokaciju.

„Postavila si ljestvicu na zajebanu visinu, eto u čemu. Ti bi htjela da netko za tebe donese odluke kad si neodlučna, no isto tako da bude po tvom kad znaš što želiš. Htjela bi nekoga tko će te uvijek savršeno nadopuniti. Zapravo, mislim da je situacija s tobom trenutačno još i gora“, zaključio sam neodređeno zlokobno.

„Još gora?“ zabrinuto je upitala Darija.

„Zar si očekivala da neće biti još gora?“ pitala ju je žena.

Ignorirao sam je. Uhvatio sam pravac i nisam se dao smetati: „Da, mislim da trenutačno imаш potpuno nerealna očekivanja. Ti tražiš tipa koji neće samo preuzeti inicijativu, nego će tim inicijativama točno pogađati ono što želiš. Tražiš tipa koji će skužiti tvoje najskrivenije želje i onda ti ih ostvariti. Ni manje ni više.“

„Pa vama to ide za rukom“, rekla je Darija pokunjeno.

Žena je prasnula u smijeh.

Ignorirao sam je.

„O tome ti govorim: nerealna si. Nas dvoje smo zajedno stoljeće i pol i normalno je da se dovoljno dobro poznajemo da nam takvo što uspijeva. Naravno, ne uvijek, ali dovoljno često da bi nas to usrećilo. Ne misliš valjda da smo se tako slagali od prvog dana? Ne sjećam se da smo to ikad rekli.“

Darija je bila bez riječi nekoliko trenutaka. Vidjelo se da joj je malo neugodno. „Dobro, dobro. Malo sam ambiciozna“, na kraju je priznala.

Budući da je Darijin otpor bio slomljen, žena se aktivirala ne želeći riskirati da se koji trenutak zbog toga osjećam dobro: „Ja to razumijem. Ni ja ne bih s ovoliko godina bila strpljiva ili neambiciozna. Htjela bih da stvari štimaju od početka. Nemam više 20 pa da mogu riskirati nekoliko godina s tipom koji bi me zlostavljaо kao što si ti to činio u početku.“

„Nikad mi nisi ostala dužna“, podsjetio sam je.

Žena me spaljivala pogledom. Očigledno je silno nepodudaranje naših uspomena na te davne događaje. Zaključio sam da ne bi bilo dobro da i dalje ignoriram ženu. „Dobro, sigurno da s 30 ne možeš podnijeti istu količinu zlostavljanja kao s 20, ali svejedno mislim da je zamjerati nekome to što ti želi ugoditi ipak malo previše“, izgovorio sam pomirljivo.

Žena je još uvijek izgledala raspoloženo da mi jaja izvuče kroz krajnike: „Sva sreća da se ti toga nikad nisi morao bojati.“

Darija nas je pogledala, zavrtjela glavom i rekla: „A ja sam mislila da se vas dvoje dobro slažete i da će te moći objasniti kako to uspijivate.“

Bio sam zbumen. Nije mi bilo jasno o čemu priča. Onda sam se sjetio. „A to! Ništa lakše!“ rekao sam.

Žena je dobacila pogled koji mi je govorio kako bi bilo dobro da razmislim prije nego nastavim, a Darija zainteresirano: „Da?“

Pružio sam ruku preko stola, uhvatio nježno ženinu i gledajući je u oči rekao: „Čvrsto se zagrimo i u sebi ponavljamo: dobro nam je, dobro nam je, dobro nam je...“

Ako je naša unutarnja snaga vjerna Prirodi, uvijek će se prilagoditi mogućnostima koje nude okolnosti. Ona ne treba ništa predodređeno i spremna je na nagodbu. Prepreke se jednostavno pretvaraju u koristan materijal, kao krijes koji savladava hrpu otpadaka.

Marko Aurelije

KOLIKO GOD BILA VARAVA, NADA NAS BAREM VODI KRAJU ŽIVOTA UGODNIM PUTEM

Dok smo se vozili prema Turbo sportu, naizmjence sam promatrao subotnju gužvu na Slavonskoj aveniji škiljeći u sunce ispred sebe i gomilanje kišnih oblaka u retrovizoru. Nakratko sam pogledao ženu koja je blejala kroz suvozačev prozor i pomislio kako je čudno što, zapravo, nisam svjestan kada sam to postao čovjek koji više ne osjeća stravu dok sa ženom kreće u neizbjježno obnavljanje garderobe. Određena količina nelagode još uvijek je bila tu, ali više zato što sam bio svjestan da će vjerojatno razočarati ženu kad se iz šopingu vratim praznih ruku, nego što sam se bojao da će se pretvoriti u trećerazrednu verziju potrošačkog Borga. Nije bilo govora o tome da sam u međuvremenu postao ponosni vlasnik kreditne kartice, ali nisam mogao nijekati da otpor potrošačkom Matrixu više nije ni približno srčan kakav je bio prije neke tri ili četiri godine.

Pisci i redatelji tako vole velike prekretnice u životima svojih likova. I kad su u tome vješti, čovjek im doista može i povjerovati. Ali kad se knjige pročitaju i filmovi pogledaju, i pred našim se tijelima ponovno počnu odmotavati naši životi, čovjek najčešće samo u jednom trenutku osjeti da više nije onaj koji je bio, u nemogućnosti da odredi događaj koji je doveo do uočene promjene, nemušt i nemaštovit poput stijene koju su kroz nebrojena stoljeća oblikovale beskonačne milijarde zrnaca pijeska i kapi kiše nošene gravitacijom i vjetrom, prije nego erupcija vulkana ili udar meteora koji nasilno i spektakularno promijene cijeli krajobraz ili tok evolucije u nekoliko otkucaja srca.

„Jesi dobro?“ upitala je žena nježno mi uvijajući kratki pramen kose na vratu.

„Aha“, rekao sam osmjehnuvši joj se.

„Sigurno?“

„Koliko može biti netko tko razmišlja o odnosu erozije i erupcije“, potvrdio sam neodlučno.

„U Turbo sportu?“ pitala je zbunjeno.

Nasmijao sam se, uhvatio njezinu šaku, prinio je ustima i nježno je poljubio u nadlanicu. Polako sam je ispustio i rekao: „Nešto šire.“

„Toliko si vezan za svoju staru i nakazno deformiranu trenirku?“ postajala je sumnjičava.

„Isto bih te mogao pitati za tvog muža“, odgovorio sam ozbiljno.

Šutjela je nekoliko sekundi, a onda rekla: „Sva sreća da ti se oči smiju.“

„Da, sva sreća“, složio sam se.

/ / /

U Turbo sportu je bila manja gužva nego sam očekivao, tako da sam svoje ograničene psihofizičke resurse mogao u potpunosti posvetiti proizvodima umjesto izbjegavanju drugih ljudi. U trgovini najčešće postanem izuzetno osjetljiv na ulaske u svoj intimni prostor, što nimalo ne olakšava kupovanje. Ono što mi ide na ruku jest zaobilaznje poznatih *brandova*: nema smisla da gledam trenirke koje koštaju više nego sam ja spreman platiti, pa tako izbor postaje uži i time podnošljiviji. To, naravno, ne govorim ženi, ali mislim da ona to ionako zna. Nakon desetak minuta bauljanja kroz police i vješalice, ugledao sam tamno smeđi donji dio trenirke koji me je zainteresirao. Pogledao sam cijenu: 80 kuna. To je bilo u mom cjenovnom razredu. Posegnuo sam za vješalicom, a onda ipak zastao: kako je moguće da košta samo 80 kuna? Iako sam mogao pretpostaviti koliko su bile plaćene kineske ruke koje su je sašile, olakšao sam si savjest tako što sam pomislio da bi bile isto plaćene i da je cijena 800 kuna. Skinuo sam trenirku s vješalice i otišao potražiti ženu. Našao sam je zabijenu u gomili *Nike* trenirki. Dok sam joj prilazio, uhvatio sam snužden izraz njezina lica koje se razvuklo u divovski osmijeh kad je ugledala trenirku u mojoj ruci. Njoj treba tako malo da bude sretna. Znam to jer je sa mnom.

/ / /

S trenirkom prebačenom preko ramena pridružio sam se ženi u njezinoj potrazi. Kad je počela prevrtati *Adidasov* kutak, zastala je na trenutak i onda oduševljeno izvukla jednu trenirku: crnu, zvončastih nogavica, s tri zlatnožute adidasovske linije sa strane. Izgledala je stvarno dobro. Kao da nema nikakve veze sa sportom. Brzo se bacila na traženje broja. Pregledavši ih sve, jednu po jednu i to dvaput, okrenula se prema meni suznih očiju:

„Nemaju S.“

„Pa zašto ne bi probala M?“ pokušao sam joj osušiti suze.

„Pogledaj me. Jesu li ovo M noge?“ pitala je neutješnim glasom.

„Probaj, neće te ubiti“, nisam odustajao.

Uputila se prema kabini teška koraka, kao da ide na stratište, a ne isprobati trenirku. Išao sam korak iza nje, ne znajući trebam li je zagrliti i izljubiti ili jednostavno reći da ne pretjeruje. U toj nedoumici dopratio sam je do kabine. Trebalо joj je manje od minute da makne zastor. Tada sam se suočio s njezinim tužnim pogledom i barem deset centimetara predugim nogavicama.

„To nisu M noge“, rekao sam ispod glasa.

Njezin pogled vatio je za utjehom koju nije mogao dobiti. Onda se nešto promijenilo. Oči su joj zasjale, prišla mi je na korak i rekla: „Ti je probaj!“

„Trenirku za 500 kuna!?” pitao sam zabezecknut.

Namrštila se na moju maloumnuskoigrudnost.

„Ne, hvala. Imam svoju od 80“, rekao sam najpristojnije što sam mogao.

„Ljubavi, tvoje su preslatke noge i guza kao stvorene za ovu trenirku“, rekla je ponovno ozarena lica.

Gledao sam trenirku. Iskreno sam sumnjao u njezine riječi, od prve do zadnje, ali trenirka je imala golem potencijal. Jedini sport koji mi je padaо na pamet dok sam je gledao bilo je rolanje. U osamdesetima. Točno sam mogao zamisliti kako nosim tu trenirku u kombinaciji s disko-rolama, pripjenom majicom, elvisovskim zlatnim naočalama, walkmanom na ušima i lajnom u nosu. Morao sam priznati: ta trenirka je golicala maštu. I dok sam polako tonuo u slatko sanjarenje, iznenada sam se ukočio i rekao: „Ljubavi, to je ženska trenirka!“

„Isprobaj je“, odvratila je molećivim glasom. „Samo da vidim kako ti stoji“, dodala je nakon nekoliko trenutaka moje neodlučnosti.

To me neće ubiti, pomislio sam i rekao: „Dobro.“

Nisam mogao to shvatiti, ali činilo se da je ponovno bila sretna.

I prije nego što sam se mogao snaći, u kabini sam navlačio zvoncastu crnu trenirku. Kad je bila na meni, pogledao sam se u ogledalo i pomislio: „Jebemti!“

Lijevom rukom sam smaknuo zavjesu i ostavio je u zraku s kažiprstom usmjerenim u nebesa, već dobro nagrižen groznicom subotnje večeri. A trebali ste vidjeti njezin izraz lica. Malo me stid priznati, ali zbog pogleda stvarno sam se počeo osjećati seksu. Nasmijao sam joj se.

„Dobro? Jesi sada zadovoljna?“ pitao sam je.

„Ako te budem gledala još pet sekundi, bit ću i više od toga“, odgovorila je lascivno.

„Onda dobro, možemo kući“, zaključio sam zadovoljno.

Uhvatile me za ruku i ozbiljno rekla: „Ljubavi, ti moraš *kupiti* ovu trenirku.“

„Ljubavi, nemam namjeru kupiti žensku trenirku od 500 kuna“, odgovorio sam ozbiljno, ne pokušavajući svoju ruku izvući iz njezine.

„Ali ja ću te povaliti kad god te budem vidjela u njoj“, rekla je glasom koji je svaku ozbiljnost činio smiješnom.

Stajao sam pred njom u ženskoj trenirci potpuno svjestan da je to laž, da se to nikad neće dogoditi. Ali način na koji je to rekla nije ostavljao nikakvu sumnju da ona zaista misli to što govori. Osjećao sam kako postajem neodoljiv. Ne vjerujem da od žene trebam tražiti više.

Samo onaj koji iskušava nemoguće može znati što je moguće.

Max Weber

NIKAD NISMO TAKO SRETNI ILI TAKO NESRETNI KAO ŠTO MISLIMO DA JESMO

Kad smo bili gotovi s večerom, pomogao sam ženi raspremiti stol, a zatim joj prepustio pranje suđa jer sam taj utorak, kao i većinu utoraka, prvi stigao s posla i skuhao večeru. Otvorio sam poštено rashlađeni Leffe, naslonio se na kuhinjski element, otpio gutljaj iz boce i nekoliko trenutaka promatrao ženin lijevi profil koji se naginjaо nad sudoperom. Onda se i ona okrenula prema meni, ugledala bocu Leffea u mojoj ruci, malo nakosila glavu i rekla: „Oho, oni dani u mjesecu?“

„Aha“, potvrdio sam, osmjejhnuvši se.

Kad god bi u hladnjaku ili mojoj ruci ugledala piva i vina koja su skuplja od onih za svakodnevnu uporabu, optužila bi me za muški PMS. Trudila se pritom biti ozbiljna, ali oči bi joj se redovito nekontrolirano smijale. Ponekad mi se čini da je njoj svaki moj muški PMS bio dokaz da bih se jednog dana mogao razviti u opuštenog, ako već ne i punopravnog, člana potrošačkog društva, iako ja još uvijek odlučno niječem mogućnost da taj simptom izgubi akutni karakter, ne trudeći se to poduprijeti nikakvim dokazima.

Žena je još koju sekundu raspoloženo promatrala bocu u mojoj ruci, a onda pogled vratila u sudoper i rekla: „Prijavila sam se na tečaj autogenog treninga.“

„Zašto?“ ispalio sam trenutno i zatečeno.

„Kako zašto? Pa ti si nedavno pričao kako bi svaka osoba na svijetu trebala neku vrstu vođenog suočavanja s vlastitim emocionalnim crnim rupama.“

Trenutak sam šutio, boreći se protiv zatečenosti. Onda sam otpio još jedan gutljaj i rekao: „Kao prvo, nije bilo nedavno. Mislim da je to bilo zimus, a možda i prije. Kao drugo, kad sam to pričao, popljuvala si me.“

„Nije istina“, rekla je.

„Istina, i te kako. Optužila si me da je to sigurno jedna od mojih smicalica kojima ljudima želim zgaditi šoping i druge jednostavne užitke poput zgrtanja novaca i nekretnina.“

„Aaa to!“ rekla je, zakimavši zamišljeno, kao da su je iznenada preplavile slike davno

zaboravljenog djetinjstva u kojem s pašnjaka tjera krdo svinja. Odložila je isprani tanjur na sušilicu i odlučno potvrdila: „To da.“

„Što to da?“ dao sam se isprovocirati.

„Sjećam se da si to upravo tako prezentirao, kao nešto što može ljudima pomoći da se oslobođe svih onih stvari za koje ti misliš da bi ih se trebali oslobođiti. U međuvremenu sam malo čitala o tome, malo se raspitala i zaključila da autogeni trening ipak ima malo širu primjenu“, odgovorila je ne prekinuvši pranje.

Bio sam lagano impresioniran jer ja tolike odgovore mogu slagati samo u kombinaciji s ispijanjem piva; sve me druge djelatnosti, a pranje suđa čak i iznadprosječno, svedu na govornika prostih ili prosto-proširenih rečenica, iako ne bih trebao zanemariti ni činjenicu da se i s pivom nakon nekoliko boca dogodi isto. Kako bilo, uspjela me svojim tendencioznim interpretacijama i lagano naživcirati: „Da? A koja bi to bila primjena koja je tebe posebno zainteresirala?“

Žena mi je uputila onaj postajem-umorna pogled i rekla: „Ignoriranje osjećaja i mišljenja drugih ljudi, recimo. Da ti napokon mogu pokazati kako je živjeti s tobom.“

To je bila teška i barem većim dijelom neutemeljena optužba, ali bilo mi je jasno što želi reći pa sam uspio promrmljati samo jedno pomirljivo „pretjerujes“ koje sam zatio pivom. Neko sam vrijeme kroz prozor promatrao kako vjetar po ulici vitla suho lišće, uz zvučnu kulisu zveckanja pribora za jelo i šuma vode. To me je, u kombinaciji s ispijenim pivom, potpuno smirilo. Vratio sam pogled na ženin lijevi profil. Tad mi je palo na pamet kako me nikakvo pivo ni vitlanje lišća ne bi smirilo da se ne nalazim na pola metra od žene koju volim i koja mene voli. Poželio sam je zagrliti. Ali nisam. Sjetio sam se da mi je milijun puta rekla da je ne grlim dok pere suđe ili vadi leće. Dok pere zube može, ali bolje ni to ne. Zato sam otišao promijeniti glazbu. Kad sam se instalirao na stari položaj, upitao sam: „Zašto si se prijavila na autogeni?“

Očigledno sam uspio to učiniti na pravi način jer je žena savršeno ozbiljnim glasom odgovorila: „Sviđa mi se mogućnost da zadobijem malo bolji uvid u nešto o čemu nemam nikakav uvid, a zapravo mi određuje što radim sa svojim životom. O tome se na autogenom radi, zar ne?“

„A ja sam mislio da je naša dobro-nam-je-dobro-nam-je metoda dovoljno dobra za dovoljno dobar život“, odgovorio sam lagano defenzivno.

Odmah je to skužila. Zatvorila je vodu i okrenula se prema meni ostavivši da joj se ruke cijede nad sudoperom: „Naravno, ljubavi, naša dobro-nam-je-dobro-nam-je metoda je djelotvorna, ali ipak nedovoljna. Čini se da daje rezultate kad smo nas dvoje u pitanju. Ali nemam ništa slično za druge ljude.“

„Hm, čini se da sam na trenutak zaboravio da nismo sami na svijetu“, rekao sam vidno utješen, iako je moje povjerenje u našu metodu još uvijek bilo djelomično narušeno. Pokušao sam to popraviti još jednim dobrim gutljajem. Žena se nekako raznježila zbog moje kratkovidnosti i neočekivana napada samosažaljenja.

„Tko je moja ljubav?“ pitala je tepavo-strogo.

Osmjehnuo sam se, ali nisam ništa odgovorio.

„Tko je moja ljubav?“ ponovila je nešto strože lagano prebacivši naglasak s „ljubav“ na „tko“.

„Sigurno nema drugih razloga za autogeni?“ pokušavao sam se riješiti zadnjih sumnji.

Malo se pravila da je ljuta što ne odgovaram na njeno vrlo konkretno i jednostavno pitanje, a onda rekla: „Ako i ima, nemaju veze s nama.“

Iako sam šutio kao da razmišljam o tome što mi je rekla i vjerojatno pritom izgledao kao osoba koja važe za i protiv razloge u nekoj iznimno teškoj moralnoj dvojbi, zapravo sam, bez i jedne misli, čekao da mi se povrati uobičajeno samopouzdanje i uvjerenje da naše djelovanje usmjereni na zajedničku sreću na kraju mora dati rezultate. Nisam imao razloga ne vjerovati joj, ni tada, kao ni inače kad su bitne stvari u pitanju. Nagnuo sam bocu, iskapiо je i mudro zaključio: „Osjećaj sreće ne ovisi toliko o onome što nam se događa, koliko o našem odnosu prema onome što nam se događa.“

„Molim?“

„Osjećaj sreće ne ovisi toliko o onome što nam se događa, koliko o našem odnosu prema onome što nam se događa. Pročitao sam to negdje. Sad sam se toga sjetio jer mi se čini da bi ti autogeni trening mogao pomoći da upravo to prihvatiš, ali ne kao neku teoriju, već kao svakodnevnu praksu“, rekao sam.

Nekoliko je trenutaka šutjela, a onda zaključila: „Ako mi se to dogodi, svima će za rođendan pokloniti tečaj autogenog treninga.“

Odložio sam praznu bocu na radnu ploču i šutke promatrao ženu kako usredotočeno napada masnoće na zdjeli za salatu. Leffe je radosno klokotao mojim probavnim sustavom i, umjesto da me dokusuri na kraju radnog dana kao što sam očekivao da će se dogoditi, iznenada sam dobio nekoliko ideja kako bi se ova večer mogla završiti. Sve su uključivale seks i bile su sasvim dobre. Neko sam vrijeme šutke uživao u njima. Onda sam ih odlučio podijeliti sa ženom, ali postupno: „A što misliš da odemo malo vidjet što ima u krevetu?“

Žena je u tom trenutku prekinula borbu s tepsijom kako bi mi uputila pogled kojim mi je htjela reći da nije zadržala mojim empatičkim kapacitetima: „Kad ja budem išla u krevet, to neće biti da bih nešto vidjela.“

Shvatio sam da sam malo zabrljao s tajmingom, a ni postupnost mi baš nije bila najbolja, pa sam se pokušao na brzinu izvući: „Malo ćemo blejati u TV. Pustiti da se mozak malo izravna. A kad osjetiš želju za ljudskim dodirom, nemoj se susprezati.“

„Nakon suđa, čeka me tuširanje, pranje kose i rezanje noktiju. Znaš što to znači“, rekla je tonom koji bi odlično pristajao holivudskoj verziji prvog čovjeka Bijele kuće afroameričkog podrijetla koji je upravo nabrojao gradove što će morati žrtvovati teroristima kako bi spasio ostatak nacije.

Nisam mogao ostati hladnokrvan: „To znači da bih se ja trebao laganim korakom zaputiti u carstvo onanije?“

Glasom američkog predsjednika koji upravo otpušta cijeli kabinet odgovorila je: „Osjećaj sreće ne ovisi toliko o onome što nam se događa, koliko o našem odnosu prema onome što nam se događa.“

Humor je milost za koju molim svakodnevno. Smisao za humor podiže čovjeka i upućuje na prolaznost života. To je ljudska osobina, ali je najbliža Božjoj milosti.

papa Franjo

SVI SE ŽALE NA SVOJE PAMĆENJE, ALI NITKO SE NE ŽALI NA SVOJE RASUĐIVANJE

Bio je to prilično gadan tjedan, nakrcan kojekakvim rokovima i nenadanim hitnim manjim poslovima, tako da smo žena i ja već u srijedu opravdano zaključili da ćemo višestruko zaslužiti ono što je bilo jasno da će započeti u petak navečer: obični vikend! To dragocjeno vrijeme za ljenčarenje i druženje, čime će ponovno biti uspostavljena ravnoteža u našem beznačajnom mikrokozmosu i učvršćena vjera u Sve mirskog Djeda Mraza.

Vikend za ljenčarenje započinje predvidljivo pustolovno: nema navijanja budilica ni mobitela, telefoni se isključuju, što znači da spavamo dok se ne prebijemo od spavanja. Dok si jastucima lica ne istetoviramo do neprepoznatljivosti. Ili dok susjedi ne počnu rušiti zidove i kuhati iznutrice.

Kad sam u subotu prvi put otvorio oči, žena je spavala. Malo sam osluškivao njezino disanje u nadi da će se ispostaviti da je i ona budna, ali nije bila. Zato sam se okrenuo na drugu stranu, smjestio se najudobnije što sam mogao i uskoro ponovno zaspao. Ni sljedeća dva buđenja nije bilo promjena. Ali kada sam četvrti puta otvorio oči, video sam da su i ženine otvorene. Nasmiješila mi se i promuklo rekla: „Kako sam se ja naspavalaaa.“

Zadnji se samoglasnik pretopio u lijeno zijevanje i protezanje.

Polako sam se izvukao ispod svog pokrivača i prebacio pod njezin. Prislonio sam vrh svog nosa na ženin i mazio je po leđima. Ona je ponovno zaklopila oči, a onda se polako okrenula, pa smo se složili u *puzzle*. To mi je dalo nekoliko ideja. Koje su mi pomogle da osmislim nekoliko scenarija. Na kraju sam jednom od njih dao lagantu prednost. Zavukao sam joj ruku ispod potkošulje, uhvatio je za sisu i šapnuo na uho: „Ne vidim drugi izlaz iz ove situacije.“

Čvršće se priljubila i upitala: „A što ćemo raditi popodne?“

Poljubio sam je u vrat i rekao: „Uvijek se možemo skinuti goli da vidimo što će se dogoditi.“

///

Žena je za tu večer imala dogovor sa svojim curama, ja sam se s dečkima našao već u

kasnim popodnevnim satima. Uobičajena iako s godinama sve rjeđe prakticirana shema: Dinko, Domo, Ivan i ja, devetka, pobjednik ostaje na stolu. To nam daje dovoljno vremena i da pijemo i da blebećemo i da se hihoćemo, a uvijek možemo i samo šutke pitи i gledati dvojac koji igra, iako je vrijedanje zbog loših poteza privlačnije i stoga učestalije. Dinko i Domo su, također već uobičajeno, ubijali ateističkog Boga u Ivanu i meni, tako da smo nas dvojica bili osuđeni na blebetanje u nastavcima. Pri čemu smo se pristojno nalijevali pivom jer je tu večer Domo bio dežurni vozač.

Kad smo se opasno približili kraju četvrtoog piva i nedostatku tema za blebetanje, malo sam pažljivije promotrio ostale stolove u Majesticu. Počeo sam se čudno osjećati, a ni sam nisam bio siguran zašto. Sve je bilo kao i svaki put kad bismo došli na biljar, ali opet nije bilo. A onda mi je sinulo.

„Ovdje večeras nema ni jedne žene“, rekao sam Ivanu.

Ivan je otpio preostali gutljaj i rekao: „I bolje.“

S tim se nikako nisam mogao složiti. Zadnji put sam s ovolikom gomilom muškaraca bio u jednoj prostoriji kad sam bio u JNA i to mi nije ostalo u dobrom sjećanju. Rekao sam to Ivanu, na što je on odvratio kako sam već trebao zaključiti da je ovo mjesto na koje muškarci dolaze kad žele pobjeći od žena.

„Inače ih zna biti barem nekoliko“, pobunio sam se.

„Da, i to nije normalno“, složio se Ivan.

Iako znam da sam talentiran za uočavanje očiglednog, i samog sam sebe malo iznenadio kad sam mu na to rekao da ja uopće ne bježim od žene i otvoreno ga pitao zna li on nekog tko bježi. Pogledao me lagano iskosa, kao da sam se na trenutak pretvorio u glasnogovornika Vlade RH, a onda vratio pogled kuglama na stolu i rekao da serem, da naravno da bježim, kao što i on bježi. Uopće nisam kužio o čemu priča. Odjednom sam osjetio kako se između nas otvara ponor nerazumijevanja. Otrprilike kao da sjedim s nekim tko me pokušava uvjeriti u korisnost presađivanja bubrežnih kamenaca.

Pokušao sam na brzinu preskočiti na drugu stranu. Možda bježim od žene, samo što toga nisam syjestan? Ne, nisam bježao, još jednom sam zaključio. To me svejedno nije spriječilo da s perverznim užitkom nastavim s pitanjima na zadalu temu. A što ako me moja žena toliko indoktrinirala da si uopće ne mogu priznati da bježim od nje? Da upravlja mojim

umom? Igram li zbog toga tako loše biljar? Bio je to jedan od najlošijih izgovora svih vremena i nije mi bilo drago što sam ga se baš ja dosjetio. Bio sam dovoljno pametan da to prešutim. Ali nisam prestao poricati bježanje od žene. Ivan me zbog toga nagradio pogledom koji je bio pun nevjerice, bijesa i stisnutih zubi. Ustao je polako, bez riječi i teškim se korakom uputio prema WC-u, kao da je pun žive, a ne mokraće. Budući da ne viđam često tako dramatične odlaske na WC, bio sam impresioniran i nekoliko trenutaka preplavljen mješavinom ponosa i divljenja zbog koje sam gotovo zaboravio da više nisam bio u Ivanovoj milosti.

Uskoro se vratio s dva piva i nešto boljeg raspoloženja. Pružajući mi jedno, rekao je da nije ništa loše ako muž nekad pobegne od žene, da i žene to rade, samo ne idu na biljar ili u garažu, već na kavu ili u šoping, ali da je to u biti isto. „Nema u tome ništa loše“, naglasio je pomirljivo još jednom, čime je samo istaknuo ono čega sam ionako bio svjestan: meni potpuno neupotrebljivu priliku da se složim s njim.

„Ne kažem da je loše, samo mi nije jasno zašto bih bježao od žene. Ja sam mislio da se mi družimo zato što nam je dobro dok se družimo, a ne da bismo pobegli od žena. Tim više što neki od prisutnih i nemaju žene“, rekao sam bez razmišljanja i namjere da ga provociram.

„Želiš reći da te žena nikad ne živcira?“ pitao je, dok su se nevjerica i stisnuti zubi vraćali u njegov pogled.

Tad sam ipak odlučio malo razmislići. Nisam mogao reći da me žena nikad ne živcira jer bi to bila laž. Ali kad sam se pokušao sjetiti kako i kada me je zadnji put naživcirala, nisam se mogao sjetiti. To ni meni nije bilo normalno. Uskoro sam skužio da se počinjem lagano živcirati što se ne mogu sjetiti što me živcira kod žene.

Razmišljanje je trajalo predugo i, tako tipično za mene, nije nikamo vodilo. Učinio sam tada što bi i svatko drugi nemaštovit na mom mjestu, uzvratio pitanjem: „A šta tebe živcira kod žene?“

„Ne znam“, zavrtio je glavom. „Gluposti uglavnom“, dodao je slegnuvši ramenima.

„Dobro. Na primjer?“

„Šta ja znam. Prigovara mi da sam neuredan, da su moje stvari po cijelom stanu, a u ormaru je zauzela 90 posto ladica i polica. Njezina šminka može zauzimati svaki kvadratni milimetar kupatila, ja ne smijem ostaviti praznu pivsku bocu na kuhinjskom stolu. Takve stvari. Ne

kažem da se to događa svaki dan, ali kad je živčana ili u PMS-u, onda obavezno takve gluposti.“

Kužio sam u kojem pravcu trebam razmišljati. Ovo s PMS-om činilo se obećavajuće. Pokušao sam se sjetiti zadnjeg ženina PMS-a. Opet ništa. Osjećao sam kako nešto nije u redu, ali nikako nisam mogao shvatiti što. Naravno da nisam bio toliko glup da kažem Ivanu kako moja žena nema PMS, ali ništa drugo mi nije padalo na pamet. Počeo sam se meškoljiti u stolcu, otresati s veste i hlača imaginarnе mrvice. Gledano sa strane, to je moralo izgledati opsesivno-kompulzivno. Zaključio sam da najbolje što se u toj situaciji može napraviti jest otići u WC.

Dok sam pišao, zaključio sam da treba odustati od traženja ženinih ispada i navika što me živciraju i posvetiti se smišljanju pristojnog objašnjenje za loše pamćenje koje me je tako predano sramotilo u prijateljevim očima. I kako je pritisak u mjehuru padao, stvari su polako sjedale na svoje mjesto. Trenutak prosvjetljenja zatekao me kako uzalud pritišćem dozator tekućeg sapuna. Digao sam pogled u zrcalo iznad umivaonika: imao sam na licu onaj blesavi bingo-osmijeh.

„To je zbog seksa“, rekao sam slavodobitno, spustivši se na stolac.

Ivan je pogledao mene, strop, svoje šake koje su čvrsto stisnule rukohvate i na kraju procijedio: „O čemu ti pričaš?“

Onda sam mu ispričao kako sam čitao o nekom istraživanju o utjecaju emocija na pamćenje. Neka važna i slavna američka psihologinja, kojoj sam, podrazumijeva se, zaboravio ime, osmisnila je gotovo banalan ali istodobno i genijalan eksperiment: u trgovačkom centru jedna je ekipa nasumično kupcima dijelila poklone, a druga je ekipa u naizgled nevezanoj anketi ispitivala kupce o njihovu zadovoljstvu prije kupljenim proizvodima. Rezultati su pokazali da su oni kupci koji su neposredno prije ankete dobili poklon zadovoljniji svojim automobilima, televizorima, mikserima i drugim kućanskim aparatima, da njihovi automobili i aparati bolje rade i da trebaju manje popravaka nego kontrolna skupina kupaca koja nije dobila poklon. Iz svega toga je zaključeno da se sretni ljudi lakše dosjećaju pozitivnih iskustava nego negativnih.

Ivan je nekoliko trenutaka šutio. Bilo mi je jasno da ne dijeli moje oduševljenje spoznajama suvremene psihologije, iako ne i zašto. Onda se polako okrenuo prema meni i zabio pogled ravno u moje zjenice, kao da na njima testira vjerodostojnost cijele te priče sa slavnog

psihologinjom za koju nitko nikada nije čuo. Nisam ni trepnuo.

Onda se osmjeħnuo i upitao: „Znači, ti si kupac, seks je poklon, a žena je mikser?“

Poluglasno sam podrignuo u znak odobravanja, digao pivo u zrak i, raznježen cijelom tom scenom obnavljanja narušenog povjerenja, rekao: „Za miksere koji se rijetko kvare!“

Uljuđenije je izrugivati se životu negoli ga oplakivati.

Seneka

MALE MANE PRIZNAJEMO SAMO STOGA ŠTO ŽELIMO UVJERITI DRUGE DA SMO LIŠENI VELIKIH

Imao sam jedan od onih dana u mjesecu. Kad se probudim i prije nego što dovršim kavu, shvatim da ništa nema smisla. Ali nije bilo samo to. Nekad mi to lakše padne, prihvatom to bez nekog uzbudićivanja i jednostavno čekam da prođe. No, taj dan me je nedostatak smisla živcirao. Živcirali su me ljudi koji su me nazivali i kojima se nisam imao namjeru javiti, kao i ljudi kojima sam se morao javiti. Živcirali su me poslovi koje sam morao obaviti, kao i hrana koju sam morao pojesti. Ni sa ženom nije bilo ništa bolje: nazvao sam je oko podneva kako bismo se dogovorili što ćemo za večeru, trebam li nešto kupiti, a ona je rekla da ne može o tome razmišljati, da ima gužvu na poslu. Takva me drskost trenutno naživcirala. Podsjetio sam je da je prekjučer najavila kako ona taj dan spremila večeru, pa sam je, kao i uvijek kad je podsjećam na nešto što nije zaboravila, trenutno naživcirao. Budući da čak ni ja nisam toliko neinteligentan da ne bih shvatio kako nešto radim krivo ako živciram ljude dok se meni čini da im želim pomoći, uspio sam promrmljati nešto što je trebala biti isprika i završio razgovor. Na kraju krajeva, moram priznati da sam najviše živcirao samog sebe, jer sam si govorio da se moram prestati živcirati i to bez ikakvih rezultata. Sva sreća što sam do jedan morao krenuti na posao, tamo uvijek nađem nekoga tko me uspije živcirati više od mene.

///

Ni kad sam nakon povratka s posla otvorio vrata stana nisam dobio napad optimizma: za kuhinjskim stolom ugledao sam ženu kako priča s Marinom. Nisam imao snage ni za što drugo pa sam morao biti seronja.

„Je l' to moja večera? Ha? Gdje je moj kraljevski *Hasenpfeffer*?“ pitao sam.

Žene su zašutjеле na trenutak, pogledale se i onda nastavile kao da se ništa nije dogodilo. Otišao sam u sobu presvući se, a onda sjeo za stol i složio nadrkanu facu. Bez naprezanja. Žene su me i dalje ignorirale. Budući da im je dobro išlo, pokušao sam još jednom uspostaviti komunikaciju: „*Hasenpfeffer*?“

Žena je, ne prekidajući rečenicu, prstom pokazala na hladnjak. Iako sam slutio da bi to

mogao biti početak jedne od njezinih okrutnih šala, ipak sam polako ustao i otvorio hladnjak. A pogled na unutrašnjost hladnjaka otvorio mi je usta: u staklenoj posudi na donjoj polici bila je epska količina salate s tunjevinom i grabancijašem, a u vratima su se hladila dva Velebitska. Okrenuo sam se prema ženi s mješavinom zbumjenosti, srama i oduševljenja. Ona i Marina su se kikotale. Žena je rekla: „Izgledao bi prisebniye da je otvorio sef pun Cigana.“

Prišao sam ženi s leđa, čučnuo i izgrlio je zajedno sa stolcem. Naslon nije bio posebno ugodan za grljenje, ali sam nedvojbeno osjećao povratak smisla u svoj život. Onda sam si natočio punu čašu piva, donio zdjelu na stol i uronio u nju. Trebalо mi je da u sebe ubacim više od pola zdjele salate kako bih ponovno postao svjestan njihova razgovora. Točnije, Marina je uletjela u svoj klasični monolog, dakle žalopojku. Žalila se kako je već skoro dvije godine nitko nije pokušao zbariti. Ako ne računa luđake. A nije ih htjela računati. I da to predugo traje. Da se počinje opasno brinuti.

„A zašto misliš da su bili luđaci?“ upitao sam punih usta.

Prikucala me strogim pogledom i odbrusila: „Zato što su bili!“

Progutao sam salatu i hladno ponovio: „Zašto misliš da su bili luđaci?“

Uputila je ženi pogled koji je govorio „moram li odgovarati na ovakva pitanja?“, a žena joj je odvratila pogledom koji je govorio „nisи valjda pomislila da će šutjeti i kad se najede?“.

Odložio sam vilicu na stol, nježno obujmio punu čašu i prinio je ustima. Hladno Velebitsko mi je potopilo nepce, mjehurići su mi zalepršali po ustima, a onda se sjurili niz grlo prateći pivski val. Pričekao sam trenutak, snažnim podrigom rasparao tišinu, odložio čašu na stol i rekao: „Pardon.“ Onda sam se okrenuo prema Marini, kao da se ništa nije dogodilo: „Da čujem.“

Marina je duboko udahnula: „Većina ih je izgledala kao da me želi odmah i samo pojebati. Za ostale se ispostavilo da me uopće ne namjeravaju pojebati. Kažem vam, tipovi su bili luđaci. Dobro, u dva ili tri navrata izgledalo je kao da bi mogli biti normalni, ali onda su jednostavno nestali, prestali se javljati. I što onda da pomislim nego da sa mnom nije sve u redu, da sam magnet za luđake?“

Kimnuo sam: „Uopće se ne slažem, osim s ovim da s tobom nije sve u redu.“

Žene su sinkronizirano podigle obrve, očigledno uvjerene da ih kurim. Zaključio sam da to nije moj problem i nastavio: „U većini slučajeva zapravo imaš sreće.“

„Sreće!?” zaujala je Marina.

„Pa da, većina tipova otvoreno ti je pokazala što ih zanima i to mogu nazvati jedino srećom”, rekao sam.

Ovo je isprovociralo ženu: „Samo netko kome nisu *otvoreno pokazali što ih zanima* može to nazvati srećom.”

„Nisam rekao da je to ugodna situacija, ali što je alternativa? Da se tip pretvara kako je brižan i pun razumijevanja i ljubavi, a jedino što želi je uvući joj se u gaćice?” nisam odustajao.

Žena je pogledala Marinu i rekla: „Kažem ti, nema pojma o čemu priča.”

Ova joj je uzvratila pogledom punim zahvalnosti.

„Ne razumijem kako ne cijenite taj neugodni otvoreni tip frajera. Ponavljam, ne mislim da su ugodno društvo, ali s njima ste barem načisto što žele. Ako to nije ono što i vi želite, otkantate ih i možete se posvetiti onome što vas zanima. A u Marininu slučaju to je tip za ozbiljnu vezu. Brižan. Pun razumijevanja i ljubavi.” Zastao sam na trenutak i onda dodao: „I tu počinju problemi.”

Žena je prijeteći tiho rekla: „Da, počinju... Za tebe.”

Kratko sam pogledao ženu. Imao sam osjećaj da kontroliram situaciju, tako da se nisam zabrinjavao. Vratio sam pogled na Marinu i nastavio: „Ako želiš naći tipa za normalnu i ozbiljnu vezu, zadnje što smiješ raditi jest ići okolo s natpisom na čelu *tražim tipa za normalnu i ozbiljnu vezu*. Jer to znači da ti na potiljku piše *izgubila sam svaku vjeru u pozitivan rasplet*. Ako je tip normalan, okrenut će se i pobjeći. Dopuštam mogućnost da griješim, vrlo malu mogućnost, gotovo beznačajnu.” Zastao sam i pomislio *Zašto lažem? Kako bih mogao biti u krivu?* Onda sam dodao naglas: „Čak i tvoje iskustvo potvrđuje da je to jedini izgledan scenarij.”

Pogledao sam ih zadovoljan svojim kratkim izlaganjem. One nisu dijelile moje zadovoljstvo.

„Fakat si svinja”, rekla je Marina napokon. „Tipovi koji otvoreno pokazuju da me žele samo izjebati su pozitivci, a kad ja otvoreno pokazujem da me to ne zanima, ja sam negativka.”

To potpuno krivo tumačenje onoga što sam joj rekao nije me toliko iznenadilo, ali količina

gađenja u tonu kojim je to rekla ipak jest. Žena je poluljutito zaključila: „Ne bi ti otpala vilica kad bi nekog pokušao utješiti, ili barem naći lijepu riječ.“

„Znam, ali to nije lako kad pokušavam biti koristan, a ne baviti se time tko je pozitivan a tko negativan“, složio sam se sa ženom.

Nije mi bilo jasno kako Marina ne kuži da se treba opustiti. Da ne smije čim upozna nekog početi procjenjivati je li to ono što traži. Dodjeljivati mu plusove i minuse u svojoj mentalnoj tablici *Muškarac mog života*. Pa kojem tipu u tim uvjetima može biti ugodno? Tko neće uskoro početi izgledati kao luđak? Ili zbrisati? Vjerojatno bih nastavio *braniti luđake* i pljavati po Marini sljedećih nekoliko dana da me žena nije prekinula: „A što bi trebala? Opušteno širiti noge svima, pa vidjeti hoće li netko pokazati interes i nakon što je pojebef?“

Marina joj je uputila još jedan dug i topao zahvalan pogled. Zato sam rekao: „Naravno da ne.“

Odmah sam shvatio da lažem. Dopustio sam laži da nekoliko sekundi lebdi između nas, kako bih što bolje složio aha-facu: „Iako, zašto ne!?”

Žene su me ovaj put sinkronizirano probole takvim pogledom da bi im pozavidio i sam Car iz Ratova zvijezda. Čak i osoba neosjetljiva na tuđe emocije ne bi se s tim mogla nositi bez određene nelagode.

„Dobro, dobro, šalio sam se. Pa znate da sam se šalio. Ne mogu vjerovati da to moram reći“, izvlačio sam se. „A sad ozbiljno. Dakle, ono što treba napraviti je biti opuštena, htjeti upoznati nekog, ne zato što ima razrađene kratkoročne, srednjoročne i dugoročne planove, već jednostavno pokazati interes za drugo ljudsko biće. Tada će i to drugo ljudsko biće, u ovom slučaju muškarac, lakše biti to što jest i tako će se najlakše i najtočnije ustanoviti ima li tu nečega ili nema.“

Ženi više nisu izlazile munje iz očiju, ali daleko od toga da je bila ushićena mojim dubokim uvidom u proces zbližavanja ljudskih bića: „I to je tvoj savjet? Da se Marina opusti?“

Počastio sam se dugim gutljajem Velebitskog koje se nesmetano grijalo dok sam se ja trudio biti koristan i rekao: „Naravno. A kad se opusti, bit će lako odraditi i drugi dio posla.“

Ovaj sam put uspio podrignuti u sebi, što ne znači da nije bilo prodorno.

Žena je bolno uzdahnula, a zatim tronutim glasom majke koja je shvatila da joj je sin

retardiran upitala: „A to bi bilo?“

Nisam shvaćao kako njih dvije ne vide nešto tako očigledno: „Da bude to što jest. Samo to.“

Budući da nisam mislio da su očigledne stvari ujedno i jednostavne, okrenuo sam se prema Marini i dodao: „I budi spremna platiti cijenu. Kolika god bila. Mislim da nema nikakva smisla pokušavati biti bilo što drugo, jer ćeš prije ili poslije zažaliti: ako uspiješ, zažalit ćeš jer će ti u jednom trenutku sigurno dosaditi da se pretvaraš kako si nešto što nisi, a ako ne uspiješ, nećeš morati čekati da zažališ, ali ćeš barem moći krenuti dalje.“

Nisam očekivao klicanje, zagrljaje, suze radosnice, povrat poreza, niti bilo što slično, ali sam ipak nešto očekivao. Pogledao sam Marinu: šutjela je i gledala ispred sebe. Postojala je mogućnost da je ozbiljno razmišljala o tome da bude to što jest, kao i da je u katatoničkom šoku. Odlučio sam zadovoljiti se s tom dvojbom. Pogledao sam ženu: izgledala je kao moja stara majka kad sam joj rekao da je Zemlja okrugla i da se okreće oko svoje osi.

Napokon je savladala nevjericu i upitala me: „Zašto joj to govoriš?“ Učinila je to ipak puno prisebnije nego moja stara majka kad je pitala: „A zašto mi onda voda ne iscuri iz bunara?“

„Zato što to mislim“, odgovorio sam ne shvaćajući čemu toliko čuđenje.

Onda se žena lagano nagnula prema meni i glasom punim opomene pred isključenje pitala: „Je l' bi to napravio na njenu mjestu? Bio to što jesi?“

To me ipak zbulilo. Šutio sam nekoliko sekundi. Činilo mi se da je to primjenjivo na svakoga, pa tako i na mene. Ali čim sam počeo razmišljati o sebi, a pogotovo o sebi kakav sam bio kad sam pokušavao biti što jesam, osjetio sam snažnu potrebu za još jednim gutljajem piva. Odnosno, za više gutljaja, ali u čaši je bio još samo jedan. Kimnua sam ženi i rekao zabrinuto: „Dobro, možda se ipak ne bi svi trebali truditi da budu ono što jesu.“

„Da, tebi je pomoglo kad si se počeo truditi da budeš malo bolji nego što jesi“, zaključila je žena bez likovanja u glasu. Bio sam joj zahvalan na tome.

U tom se trenutku Marina iznenada povratila iz katatoničkog šoka, kimnula, pogledala nas, prvo mene iznenađujuće sućutno, a onda ženu gotovo zavidno i rekla joj: „Tako je, pomoglo mu je, ali mislim da je tebi pomoglo još više.“

Ispravan cilj našeg djelovanja jest da vježbamo kako iz svog života ukloniti tugu, jadikovke i žalopojke kao što su „jao“ i „jadan ja“.

Epiktet

DOBRO UPOTRIJEBLJENE, NEKE MANE BLISTAJU VIŠE OD SAME VRLINE

Kad je Bush objavio da ide po Saddamovu glavu jer ne može više mirno gledati kako ovaj gomila zalihu oružja za masovno uništenje i potpomaže teroriste širom svijeta, nije mi trebalo više od 16 milisekundi da se sjetim Gavrila Principa i razlike između povoda i razloga za I. svjetski rat. I dok sam se tako zgražao nad ljudskom naivnošću i kratkovidnošću, ne shvaćajući kako je moguće da ljudi mogu uvijek iznova, samo lagano prepakiranu, pušiti jednu te istu priču, sjetio sam se da ni ja nisam naročito bistar kad su u pitanju *sukobi* u kojima ja sudjelujem: povremeni, ali neizostavni nesporazumi sa ženom, kao i isto tako povremene i najčešće potpuno nepotrebne svađe.

I tako sam s Bushem kao svjedokom, nakon što sam prilikom milijun svađa sa ženom zaboravio lekciju Gavrila Principa, svečano prisegnuo da će se opametiti i početi paziti na razlikovanje povoda i razloga: jer povodi su uglavnom banalni, ponekad čudni, neki se neobjašnjivo ponavljaju u potpuno različitim situacijama, drugi su jednostavno neponovljivi; ali razlozi su oni koji su bitni, a najčešće se svode na puko nestrpljenje. Iako su nesporazumi mnogo češći od svađa, zaključio sam da se zbog njih neću pretjerano brinuti jer tko se može uzbuditi oko nečeg što nema pravu emocionalnu težinu?

Kako bilo, takve stvari lakše je prisegnuti, nego odraditi: oboje smo skloni vjerovati kako je onom drugom potrebna naša neprijeporna umješnost donošenja *pravih* odluka, a zapravo se od nas najčešće traži *samo* ljubav i strpljenje. Ali ljubav i strpljenje znaju biti tako naporni, zahtijevaju toliko snage i vremena. Dok, s druge strane, biti u pravu lako je i prirodno, poput disanja. Iako ne treba ni u jednom trenutku zaboraviti da je riječ o talentu koji nije ravnopravno raspodijeljen: kod mene je nekako izraženiji nego kod drugih.

///

Bio je to klasični ponедјелjak s večerom koja se sastojala od viškova prikupljenih tijekom vikenda: velika zdjelica juhe od rajčica, velika zdjelica juhe od vrganja, porcija rižota koji je nadahnuće našao u tajlandskoj kuhinji, kao i porcija tjestenine s graškom i tofuom. Iako sam bio svjestan da bi se prostata više radovala juhi od rajčice, dograbio sam onu od vrganja, svečano obećavši prostati da neće biti zaboravljena, da će se potruditi nadoknaditi izostanak

iz prehrane neke tvari koja završava na *-inin* i čuva njeno zdravlje. Žena, svjesna mog obožavanja tjestenine s graškom i tofuom, odlučila je drugi dan zaredom zadovoljiti se s rižotom.

Poslije večere natočili smo si po čašu previše ohlađene frankovke i sjeli pred televizor. Uzeo sam daljinski i pregledao na teletekstu što je na programu. Ništa, aliapsolutno *ništa* nije bilo za pogledati. Budući da je za to vrijeme žena na mobitelu provjeravala i dopunjavala podsjetnik za sutra, nije mi vjerovala kad sam joj to rekao. Zaklopila je mobitel, uzela mi daljinski iz ruke i prošla kroz programe na teletekstu. Na kraju je, skrušeno i bez riječi, tutnula daljinski u moju šaku i vratila se svom podsjetniku. Ja sam još minutu blejao u otvorenu stranicu teleteksta, a onda ugasio televizor, pogledao ženu i rekao rezignirano: „Osuđeni smo na seks.“

Ona je kimnula i rekla: „Pa hajdemo onda.“

/ / /

Poslije smo se valjali u krevetu, malo sam je mazio po potiljku, nešto smo nevezano brbljali. A onda mi je rekla kako se neki dan iznervirala kad je pogledala u hladnjak i vidjela da nisam ni pipnuo sušene rajčice.

Kupila je pet staklenki, nakon što sam joj tjedan dana probijao uši pitanjem „zašto mi nikada ne kupimo te sušene rajčice?“ (u prijevodu: zašto *ona* ne kupi sušene rajčice jer ja idem u trgovinu samo kad *moram*). Jednu je stavila u hladnjak i čekala. I one su stajale u toj staklenki, a ja ni da ih pipnem. Rekla je da bi svaki dan kad bi ih vidjela neotvorene u hladnjaku pomislila *koja pederčina*.

Ja sam, naravno, skočio jer nisam imao pojma da u kući ima sušenih rajčica. Nisam tip koji zagleda po hladnjaku. Kad ga otvaram, to znači da već znam što će iz njega uzeti. To sam joj i rekao. Kao i to da sam si mislio *koja krava*, kad je toliko moljakam da kupi te proklete sušene rajčice, a ona ništa ne poduzima. Kako sam na kraju popizdio i prestao ih spominjati. Onda je ona dobila onaj heureka pogled i rekla: „Moramo razgovarati!“

Složio sam se s njom, ali sam ipak osjećao potrebu, kao svaka prava *pederčina*, da se lagano ogradi: „Glupo bi bilo očekivati da se baš sve može riješiti razgovorom.“

„Nisam to ni rekla. Neki problemi se vjerojatno ne mogu *nikako* riješiti.“

„Kao što neki putovi ne vode nikamo?“ upitao sam s uzdignutom šakom i pretjeranom količinom mladog Werthera u glasu. Bio sam bespomoćan: svršavanje mi uvijek podiže raspoloženje i snižava inteligenciju. Ali nisam previše brinuo jer me je uspjela uvjeriti da nam je u životu mnogo češće od visoke inteligencije potrebno dobro raspoloženje.

„Tako nekako“, odgovorila je podragavši me po krovištu frizure. „Ali sve što se može riješiti, može se riješiti samo u onom trenutku kad su sve suprotstavljene strane spremne za prelazak na novu razinu na kojoj problem više ne postoji.“

„A taj prelazak uvijek će biti otvoren i iskren razgovor? Kao što mi uvijek rješavamo naše probleme? Da?“ zapitkivao sam znatiželjno i zadriveno trepčući.

Gledala me je nekoliko sekundi šutke. Možda je preispitivala svoj stav o odnosu raspoloženja i inteligencije, a možda su je samo moje duge trepavice obarale s nogu, teško je bilo reći, pogotovo meni, pogotovo u tom trenutku. „Dobro, možda precjenjujem važnost razgovora—“

„Čime se sasvim lijepo uklapaš u svjet američkih tinejdžerskih serija“, drsko sam ubacio u njezinu rečenicu.

„—ali jedno je sigurno: problemi se ne rješavaju sami“, završila je, uputivši mi prijekoran pogled. Ne kao da me zapravo kori, ali kao da bih ipak mogao poraditi na svom ponašanju.

Da bih joj pokazao kako nisam sklon isključivo sabotiranju njezinih pokušaja otvorenog razgovora i samim time potvrđivanju statusa *pederćine*, već da sam, kao i uvijek, spreman svoje evidentno zavidno teorijsko znanje pretvoriti u iskustvo, to duboko razumijevanje funkcioniranje temeljnih mehanizama ljudskog bića preliti u svakodnevni život, ozarena lica sam joj prišapnuo: „Mislim da bismo sad trebali razgovarati o tome kako bismo se trebali seksati kad god ja to poželim.“

Ništa od mog oduševljenja nije prešlo na nju. Da nisam bio u postkoitalnom zanosu možda bih se dosjetio da ponekad bezrezervna otvorenost i iskrenost u vezi dvoje ljudi može donijeti više štete od proračunatog laganja i taktiziranja. Pogotovo kada se napad sebičnosti pokušava prodati kao otvoren razgovor koji bi trebao ukloniti neželjene posljedice razlika između dvoje ljudi dobrovoljno osuđenih jedno na drugo.

Gledala me je u oči i onda umorno rekla: „Ti si neki medij kroz koji me posjećuju seljačine.“

To je bio trenutak u kojem sam se još uvijek mogao bezbolno izvući. Onda toga nisam bio svjestan, pa sam samo nastavio u započetom pravcu i zanosu: „Dobro, možeš me tu i tamo

odbiti, samo nemoj da se nađem u situaciji da žicam seks!“

Ona je to cijenila. Znam to jer je ustala iz kreveta i rekla mirno, gotovo proročki: „Počinje doba velike suše.“

Nakon toga se obukla i otišla u sobu, sjela na dvosjed i uključila televizor. Ako ništa drugo, uspio sam popraviti televizijski program.

/ / /

Kada sam ostao sam u krevetu, čak je i meni postalo jasno da će, ako nastavim skupljati negativne bodove kod žene, u najboljem slučaju završiti u paklu onanije. Ta perspektiva nije mi odgovarala. Odmah sam se sjetio Houellebecqovih junaka, što je bilo sasvim dovoljno da se osjetim spremnim za ulizivanje ženi. To je cijena što se mora platiti za propuštanje prilike za bezbolno izvlačenje.

Otišao sam u hodnik, uzeo cipelu i onda sjeo na dvosjed do žene. Žena se pokušala lagano odmaknuti od mene, ali ju je naslon sprječio. Ipak, uspjela se uvući u sebe nekih pet centimetara. Nisam se obazirao na to. Iz cipele sam polako, ali odlučno izvukao vezicu, zavezao krajeve u čvor i tako začvorenu vezicu počeo zatvorenih očiju vrtjeti kao krunicu. Uz blago ljuljanje torza mrmlja sam: „Bože, hvala ti što imam ženu i više ne moram izlaziti van. Bože, hvala ti, velik si i pravedan.“

Nekoliko puta ponovio svoju zahvalu, a onda sam osjetio njezin zagrljaj slijeva. Otvorio sam oči i okrenuo se prema njoj. Oči su joj se smijale. Naslonila je glavu na mene i rekla: „Glup, ali sladak.“

Bio je to jasan signal da sam uspio anulirati povod za *veliku sušu*. Na anuliranje razloga morat će, očigledno, potrošiti ostatak života.

Ljudi moraju imati nekakve izazove. To nam je u genima. U nedaćama razvijamo samopouzdanje. To su cigle od kojih se gradi sreća.

Mihaly Csikszentmihalyi

KOLIKI NAM GOD UŽITAK PRUŽALA LJUBAV, ONA NAM GA PRUŽA VIŠE NAČINIMA NA KOJE SE POKAZUJE NEGO SOBOM SAMOM

Poslije večere izvalili smo se na dvosjed i uključili televizor. Na brzinu smo ispreskakali svih sedam programa koje je hvatao i zaključili da se sigurno nećemo posvađati oko toga što ćemo gledati. Ipak smo ga ostavili uključenog i do kraja utišanog, jer je jedna od lokalnih televizija emitirala debilne spotove ispod kojih su klizile još debilnije SMS poruke za dozivanje seksualnih partnera. Odreda mlade i privlačne ženke koje vabe podjednako mlade i privlačne mužjake, i obrnuto. Točno sam mogao zamisliti sve te zanosne muškarce i žene kojima je isplativije tražiti lovinu preko TV/SMS-a nego tu svoju silnu ljepotu samo pokrenuti do prvog kafića ili diska. Monotoniju su tu i tamo razbijali sumnjivci koji su tražili društvo 20 ili 30 godina starijih gospoda *za ugodno druženje*. Malo smo se mazili i ljubili, povremeno i kikotali, naročito kad bi uvjeti postali precizni i promišljeni: mladić traži atraktivnu plavušu 16 godina 100-60-80 za ozbiljnu vezu!

Žena me poljubila u vrh nosa i rekla: „16 godina! Kakva upornost!“

Uzvratio sam joj poljubac u vrh nosa i odvratio: „Pih, kakva glupost! Pa je li bolje njemu ili meni koji sam malo fleksibilniji i sve to imam već 16 godina?“

Žena se malo odmaknula i sumnjičavo upitala: „100-60-80?“

Osmjehnuo sam joj se, nježno je privukao do sebe, poljubio nekoliko puta u vrat i šapnuo na uho: „Kad stojiš na rukama.“

Sljedećih nekoliko minuta nije bila u pravom raspoloženju za maženje i ljubljenje, tako da se odmaknula na kraj dvosjeda. Nije mi bilo drago, ali sam uvažavao njezino raspoloženje i nisam forsirao nastavak maženja i ljubljenja. Onda su pustili Divlje jagode.

Žena i ja pogledali smo se zavezknuto, istodobno uzviknuli „*Motori!*“ i histerično počeli tražiti daljinski. Ona ga je uspjela pronaći i dodati ton slici. Oboje nas je zaposjeo onaj glupi osmijeh koji se nesmetano širi do zatiljka.

Žena je hipnotizirana pogleda oduševljeno rekla: „Koja stvar!“

Onda je nekako uspjela odlijepiti pogled od ekrana, okrenuti se prema meni i upitati: „Jesam

ti pričala kako me ta stvar u osnovnoj školi nadahnula da napišem pjesmu *Motori?*“

Iskoristio sam napad kikotanja koji je uslijedio da je privučem na sredinu dvosjeda i izljubim. Čini se kako je to pomoglo da promijeni raspoloženje, jer je ostala pokraj mene i nakon što je moja oluja poljubaca završila. A kad su *Motori* završili, žena je još jednom rekla „koja stvar“, onda opet ubila ton i nastavila me maziti i češkati. Uživao sam kao svinja u dobroj kaljuži. Maznim sam joj glasom rekao: „Kako je fino kad te netko mazi, češka i puska.“

Žena me na trenutak stisnula uza se, a onda nastavila gdje je stala. Uživao sam još nekoliko trenutaka prije nego sam dodao: „Čak i kad je riječ o vlastitoj ženi.“

Čini se da je to utjecalo na promjenu ženina raspoloženja jer je nakon toga ustala, otišla do torbe, izvukla iz nje *Doktora u kući* i sjela za stol. I onda je krenulo čitanje, koje s godinama postaje sve sličnije Keithu Jarrettu za klavirom.

Da budem siguran kako promjena raspoloženja ne znači da se ljuti, upitao sam je: „Zašto čitaš *Doktora u kući*? Jesi bolesna?“

Kao odgovor dobio sam srednji prst. To je bio dobar znak. Da se stvarno naljutila, jednostavno bi me ignorirala. Zato sam je ostavio da čita.

Nakon desetak minuta tištine koja je povremeno bila prekidana ženinim „aha“, „baš“, „ma da“, „kako da ne“, okrenula se prema meni i iznervirano rekla: „Pa ovi su ludi! Ustanovili su da postoji četiri vrste PMS-a! A PMS je izmišljen!“

„Kako izmišljen?“ čudio sam se.

„Tako. Ne postoji“, odsjekla je žena.

„Možda su mislili četiri vrste izmišljenih PMS-ova?“ pokušao sam spasiti čast *Doktora u kući*.

„Ma neee“, žena je odmahnula rukom, „pišu o njemu kao da zaista postoji.“

„Što je laž, jer on zapravo ne postoji?“

„Tako je“, potvrdila je zadovoljno kimajući.

„Potpuno je izmišljen?“

„Pa da. Što tebi tu nije jasno? Dečki uvijek imaju neki nogomet, pa košarku, pa biljar, uvijek se imaju na što izvući. I zato su žene izmislice PMS.“

Shvatio sam da je PMS izmišljen. Ili da nisam spreman ići dublje u ovu raspravu. Ona je nastavila čitati članak i komentirati sebi u bradu „glupost“, „ma kakvi“, „nemoguće“. Onda je na nekoliko trenutaka utihnula, a zatim počela govoriti „i meni“, „i meni“, „i meni“. Da već nisam bio oboren na dvosjedu, siguran sam da bi me tad oborila s nogu.

Kad sam se prestao kikotati, ustao sam, prišao ženi s leđa i počeo je ljubiti po vratu. Ona se počela mazno uvijati i neuvjerljivo se opirati mumljajući nešto tipa „odakle sad ovo?“ i „čime sam to zasluzila?“. Onda sam rukom krenuo na sisu. Prije nego što će je obujmiti, pljesnula me po ruci i strogo upitala: „Di si ti krenuo?“

Ukočio sam se i pokorno odgovorio: „Po sisu!“

Odmah je uslijedilo njezino sljedeće pitanje: „Šta će ti sisa?“

Iako nisam bio u položaju koji je bio idealan za odgovaranje na tako blesava pitanja, zadržao sam ga i rekao: „Pa za akciju!“

„Koju akciju?“ nastavila je unakrsno ispitivanje.

„Znaš ti dobro za koju akciju!“ odgovorio sam već lagano iznerviran.

Žena me pogledala kao da mi se tupe malo pomaknuo: „Ti opet ne znaš da nema akcije!?“

Na to sam se uspravio, odmaknuo korak i provjerio tupe: „Kako nema akcije?“

Ona je palac okrenula prema dolje i ispustila zvuk spljeskavanja zrele rajčice na užareni asfalt.

„Ma ne!“ uskliknuo sam užasnut.

„Ma da!“ uskliknula je u zlobnoj imitaciji.

Stajao sam šokiran nekoliko sekundi. Nisam mogao vjerovati da žena opet ima mengu.

Konačno sam tu svoju nevjericu izrazio naglas: „Opet imaš mengu!?“

Žena me pogledala sumnjičavo i rekla: „Pa nije to šarlah.“

Unatoč šoku, znao sam da ne zvučim pretjerano suvislo. Pokušao sam se malo pribrati. Iako mi nije bilo lako, shvatio sam da je žena u pravu: PMS ne postoji. Da postoji, znao bih kad žena ima mengu. To mi je dalo snage da mudro zaključim: „Uvijek me iznenadiš.“

Ustala je i prišla mi. Poljubila me u vrh nosa i nježno rekla: „Primjetila sam.“

„Dobro. Nije kraj svijeta“, dolazio sam polako k sebi.

„Naravno, ljubavi“, složila se. Onda me ponovno poljubila, osmjehnula se i vedro rekla:
„Postoji više načina da žena zadovolji muškarca.“

„Uvijek rado čujem dobre vijesti“, uzvratio sam joj udobrovoljeno.

///

Propustio sam samo nekoliko spotova dok mi je žena pokazivala na koje se sve načine može zadovoljiti muškarca. Priznajem da sam bio iznimno zadovoljan pokazanim, što znači da mi je radila samo trećina mozga. Zbog svega navedenog ženi sam razdragano rekao: „Imam definiciju sretne veze!“

Žena je bila zainteresirana. Podrignula je i rekla: „Da?“

„U sretnoj vezi oboje misle da od onog drugog dobivaju više nego što zaslužuju“, likovala je trećina moga mozga.

Žena je kimnula zadovoljno, a onda se trgnula, okrenula glavu u stranu i suho rekla: „To kod nas nije slučaj.“

Dokolica je starim Grcima bila vrhunac života: bilo je to posve beskorisno provedeno vrijeme, a upravo zato iznimno smisleno provedeno.

Manfred Luetz, Ludilo

RIJETKO NALAZIMO RAZUMNE LJUDE KOJI NISU NAŠIH NAZORA

Ne znam kako sam dopustio da se to dogodi, ali žena me zatekla kako izvaljen na dvosjed rasipam svoje točkice za blejanje u televizor na politiku. Sjela je do mene, ali ne preblizu. Pogledala je njuške na ekranu s gađenjem, mene prijekorno.

„Šta je ovo? Repriza Noći vještica?“ pitala je izazovno.

Meni je bila urnebesno zabavna tako nabrijana. Ne obazirući se na njezine pokušaje držanja distance, lagano sam je nasilno privukao i počeo je ljubiti. Kako nije nastupio trenutak u kojem se prepusta poljupcima, zastao sam i upitao je tepajući: „Tko se meni sav narogušio?“

Ni to nije pomoglo. I dalje me šiljila zlogukim pogledom ne odustajući od nečeg što me počinjalo podsjećati na mrtvačku ukočenost.

„Jesi dobro? Zašto to gledaš?“ pitala je ozbiljno.

I dalje ne shvaćajući toliku nabrijanost, rekao sam naivno: „Politika, demokracija, izbori. Čula si za to?“

Odmahnula je glavom kao da se pokušava otresti muhe s glave ne gubeći pritom dostojanstvo, a onda s ponovno probuđenom empatijom zabrinuto pitala: „Ali, ljubavi, tko normalan želi završiti radni dan u društvu ovih likova?“

Umjesto da kratko razmislim i kažem „nitko normalan, ljubavi“ i promijenim kanal, bez razmišljanja sam odgovorio: „Informiram se u skladu sa svojim građanskim pravima i dužnostima. Da vidim koje će likove pokušati držati dalje od Sabora.“

Nakon toga sam se vratio pokušaju, u zakonskim okvirima dopuštenog, gnjavljenja žene. Ona je to odlučno prekinula, bježeći iz dosega mojih pipaka. Gledao sam je začuđeno, ona mene podozrivo. Ostali smo tako ukočeni nekoliko sekundi, sve dok me nije preplavio osjećaj da poziram za *National Geographic*. Stresao sam se, uspravio i zbnjen, kao da su me upravo probudili, upitao: „Šta je bilo?“

To je obično palilo kad bih htio na brzinu promijeniti temu razgovora, ali ovaj put nije. Zaključio sam da je radila na koncentraciji ili su moje džedajske moći oslabile. Strogo me

pitala: „Za koga si glasao na prošlim izborima?“

„Za komunjare“, odgovorio sam pokorno.

„A prije?“ nastavljala je u strogom tonu.

„Opet komunjare?“ odgovorio sam spuštena pogleda. Mislim da sam u tom trenutku počeo shvaćati kamo me vodi, ali nisam znao što bih u vezi s tim mogao poduzeti. Zato sam se odlučio na očajnički korak: napuhao sam gornju usnicu i širom otvorio oči. Nasmijala se mojoj faci krajičkom oka, ali to je nije spriječilo da opet strogo upita: „I za koga bi onda mogao glasati na sljedećim izborima?“

Ispuhao sam gornju usnicu i pogled s njezina lica spustio na užasno zanimljiv dezen vestice za koju sam se mogao okladiti da je prije nisam vidio. Prešućeni šoping?

Prije nego što sam mogao donijeti bilo kakav zaključak, video sam je kako spušta lice u moje vidno polje i zajebantski me pita: „Možda komunjare?“

Nisam odgovarao jer sam bio siguran da je odgovor i ne zanima previše. Bila je zadovoljna svojom *reductio ad absurdum* izvedbom, tako da si je napokon mogla dopustiti da pokaže osjećaje. Približila se, dala mi pusu u vrh nosa i tepavim glasom pitala: „Tko je moja komunjarica?“

Bio sam svjestan da bi mi više koristilo malo otvorenog obožavanja, ali ni zamaskirano provociranje nije bilo loše. Uzvratio sam joj pusu i još uvijek defenzivno rekao: „Nisam kriv. Ovi desničari mi ne ostavljaju nikakav izbor.“

„Ma je l' ti ne ostavljaju izbor? Zločesti desničari!“ tepala mi je žena kao da tješi dijete kojemu je pas pojeo omiljeni kamiončić. Očito se i dalje dobro zabavljala sa mnom. Ali bez mene. Kombinacija politike i ženine zabave bez mene budila je u meni razne emocije, ali nijednu za koju bih poželio da traje.

Tako uzburkanih emocija napravio sam klasičnu pogrešku: u potrazi za hitnom utjehom, otvorio sam srce: „Pa da! Tko želi živjeti u državi u kojoj isto dobiješ kad nekog prepoloviš autom, izbodeš nožem, izbušiš mećima ili napušiš jointom?“

„Sigurna sam da ti ne želiš!“ rekla je suosjećajno me hvatajući za ruku.

Počinjala me ozbiljno živcirati: „Zar bi htjela da ti dijete završi na robiji zbog jointa?“

„Ne pretjeruj! Nemamo djece!“

„Naši prijatelji imaju!“

Digla je obrvu i zabrinuto pitala: „Njihova djeca duvaju?“

„Pa još ne“, bio sam oprezan. Ipak sam odlučio dodati: „Ali mislim da njihovi roditelji duvaju.“

„Zapravo ne želiš da djeca tvojih prijatelja ostanu bez roditelja! To je tvoja najveća briga?“ rekla je kao da provjerava je li upravo shvatila najveću tajnu univerzuma.

„Tako je. Želim da u zatvorima bude mjesta za ološ koji ozljeđuje druge ljude.“

„Opet pretjeruješ! Nikad nećemo u zatvorima imati dovoljno mjesta za sve takve tipove.“

Duboko sam udahnuo. Žena je bila u pravu. Pretjerao sam. Uzeo sam daljinski i promijenio program. Opet politika. Ponovno sam promijenio program. Ovaj put smo prešli državnu granicu i ekran su ispunile ugodno polugole žene.

„Slovenski izbor za miss!“ oduševila se u sekundi.

Nisam bio siguran da gledamo izbor za miss, više je sličilo predstavljanju nove kolekcije kupačih kostima, ali nisam proturječio ženi. Ona se udobnije smjestila, dala mi pusu i onda se posvetila kupaćima. Što je bilo puno bolje od politike, priznajem. A onda se dogodilo nešto odlično: jedna od cura neoprezno je pokazala zube.

„Vidi škarpinu!“ izletjelo mi je.

Žena se zakikotala. To mi je bila prilika da bolje pogledam i njezine zube. I nisam mogao da im se ne divim.

„Ti si moje ralje“, rekao sam hipnotiziran.

Ona se trenutno snuždila i usisala u sebe.

„Ne, ne, ne!“ povikao sam. „Ja obožavam tvoje zube.“

Ostala je nepomična, čvrsto zatvorenih usta. Nije mi vjerovala.

„Ljubavi, da ih izravnaš, izgubila bi pola svog karaktera“, rekao sam joj najozbiljnije što sam

mogao. A kad su u pitanju njezini zubi, tu sam prilično ozbiljan.

„Stvarno to misliš?“ upitala je stidljivo.

Prebacio sam ruku preko njena ramena, privukao je i rekao: „Naravno, nikad ne bih mijenjao nešto tako jedinstveno.“

Nasmiješila mi se, pokazavši dio raskoši što ju je nepotrebno skrivala. Uzvratio sam joj osmijeh. Za nagradu mi je pokazala očnjake. Opet je bila sretna. Rukom mi je protrljala kosu kao da sam pas. Onda je rekla zadovoljno: „Ti tako zgodno čelaviš.“

Malo gledam televiziju koja kao i obično prikazuje bogat izbor teniskih mečeva i rekonstruiranih zločina i više ili manje fiktivnih priča o raznim gnjavažama.

Program na televiziji mi je kao enciklopedija razloga zašto ne volim ljude.

Televizija je koncentrat svega što je odbojno kod ljudi. Ljudske osobine s kojima se u stvarnosti teško pomiriti na televiziji postanu još više napadne. Ljudi izgledaju kao idioti. Na televiziji bih i ja izgledao kao idiot.

Erlend Loe, Doppler

ČESTO BISMO SE STIDJELI SVOJIH NAJBOLJIH DJELA KAD BI LJUDI VIDJELI POBUDE IZ KOJIH SU NASTALA

Bilo je prošlo osam kad smo se vratili iz nabavke, tako da sam skoro s vrata počeo praviti pesto ostavivši ženu da se bori s dvotjednom zalihom hrane i pića, te raznim kućnim potrepštinama koje su ispadale iz 15-ak vrećica kojima smo prvo napunili auto, a potom i potpuno zakrčili lift, da bi po iskrcavanju iz istog zakrčile stan u stilu turista na jadranskim plažama u špici sezone. Dobro, nisam *pravio* pesto, stavio sam vodu na plin i raščistio komad kuhinjske radne ploče kako bi na njoj bilo mesta za šalicu, kuhaču, žlicu, sol, maslac, špagete i staklenku gotovog pesta, tako da sam se na kraju ipak pridružio ženi u špici sezone. Sredivali smo zadnje vrećice kad je zazvonio alarm na štednjaku. Špageti su bili kuhani. Tek što sam rastopio maslac u loncu s ocijeđenim špagetima, oglasilo se ulazno zvono. Marina je bila točna. Kao i uvijek kad dolazi na večeru i druženje, koje se uvijek nekako uspije pretvoriti u njezino kukanje, a koje se onda nekako uspije pretvoriti u moje vrijedanje Marine. Unatoč svemu tome, bio sam pozitivan. Na kraju krajeva, čemu služe prijatelji ako ne za kukanje i vrijedanje?

///

Dogovor da suđe pere onaj koji nije kuhao u nekim slučajevima nije obvezujući. Budući da pothvati poput otvaranja staklenke pesta i miješanja špageta nisu baš *kuhanje*, nije mi bilo teško poslije večere pokupiti prazne tanjure i instalirati se pred sudoperom s Velebitskim nadohvat ruci. Žena i Marina ionako su razvezale neku priču koju nisam bio u stanju pratiti, čini mi se da je imala veze s nekim sezonskim sniženjima ili učvršćivačima za kosu, tako da sam odlučio pripremiti se za satori s prljavim tanjurom u lijevoj i zapjenjenom sružvicom u desnoj ruci. Iako sam bio pakleno žedan, nisam jurio, pričekao sam da se niz ledenu bocu počnu kotrljati krupne kapi, a kad sam i treći tanjur odložio na stalak, zatvorio sam vodu i naslonio se na sudoper. Onako mokrih ruku primio sam se boce i dopustio ugodnoj hladnoći da pređe na desnu šaku. Otpio sam otpriklike trećinu i dao nepcu da uživa u tom savršenstvu koje mogu isporučiti jedino prvi gutljaji dobrog piva optimalne temperature u dodiru sa suhim grlom. Znam da većina zen-učitelja ne preporučuje nužno baš taj način za dostizanje satorija, ali to nije bila situacija u kojoj sam se mogao brinuti o tome što je tko rekao.

Kad sam i drugoj trećini piva dopustio da me usreći, vratio sam se loncu i priboru koji su još uvijek stajali u sudoperu, a jednim uhom razgovoru za stolom koji je u međuvremenu, sasvim očekivano, mutirao u Marininu žalopojku. Ovaj put žalila se na šeficu, a ne na muškarce. To je bila novost. U Marininoj priči šefica je bila luda i barem jednom dnevno kukala je kako je firma u problemima, a barem jednom tjedno joj je dolazila s pričom *kako je ne želi plasiti već samo upozoriti da će možda bankrotirati.*

„Bankrotirati!?” uskliknula je žena.

To je bio signal da se i preostala pozornost s pranja lonca prebaci za stol. Marina je kimala potvrđno. Žena ju je pogledala ispod oka i rekla: „Preteruješ!“

Marina je odmahnula glavom, jer ona dakako *nikad ne pretjeruje*, i rekla: „Nimalo. Trebaš je vidjeti. Ulazi u moju sobu, lagano vuče lijevu nogu, kao da joj je djelomično oduzeta, strašan prizor, jer ona je, naravno, potpuno zdrava, onda mrtvačkim glasom počinje te svoje priče, što sve skupa ne ostavlja prostora za sumnju u to da ćemo u roku od tri dana propasti!“

Zastala je, duboko udahnula i odlučno nastavila: „Ma propasti! To iz njenih usta zvuči kao da ćemo postati beskućnici!“

Žena je nepomično slušala, a onda veselo skočila: „S tvojom ratom kredita ti bi i postala!“

„Kao da ne znam!“ odvratila je Marina mrko. „Zato me i izbezumljuju ti njezini ispadi. Ne moram ni napominjati da firma, koliko ja znam, odlično posluje, da je posla sve više, ali svaki put joj uspije: kad se nakon svoje predstave pokupi, ja ostanem sjediti otvorenih usta, već se vidim kako živim ispod mosta, s rukavicama bez prstiju iznad plamena koji liže nagorjeli lim zapaljenog bureta.“

Žena se nasmijala, očigledno zadovoljna tim Marininim literarnim izletom, a onda naglo s lica maknula osmijeh shvativši da je stanje teže nego je isprva izgledalo.

Ali sam se zato ja razvedrio.

„E ljubavi, na koga te podsjeća Marinina šefica?“ upitao sam je veselo.

Kao da se probudila iz dubokog sna, žena je promucala: „Koga? Što?“

„Pa to, ta depresivna vizija budućnosti, to izmišljanje drame, taj strašni prst sudbine koji postoji samo u njezinoj glavi“, pokušavao sam pomoći.

Žena me gledala više kao da se pokušava sjetiti na kojem se jeziku odvija razgovor, a ne na koga je podsjeća Marinina šefica. A onda joj se upalila žaruljica: „Na tebe!“

Sklopio sam kapke, glasno ispustio zrak iz pluća, pustio da mi brada padne na prsa i prekrio lice slobodnim dlanom: nije mi bilo jasno zašto to radi.

Pokušao sam pristupom učiteljice razredne nastave: „Neee, ne na mene. Pokušaj još jednom.“

Žena je i dalje kimala, vrlo zadovoljna što se sjetila na koga je podsjeća Marinina šefica: „O daaa, na tebe!“

Okrenula se prema Marini i veselo rekla: „Trebaš ga vidjeti kad treba nešto popraviti po kući. Ne može izvaditi alat iz kutije a da mu se na licu ne vidi katastrofa koja se neumitno približava. Seljak koji gleda oblak pun leda iznad svojih usjeva ima više optimizma od njega s papagajkama u rukama.“

Nisam mogao vjerovati što moram slušati. Raspoloženje mi se obrušavalо. Pokušavajući prikriti titranje živaca, mirno sam upitao: „Možda zato jer uvijek nešto pokvarim dok nešto popravljam?“

Žena je i dalje zaigrano cvrkutala, obraćajući se isključivo Marini: „Uopće nije tako. Tu i tamo mu se dogodi da nešto polomi, odlomi, ošteti ili uništi, ali inače nije loš. Sigurno ne kao što misli da je, a sasvim sigurno ne kao što predviđa da će biti.“ Zastala je na trenutak, ali samo da bi naglasila nešto što je po njenu mišljenju trebao biti zaključak: „Ma, zapravo bi bio odličan majstor, samo da se malo opusti.“

Nije mi se nimalo svidjelo kako se razgovor razvijao. Kao prvo, Marinino kukanje je taman došlo do točke u kojoj se moglo okrenuti na fino vrijeđanje, ali ne mene. Kao drugo, nisam mogao početi vrijeđati ženu jer joj je polazilo za rukom da me vrijeđa kao da to čini protiv svoje volje, kao da govori istinu, što je jedna od najkvalitetnijih vrsta vrijeđanja i teško mu je naći prigovor a da pritom ne postaneš pekmezava pičkica. Kao treće, ja volim biti taj koji drugima govori da se opuste, nikako mi ne paše slušati kako bih se ja trebao opustiti. Ukratko, razgovor nije bio zabavan.

Duboko sam udahnuo. Pa polako izdahnuo. Spustio sam ruku u napola opran lonac u sudoperu, stisnuo spužvicu svom snagom, iz nje je izletjela pjena. Zamislio sam da je to bilo iz mojih usta. Pomoglo je.

„Sto puta sam ti ponudio da se ti baviš majstorisanjem po kući pa ćeš vidjeti kako će biti opušten“, rekao sam suzdržavajući se od otvorenog titranja.

Žena je slegnula ramenima: „Uvijek isto. Uvijek isto. Nema smisla još jednom kroz to prolaziti.“

Sa zahvalnošću sam prihvatio ženinu verbalnu ruku pomirenja: „Slažem se. Zato mi brzo reci na koga te podsjeća Marinina šefica.“

Pogledala je Marinu, koja je samo zbumjeno izravnala usta, čime je postigla zadivljujuću sličnost s malim nosorogom koji ne zna odgovor na takva pitanja, pa mene i rekla: „Predajem se.“

„Na Marinu!“ oduševljeno sam podijelio s njima svoje otkriće.

Njih dvije su samo naslagale po nekoliko bora na čelu. Bilo mi je jasno kako slijedi ono za što se uvijek nadam da neće biti potrebno: objašnjenje.

„Svaki put kad ide van s nekim tipom, uvijek zna da će to završiti katastrofalno, da će tip biti manjak, ubojica, luđak i da će je samo htjeti povaliti, ako ne i silovati nakon toga. Ili da će tip biti dobar, duhovit, zanosan, ali da će ga ona ugnjaviti i izmaltretirati tako da će pobjeći glavom bez obzira i zauvijek“, rekao sam.

Žena je zabezknuto pogledala Marinu, pa mene, pa Marinu, pa mene i onda zabezknuto rekla: „To je istina!“

Onda je Marina, očiju koje su se punile suzama, pogledala ženu, pa mene i cmizdravim glasom rekla: „Zašto to govorite?“

Žena i ja smo, zamalo uglas, odgovorili: „Jer je istina!“

Dok je žena, podrazumijeva se bezuspješno, pokušavala oraspoložiti Marinu prepričavajući joj cijelu lepezu mojih mračnih raspoloženja koja nastaju kao rezultat dodira s kutijom alata, šutke sam dovršio Velebitsko i lonac. Žena je zapravo bila u pravu: mene stvarno obuzmu crne misli kad se dohvatom alata. Ali meni se čini da to nikako nisu neutemeljene misli, jer zaista imam sklonost stvaranja štete prilikom majstorisanja: ako treba pritegnuti držač tuša, ispast će mi odvijač i to točno tako da pri padu odlomi komad emajla s kade; ako mi prilikom zatezanja ništa ne ispadne, nije isključeno da neću pretjerati u pritezjanju i time oštetiti navoje, što će za posljedicu imati da ono što je trebalo samo malo pritegnuti počne ispadati,

ili će podmazujući šarke na vratima podmazati i komad zida koji će onda morati okrečiti, a prilikom krečenja...

Žena je vjerojatno bila u pravu: s takvom mentalnom pripremom majstorisanja, nije ni čudno što sam štetočina. Ali stvar s Marinom bila je daleko ozbiljnija od mog *uradi sam* dramatiziranja koje bi, ne zaboravimo, manje-više završilo pospremanjem alata: njen je za posljedicu imalo *biti sam*.

Pomislio sam kako mora postojati način da se izade iz tog začaranog kruga *negativnih očekivanja*. U tom sam se trenutku sjetio rješenja, okrenuo se prema ženama i oduševljeno uskliknuo: „Marina treba *stručnjaka za majmunske zagrljaje!*“

Blijedo su me gledale dok su im se lica polako gužvala u mješavini gnušanja i čuđenja.

„Znate, *stručnjak za majmunske zagrljaje!*“ pokušao sam još jednom nesmanjenim entuzijazmom, podsjećajući pritom vjerojatno na Tima Robbinsa koji Paulu Newmannu pokušava plasirati ideju za hula-hop.

Onda se dogodilo nešto nevjerojatno: žena se sjetila. Oči su joj se otvorile na 130 posto, lice rasteglo i kičma izravnala: „Ti si genije! *Stručnjak za majmunske zagrljaje!*“

Pogledali smo Marinu: izgledala je kao da namjerava skočiti kroz zatvoren prozor, bilo što, samo da više nitko nikad ne kaže *stručnjak za majmunske zagrljaje!* Žena i ja smo se zakikotali. Pitao sam je: „Hoćeš joj ti ispričati?“

Kimnula je, ja sam joj pokazao palac gore i vratio se za sudoper, pustivši je da prepriča jedan dio dokumentarca koji smo nedavno gledali i u kojem su majmunčići koji su bili zanemarivani, pa čak i zlostavljeni, počeli ubrzo izbjegavati timarenje i usvajati, umjesto igranja s drugima, besmislena repetitivna ponašanja. Znanstvenici su izmjerili tim majmunčićima višestruko povećane količine hormona CRF, istog onog koji je kod uspješnih samoubojica povećan i do deset puta u odnosu na druge leševe. Zbog toga su taj hormon nazvali i *hormon negativnih očekivanja*. Ono što nisu rekli u dokumentarcu, a što sam ja negdje pročitao i nisam bio sklon podijeliti sa ženom jest da znanstvenici takve stvari doznaju tako što majmunčiće ubiju i samelju im mozak iz kojeg onda izvlače hormone ili što već traže. Uglavnom, kad su se zli znanstvenici nauživali majmunske patnje, ovim preživjelima su doveli, sigurno već pogadate, *stručnjaka za majmunske zagrljaje*. Taj odrasli majmun neprestano je grlio i mazio majmunčiće i oni su pomalo napustili svoje stare navike: počeli su se zajedno igrati i uživati u timarenju.

Marina je mirno saslušala priču, više nije izgledala kao da će skočiti kroz zatvoren prozor, ali nije bilo isključeno da bi mogla skočiti kroz otvoreni. Konačno je rekla: „Divno, ja sam, znači, zlostavljeni majmunčić. Hvala vam. Baš to mi je bilo potrebno čuti.“

Žena se malo zamislila, a onda sjetila: „Ma neee, bitno je da znamo kako se sanira šteta!“

„Imate za mene stručnjaka za majmunske zagrljaje!?” iznenadila se Marina.

Njeno iznenađenje bilo je zarazno. Barem kad je moja žena u pitanju. Pogledala me u pokušaju da i mene zarazi: „Da, stvarno, što si htio reći? Da bismo trebali zagrliti Marinu?“

Tako tipično ljudsko ponašanje. Nije dovoljno da im ponudim rješenje za njihove probleme, trebao bih ga još i *realizirati!* Nije mi bilo ni na kraj pameti.

„Ja sigurno neću. Ti je zagrli“, odbrusio sam ženi.

Žena se malo odmakla od Marine, možda da bolje promotriti mjesta koja bi mogla zagrliti, ili joj je nešto zasmrdilo u tom prijedlogu, teško je bilo sa sigurnošću utvrditi, a onda rekla:
„Neću ni ja. Malo mi je to čudno.“

Naravno, trebao sam to znati: cijelu večer sam se pravio pametan i nije imalo nikakva smisla da se odjednom počnem praviti glup. Uzdahnuo sam i rekao pomirljivo: „Zagrlit ćemo je zajedno.“

Pokazao sam im rukama da se dignu i priđu mi. Njih dvije su me pogledale kao da sam se zaista pretvorio u odraslog majmuna koji ih pokušava nagovoriti na grljenje.

„Hajde, vrijeme je da znanje pretvorimo u iskustvo“, rekao sam tiho i odlučno, kao da zarađujem za život grleći ljude.

Zbunjeno su se, kao da se sve odvija protiv njihove volje, ustale i prišle mi. Lijevu sam ruku stavio oko ženina struka, desnu oko Marinina, i polako ih privukao k sebi. Kad su nam se ruke ispreplele na leđima, lagano sam pojačao stisak, ne prelazeći granicu nježnosti, a žene su mu se prepustile. Koliko god je isprva bio čudan osjećaj grliti ženu i Marinu istodobno, tako se brzo taj osjećaj nakon njihova prepuštanja počeo pretvarati u nešto dobro. A nešto slično događalo se i njima. Znam to jer je žena promrmljala mom prsnom košu: „Ja ostajem ovdje“, Marina se samo složila jednim: „Aha.“ Uživao sam tako, bez i jedne misli, a onda pomislio kako je prava sreća što sam popio samo jedno pivo.

Chögyam Trungpa Rinpoche svoje je učenike običavao voditi u vježbi „pozorno konzumiranje alkohola“. Zajedno su pili neko alkoholno piće pri čemu je trebalo obratiti pozornost na svoje misli. Učenici bi uzeli jedan gutljaj, zatim bi napravili stanku i obratili pozornost na to kakav je učinak izazvao kod njih. Zatim bi uzeli novi gutljaj. Studenti su se ponekad unijeli u vježbu do te mjere da su osjetili popuštanje ega i poništenje njihova dualističkog shvaćanja „ja“ nasuprot „svijetu“. Drugi su povraćali.

Lodro Rinzler, Buddha ulazi u bar

NAJVEĆI PODVIG U PRIJATELJSTVU NIJE POKAZATI PRIJATELJU SVOJE MANE, NEGO NAVESTI GA DA VIDI SVOJE

Kabelska je napokon stigla u naš stan i zatekla me podvojenih osjećaja. Iako sam se složio sa ženom da nas je ovih nekoliko zemaljskih programa prečesto ostavljalo na cjedilu, ipak nisam mogao ne misliti kako ionako previše vremena provodimo pred televizorom. Nije da ga uključujemo ako smo sposobni za bilo što pametnije, samo mi se ponekad učini da bismo bili pametniji kad ga ne bi bilo u kući. Kad sam joj to rekao, zamolila me da budem *dobar* i da je poštelim nepotrebna zbunjivanja dok razgovaramo o tako jednostavnim temama kao što je uvodenje kabelske. I neka ja slobodno, ako se već osjećam tako pametno nakon desetosatnog (a često i duljeg) radnog dana, čitam klasike, gledam *njemačke filmove* i razgovaram sa samim sobom jer ona će rado za to vrijeme pogledati koji spot ili samo prebacivat kanale prije nego što se pretvori u trupac.

I tako smo poslije večere blejali u MTV, potpuno hipnotizirani spotovima devedesetih, glazbom naše mladosti. Neki bi nas nasmijali, neki uplašili, ali svi su nas podsjećali na činjenicu da smo užasno ostarjeli, sasvim nesvjesni toga. Nevjerojatno koliko je vrijeme postajalo sve zgusnutije, sve brže protjecalo. Postojala je ta galopirajuća sadašnjost koju smo još jedva sustizali, postojala je neposredna prošlost, vrijeme koje nam je upravo iscurilo kroz prste, a sve ostalo se zbijalo u gustu mrežu davnih događaja, od prije nekoliko mjeseci, od prije nekoliko godina, od prije nekoliko desetljeća. Zbog svega toga nam se činilo da zapravo ne starimo, da smo oni isti od prije, iako smo znali da nismo. Sve bi, naravno, bilo drugačije da imamo djecu koja bi nas svakodnevno podsjećala na prolazanje godina, ovako je *So 90's* morao odraditi taj prljavi posao.

Baš sam zaustio da podijelim sa ženom nešto od te kretenske lamentacije o vremenu, tkiva od kojeg smo sačinjeni, kad se iznenada okrenula prema meni s tri broja prevelikim ženicama, uhvatila se za glavu i uskliknula: „Darko mi je rekao da je *gay!*“

Nisam shvaćao zašto bi to bilo važnije od moje lamentacije ili Vianovih dubokih uvida u umjetnost samostalnog brijanja, pa sam joj lagano uvrijeđeno samo rekao: „Zanimljivo.“

Žena me gledala kao da su mi iz svih otvora na glavi počeli izlaziti crvi i zgroženo-zaprepaštenim glasom, naglašavajući polako svaki slog, rekla: „Ja ti kažem da mi je Darko

priznao da je *gay*, a sve što ti na to možeš reći je *zanimljivo!?*“

Nije mi bilo jasno što sam trebao napraviti pa sam joj ponudio sljedeće četiri opcije: zapljeskati, klanjati se, dobiti izljev krvi u mozak ili zaklati Darka.

Ženin se pogled punio razočaranjem: „Mogao bi pokazati malo iznenadjenja i poštovanja. Nije mala stvar u Hrvatskoj priznati takvo što.“

Složio sam se da to uopće nije mala stvar, ali da istodobno ne želim od prijatelja praviti čudnovatog kljunaša ili kariku koja nedostaje.

„Što želiš reći?“ pitala je krajnje oprezno, kao da se podrazumijeva da ne govorim ono što mislim. Nije mi to bilo drago, ali sam pokorno pružio objašnjenje: „Darko je prijatelj. To što nije hetero nego homo, ništa ne mijenja u mojim očima. Nisam s njim prijatelj na temelju njegove seksualne orientacije, nego zato što mislim da je dobar čovjek. A činjenica da je *gay* ne mijenja moje mišljenje o njemu kao dobrom čovjeku. Dakle, Darko je prijatelj.“

Žena nije odmah reagirala. Skrenula je pogled na ekran ispunjen kovitlacem kose Eddieja Veddera, zadržala ga tamo neko vrijeme i onda me opet pogledala. Osjećao sam kako me polako tim pogledom pretvara u govno koje se puši, pitajući se pada li odgovornost za to na upadljivu degradaciju kose na mojoj glavi, koja je u doba kad smo se upoznali gotovo mogla parirati Vedderovoj, a koja je danas izgledala neuvjerljivije nego zemljovid hrvatskih zemalja 1592. godine, ili je ipak uzrok tomu bilo moje odbijanje da se usplahirim povodom Darkova izlaska iz ormara.

„I ti tvrdiš da se baš ništa ne mijenja u vašem odnosu?“ upitala je napokon.

Potvrdio sam to. Žena je odmahnula glavom: „Ne vjerujem. Mene je šokiralo.“

Sad sam ja bio na redu za čuđenje: „A što to znači? Želiš reći da će se sad tvoj odnos prema njemu promijeniti?“

Razmišljala je nekoliko sekundi, a onda odlučno rekla: „Zapravo ne.“

„I što onda hoćeš od mene?“ počinjao sam se živcirati zbog ženine nedosljednosti.

„Ne znam. Da reagiraš? Pokažeš emocije?“ pokušala je žena.

Odlučio sam udovoljiti ženi: „Evo što će se promijeniti. Kad budem s njim sjedio na cugiji, sigurno ga više neću zlostavljati komentarima tipa *Uuu, si video ove sise!?* Od danas možemo

komentirati muške guzice u prolazu.“

Žena se malo zakikotala: „To će biti stvarno čudno.“

„Uopće ne mislim tako. Bilo bi čudnije da se prema njemu počnem odnositi kao prema mekom jajetu. Ili, još gore, mučeniku“, rekao sam.

Žena se naglo uozbiljila i rekla: „Tu grijesiš, biti *gay* u Hrvatskoj vrlo je blizu mučeništvu.“

„Vjerojatno si u pravu. Ali ipak ga neću tretirati kao mučenika.“

Žena je lukavo zaškiljila na mene i rekla: „Slutim nedosljednost. Ti obično druge ljude izvrijedaš kad to rade.“

Odmahnuo sam: „Čini ti se.“

Žena se trenutno uspalila: „Ne čini mi se. Grozan si prema ljudima koje smatraš nedosljednima. Tretiraš ih kao prosječan Hrvat homoseksualce.“

„Ne to, čini ti se da sam nedosljedan. Zamisli se u Darkovoj situaciji“, pokušao sam je smiriti. Po količini i veličini munja i gromova u njezinu pogledu, popraćenih odgovarajućim brojem upitnika, bilo je jasno da nisam uspio.

Krenuo sam od početka: „Dakle, priznaš prijateljima da si *gay*. I onda se oni počnu ponašati kao da si čudnovati kljunaš, ili mučenik, svejedno. Ne misliš li da je to zadnja stvar koju bi htjela? Ja znam da bi to meni bila zadnja stvar koju bih želio. Htio bih da se prema meni odnose jednako kao i prije. Nije li upravo to ono što *gay* populacija želi? Da ih se tretira kao normalne ljude? I ja bih to htio u toj situaciji i zato nemam namjeru izgubiti prijatelja da bih dobio mučenika.“

Žena je šutjela. Nadao sam se da se zamišlja u toj situaciji i da je shvatila što želim reći. U najmanju ruku jer sam rekao to što sam želio reći. A onda je progovorila i pokazala koliko mogu biti u krivu: „Svaka čast. Uvijek nađeš objašnjenje zašto drugima nećeš dati nikakav popust.“

„Mislim da je uvredljiva i sama pomisao da je Darko to priznao da bi dobio popust“, polako sam gubio strpljenje.

„Kao što sam rekla, ti si jednostavno tip koji ne daje popust“, nastavljala je žena provocirati.

„Tebi ga dajem cijelo vrijeme.“

„Baš!“ frknula je.

Ne znam koji mi je vrag bio, ali u tom trenutku mi je palo na pamet da bi žena doista mogla biti u pravu, da sam stvarno tip koji ne daje popust. To me vjerojatno ne bi nimalo smelo da sam imao kojih deset ili 15 godina manje, ali oženjeni muškarac u tridesetima to može shvatiti vrlo osobno, dapače može to primiti vrlo loše, jer to ipak nije osobina nekoga tko je navodno sposoban za zajednički život. Ili barem ne lako podnošljiv zajednički život. Kako bilo, taj trenutak slabosti omogućio mi je da trenutno izgubim pravednički zanos. Tiho sam rekao: „Dakle, ja sam negativac.“

„Mislim da jesi. Ali dobro se braniš“, utješila me žena.

„Što da učinim da ne budem negativac?“ pitao sam.

„Daj čovjeku potporu.“

„Darku? Da mu stisnem šaku? Zagrlim ga?“ nisam bio siguran što misli.

Žena je slegnula ramenima: „Ništa ne košta.“

„Dapače, ne košta a psiholozi tvrde da je užasno dobro za mentalno zdravlje“, složio sam se.

Žena me sumnjičavo pogledala: „Priznati da si *gay*?“

„Ma ne, grliti ljude koje voliš.“

Prilijepila se uz mene i upitala: „A zašto ti onda mene ne grliš nego pametuješ?“

„To sam ja tebe htio pitati“, odgovorio sam.

Zagrlili smo se. Onako sjedeći to nije bio najudobniji položaj na svijetu, ali mi je svejedno trenutno pomogao da zaboravim komunikacijske probleme, kao i moje godine i ponašanje, čak i državu u kojoj živim, ukratko: da se prestanem osjećati loše. Baš kad sam počeo vjerovati kako su prokleti psiholozi opet bili u pravu i da će se opuštanje u ženinu zagrljavu polako pretvoriti u dobro raspoloženje, sjetio sam se: „Sranje! Sad ćemo morati ići na *gay pride*!“

Žena se ukočila i rekla: „Sranje!“

Postoje potrebe koje se mogu i trebaju zadovoljiti u sadašnjosti. Među njih spada središnja potreba svakog ljudskog bića: da izrazi sebe, da se svijetu pokaže onakvim kakvo jest – govorom, pokretom, ponašanjem, u umjetnosti – u svakom istinskom obliku izražavanja, počevši s dječjim plačem.

Alice Miller, Drama djetinjstva

U LJUBAVI, OBMANA OBIČNO POBJEĐUJE U UTRCI S NEPOVJERENJEM

Te subote sam se uz kavicu sjetio svih onih plakata po izlozima trgovina koji su objavljivali početak ljetnih rasprodaja te zaključio kako je pravi trenutak da si kupimo kupaće grudnjake i gaće. Žena je djelovala prilično nezainteresirano, tako da sam iznenada shvatio da sam ja taj koji inicira trošenje novaca, što mi je bilo neugodno, ali ne toliko da bih dobio napad panike. Dok smo se nakon pranja zuba odijevali pokraj otvorenog ormara, žena je živčano vršljala kroz hlače, napokon uzela jedne, navukla ih na sebe, a onda rekla da ne može više tako.

Sumnjičavo sam je pogledao: „Šta ne možeš više tako?“

Šutjela je, pogleda uprta u pod.

„Ljubavi?“ pokušao sam izvući njezin pogled iz poda.

„Molim?“ uzvratila je odsutno, ne digavši pogled.

„Šta je bilo? Šta ne možeš više tako?“ upitao sam.

Digla je pogled, otkopčala gornje dugme na hlačama i tiho rekla: „Ne mogu više obući ni jedne hlače. Ne mogu živjeti u strahu da će mi puknuti dugme. Ne mogu ovakva kupovati kupaći.“

Nije mi bilo jasno o čemu je riječ: „Šta pričaš? Odlično izgledaš. Pa ove hlače ti pristaju kao salivene.“

Još jednom je ljutito pogledala hlače na polici ormara, pa one na sebi, a onda i mene tužno-razočarano: „Nisi primijetio da sam zadnjih mjesec dana u istim hlačama?“ Odmahnuo sam glavom. Onda sam slegnuo ramenima i rekao: „Ja sam uvijek u istim hlačama. Imam jedne za zimu, jedne za proljeće i jesen, jedne za ljeto. Kako da primijetim da si ti mjesec dana u istim? I kakve to ima veze?“

„Ovo su jedine hlače u koje stanem. Jedva. A rastezljive su“, rekla je glasom kojim bi mi valjda priopćila kako je i treći brat stradao u prometnoj nesreći, da je kojim slučajem imala trojicu braće i da su svi stradali u prometnim nesrećama.

„Ne pretjeruj“, pokušao sam je smiriti. Onda sam je još jednom dobro promotrio. Da se mene pitalo, tako bi trebala izgledati jedna seksi žena. Zato sam rekao, glasom za koji sam bio uvjeren da će zauvijek raspršiti njezine dvojbe: „Odlično ti stoje. Da izgledaš samo malo bolje, siguran sam da više ne bi bila moja žena.“

U ženi se nekoliko trenutaka kovitlala mješavina očaja i bijesa koja je onda našla način da izađe: „Odlično? Kako odlično!? Nalazim se na korak do pakla!“

Bilo mi je jasno da se mene neće puno pitati o tome kako izgleda seksi žena, tako da se i u meni počela kovitlati mješavina zbunjenosti i bespomoćnosti: „Koji crni korak do pakla!?“

Žena je s rukama letargično prepuštenima gravitaciji odgovorila: „Ako puknu rastezljive hlače, nema povratka.“

Nisam mogao vjerovati vlastitim ušima.

Bila je to tema koje se uopće nisam uželio.

Opet.

///

Malo toga me frustrira kao žena koja misli da nije lijepa samo zato što ne izgleda kao manekenka ili bilo tko živi od svog izgleda, a vjerojatno me ništa ne frustrira više nego kad je u pitanju moja žena. Ako joj takvo što i kažem, odgovara kako je svjesna da je to absurdno, ali da si ponekad ne može pomoći. Najčešće kad ima osjećaj da će joj pući dugme na rastezljivim hlačama. Ne mogu shvatiti vezu između dugmeta na rastezljivim hlačama i ženske ljepote. Ljepota dolazi iznutra, nikako iz hlača. Kad sam je upitao što je ljepše od žene koja se dobro osjeća u svojem tijelu, gledala me je nekoliko sekundi tupim pogledom kao da sam pitao koji je to auto bolji od moskviča.

„Pa to je najteže“, procijedila je napokon. „Šta misliš koliko se žena osjeća dobro u svom tijelu?“ Zastala je na trenutak, a onda rekla: „Nijedna koju znam!“

Zaustio sam da joj kažem kako je to najveća glupost koju je ikad izrekla, ali sam je pogledao u oči i odjednom pomislio da bi to mogla biti istina.

„Nijedna?“ upitao sam ispod glasa.

Zakimala je odlučno, ne mičući pogled iz mojih zjenica.

„To je stvarno žalosno“, rekao sam već prilično obeshrabreno, ali ne i pomireno s takvim stanjem stvari.

„Znam, ali tako je. Koliko često pričaš sa ženama o tome kako se osjećaju u svom tijelu?“

Nisam morao previše razmišljati da bih odgovorio na to pitanje: nikad nisam o tome razgovarao sa ženama. Ali to nije moglo poljuljati moje najdublje uvjerenje kako su lijepe žene posljednja stvar kojom ovaj svijet oskudijeva, kako su zapravo mali izgledi da napraviš samo nekoliko koraka a da ne naletiš na koju. Onda sam ipak odgovorio na pitanje: „Istina, ne pričam sa ženama o tome. Kad vidim neku lijepu ženu, nikad mi ne padne na pamet da ona može misliti drukčije o svom izgledu.“

Žena je ponovno kimnula i rekla: „A ja pričam. I vjeruj mi, žene se ne osjećaju dobro u svojim tijelima. Znaju da ih muškarci, kad ih gledaju, uspoređuju s manekenkama.“

Pomisao da živim u svijetu u kojem žene uspoređuju s manekenkama i u kojem žene znaju da ih uspoređuju s manekenkama nije bila nimalo ugodna. A moja prva reakcija na pomisli koje su neugodne jest odbacivanje. Iako se nikad ne mogu oteti dojmu da ta neugoda koju osjetim upravo znači da ne bih tek tako trebao odbaciti takvu misao. Kako bih se izvukao iz neugode koju sam osjećao dok sam naprečac odbacivao neugodnu misao, ustao sam od stola, prišao hladnjaku, otvorio vrata i izvadio bocu vode. I umjesto da uzmem čašu i napunim je vodom, okrenuo sam se zbuljeno prema ženi i rekao: „Ali ja tebe ne uspoređujem s manekenkama. Nisam to radio ni kad si imala 20 godina, a sigurno to neću početi sad kad imaš 30.“

Kimnula je i rekla: „Znam. Jer me voliš.“

Onda sam i ja kimnuo: „Tako je. Zar to nije dovoljno?“

„Nitko ne bi bio sretniji od mene da je to dovoljno. Ali nije“, odgovorila je.

Tupo sam gledao ženu još nekoliko sekundi, a onda napokon uzeo čašu, stavio je na stol, napunio je, a ženinu dopunio. Vratio sam bocu u hladnjak i sjeo ponovno za stol. Otpio sam gutljaj i rekao: „To je najobičnije sranje. Kakve veze ima ako te drugi uspoređuju s manekenkama? Pa nisu ti oni muž!“

Žena je slegnula ramenima i mirno rekla: „Sve to znam.“ Onda je dodala nešto tiše: „Sve to ne pomaže.“

Nisam to mogao prihvati, a istodobno nisam sumnjao u istinitost njezinih riječi. Osjetio sam kako se frustracija razbuktava. Dvaput sam stisnuo šake i rekao: „Mrzim kad ti nisam dovoljan.“

Nagnula se nad stol, ispružila ruku prema meni i rekla: „Nemoj.“

Nisam imao snage prihvati njezinu ruku, ni gledati je tako ispruženu. Spustio sam pogled i rekao: „Moram. Osjećam se tako jadno kad ne mogu spriječiti da se nepotrebno ozljeđuješ.“

Još se malo nagnula, dodirnula moju ruku i slabo se osmjehnula: „Bit će bolje kad pređem četrdesetu.“

„Zašto?“ pitao sam ne pomaknuvši ruku.

Gledala me je još nekoliko trenutaka onako nagnuta, nježno prelazeći prstima preko mojih, onda se naslonila i rekla: „Čini mi se da će onda to uspoređivanje s manekenkama izgubiti svaki smisao. Bit ću dovoljno stara da im budem majka.“

To je bila prva ohrabrujuća izjava tog prijepodneva.

S nesigurnim, tek probuđenim optimizmom u glasu, upitao sam: „Ne bi li to uspoređivanje moglo izgubiti smisao malo prije? Recimo, u tridesetima?“

Osmjehnula se, malo nagnula glavu, zaškiljila jednim okom i rekla: „Sumnjam.“

Uzvratio sam joj osmijeh sa škiljenjem i upitao: „A šta da radim dok ne uletiš u četrdesete? Da živim sa ženom koja misli da nije lijepa?“

„Tako nekako“, odgovorila je.

Onda je dodala: „Barem ako misliš biti sa mnom.“

Tad sam se ja nagnuo nad stol i uhvatio njezinu ruku: „Da znaš da sam baš to planirao. Ali to neće biti lako, jer ću u međuvremenu morati živjeti kao muškarac koji ne može pomoći ženi da se osjeća lijepom, a to i nije baš ono što želim. Sigurno ću zbog toga patiti od nekog oblika mentalne impotencije.“

Izvukla je ruku iz moje, zaokružila oko stola i prišla mi. Stajala je tako, a onda uhvatila moju ruku i povukla je prema sebi. Ustao sam kao hipnotiziran i stao do nje. Čvrsto me zagrlila i rekla: „Bolje mentalna impotencija praćena fizičkom potencijom nego obratno.“

Ako je to bilo sve što mi se nudilo, morao sam se složiti s njom. Uzvratio sam joj zagrljaj. Polako sam spuštao ruke niz njezina leđa, sve dok ih nisam strpao u stražnje džepove njezinih hlača. Osjetivši pod prstima tu predivnu zaobljenu guzu, nisam mogao ne pomisliti kako bi pucanje tih hlača bila vjerojatno najljepša eksplozija koja mi se može dogoditi.

Dok smo tako stajali, iznenada sam se sjetio jedne Carverove pjesme. Rekao sam joj da se ne miče i odjurio u sobu. Iako je već neko vrijeme nisam čitao, točno sam znao gdje je Carverova knjiga, a otprilike sam znao i gdje je pjesma. Kad me ugledala kako se vraćam s knjigom u rukama, iznad glave i u očima su joj poiskakali upitnici. Zamolio sam je samo trenutak strpljenja. Neodlučno je uzdahnula, a onda kimnula u znak pristanka. Ubrzo sam našao pjesmu. Ispravio sam kičmu, lagano zabacio ramena unatrag, pročistio grlo i počeo čitati.

Njegova žena. Četrdeset godina ju je slikao.

*Neprestano. Golotinja s posljednjeg platna
isto je ono mlado tijelo s prvog. Njegova žena.*

Onakva kakvu ju je iz mladosti upamlio.

*Dok je još bila mlada. Njegova žena u kadi,
ili razgolićena za stolićem pred ogledalom.*

*Njegova žena koja rukama pridržava grudi
zagledana vani u vrt.*

Zaognuta suncem i bojama.

*Uokolo je sve u cvatu i ona je
mlada i uzdrhtala. Najpoželjnija.*

Kad je umrla, još malo je slikao.

Naslikao je nekoliko pejzaža i izdahnuo.

Da bi ga zatim položili do nje.

Njegove mlade žene.

Digao sam pogled s knjige i susreo se s njezinim. Volio bih da ste u tom trenutku mogli biti tamo. Nije ništa pokušavala reći, nije bilo potrebe. Kad bih mogao birati trenutak koji će

vječno trajati, mislim da bi bio upravo taj.

Smirenost i jasnoća percepcije mogući su ako prihvatimo svijet onakav kakav jest, bez namjere da ga promijenimo. To je u biti religiozan stav, zato što me usuglašava s većom cjelinom ne odvajajući me od nje. Ja se ne pretvaram da znam bolje i ne živim u nadi da će postići nešto bolje nego što bi snage koje već djeluju u sistemu učinile same po sebi. Kada vidim nešto strašno, i to je, također, jedan dio svijeta, ja se s tim složim. Kada vidim nešto lijepo, ja se s tim također složim. Taj stav zovem „poniznost“ - složiti se sa svijetom onakvim kakav jest. Samo taj pristanak omogućava percepciju. Bez njega želje, strahovi, procjenjivanja, moja poimanja - ometaju moju percepciju.

Bert Hellinger, Nevidljivi zakoni ljubavi

KOLIKO JE ČASNO PONOSITI SE SOBOM, TOLIKO JE GLUPAVO TO ČINITI PRED DRUGIMA

Kako se silueta na vratima s mlječnim stakлом povećavala, raslo je komešanje u studiju. Kad se sasvim približila, zastala je, a zatim su vrata kliznula u stranu i studijem se prolomio histerični vrisak praćen oduševljenim pljeskom. Ljudi su se trudili zadržati vilice da im ne padnu na pod. Neki i s dvije ruke. Samo smo čekali da okolo počnu frčati suze radosnice i pucati aneurizme. Michelle je ponosno kročila prema publici i počela se pred njom naginjati i okretati elegancijom pijane seoske misice.

„Svaka čast. Uspjeli su od ružne polužene napraviti poluružnu ženu“, protisnuo sam lijeno kroz poluzatvorena usta, jer me novi Michellein izgled, za razliku od većine njezinih prijatelja i članova obitelji, nije mogao motivirati niti da donju vilicu odvojam od gornje na propisanu udaljenost za normalan govor.

„Ne pretjeruj. Izgleda sasvim prosječno. Gotovo ugodno“, usprotivila se žena, odlažući polupraznu čašicu medice na naslon dvosjeda.

Michelle je bila izvan sebe. Uopće nije sumnjala da će joj se napokon ostvariti svi snovi. Uglavnom vezani uz privlačenje mužjaka i neokaljano samopoštovanje. Jer kad joj se ostvario ovaj davnji san, da izgleda kao žena, valjda nije vidjela nijedan razlog da joj se ne ostvare i ostali.

Odmahnuo sam nekoliko puta glavom prema Michelle i rekao ženi: „Nemoj me krivo shvatiti. Ja sam skroz na njenoj strani. Želim joj svaku sreću u novom tijelu.“

„Pa onda je pusti da uživa. To su najbolji trenuci njezina života.“

„Znam, i to me muči. Nije ni ljepša ni ružnija od 90 posto ženske populacije u tridesetima. Toga bi trebala biti svjesna. Kao i da je u tih 90 posto tri četvrtine nesretnih žena. Ne mogu vjerovati da netko u kasnim tridesetima može vjerovati da će sve biti u redu kad privuče jedinku suprotnog spola, kao da ne zna kako je to tek početak vrlo riskantnog i mukotrpnnog pothvata“, nisam se mogao prestati čuditi.

„Misliš, kao da je u tridesetogodišnjem tijelu zarobljen pubertetski mozak?“ upitala je žena.

„Ili je pubertetski mozak zarobio tridesetogodišnje tijelo?“ uzvratio sam protupitanjem.

„Ne znam zašto se toliko čudiš. Očigledno je kako je njezino tijelo spriječilo njezin mozak da proživi pubertet i zato mora to naknadno odraditi“, zaključila je žena mirno.

Još uvijek mi se činilo nemogućim da netko može doživjeti tridesete i ne biti svjestan činjenice da emocionalni ožiljci iz djetinjstva i mladosti zarastaju puno sporije od oteklina i šavova estetskih operacija, te da pritom zahtijevaju puno više truda, sreće i mudrosti. Srećom, ubrzo sam se sjetio većeg broja poznanika koji u tridesetima i četrdesetima ne razlikuju ljubav od posesivnosti, požrtvovnost od manipuliranja ili posvećenost od sebičnosti. Onda su im se pridružili oni koji očekuju slobodu bez odgovornosti, život bez odricanja i dobro neokaljano zlim. To je već bilo dovoljno loše, što nije onemogućilo da postane još gore: u jednom trenutku sjetio sam se sebe. Zaključio sam kako će biti najbolje da držim jezik za Zubima i dam ženi za pravo.

Na ekranu se pojavio sljedeći slučaj spremjan da ide pod nož, pa sam stišao ton. Jedna ekstremna fizička preobrazba a da nitko ne posumnja u njezinu učinkovitost kad je riječ o dobrobiti na mentalnom i emocionalnom planu bila mi je sasvim dovoljna za tu večer. Pogledao sam ženu koja je pogledala mene. Gledali smo se nekoliko trenutaka bez riječi, a onda je napokon rekla: „Šta je? Šta te muči?“

Pogled sam vratio na ekran, uzeo čašu sa svoga naslona i ispio ostatke vina. Ovaj puta imali su ozbiljne probleme: dvadesetogodišnju curu s maštovito deformiranim licem. Lagano sam se stresao, ustao i pružio ruku prema ženinoj čašici. Ispila je preostalu medicu i pružila mi praznu čašicu. Dok sam u kuhinji točio piće, upitao sam: „Jesi li i ti imala snove o promjeni izgleda koji bi riješili sve tvoje probleme?“

„Nisam sigurna da postoji žena koja nešto ne bi promijenila na svom tijelu. Ali nisam sigurna da baš sve vjeruju kako bi to riješilo sve probleme“, stigao je odgovor iz pravca dvosjeda.

Zastao sam s poluotvorenim vratima hladnjaka i rekao zbunjeno: „Čekaj, to znači da još uvijek imaš te pubertetske snove?“

Žena je malo okljevala, a onda rekla: „Pa, nisu baš pubertetski.“

Zatvorio sam hladnjak, uzeo čaše i sjeo do žene, pruživši joj medicu: „Dobro, kakvi su pubertetski?“

„Ovakvi kao od Michelle, samo još malo gori.“

„Budi konkretnija.“

Žena se nekoliko trenutaka nećkala gledajući čašicu u ruci, onda je otpila gutljaj i rekla:
„Željela sam imati duge i tanke noge, ravan trbuh, kovrčavu svijetlu kosu.“

„Hm, dobro“, rekao sam zbumjeno, pokušavajući zamisliti ženu s dugim i tankim nogama, ravnim trbuhom i kovrčavom svijetlom kosom. Užasno sam loš u takvim stvarima pa sam ubrzo odustao.

„E da, zaboravila sam tamnozelene oči s trepavicama koje postoje samo u reklamama za maskare“, rekla je žena s olakšanjem, kao da sam neki duh iz boce koji će joj ispunjavati želje pa je sretna što joj zatečenost tim sretnim životnim obratom nije uskratila tamnozelene oči s odgovarajućim trepavicama.

„Prepostavljam da su cure koje su imale noge o kojima si ti sanjala sanjale da imaju sise kao ti, kao i da su one s kovrčavom svijetlom kosom koja im je bježala na sve strane sanjale da imaju tamnu ravnu kosu koja će im samo padati niz lice“, rekao sam napokon.

„A ja prepostavljam da se s mukom suzdržavaš da mi ne kažeš kako je sve to glupo“, rekla je žena s mrvicom zlovolje u glasu.

„Ne znam zapravo. Pubertet bi mogao biti pravo vrijeme za takve snove“, odvratio sam. Pogledao sam tu njenu tamnu i ravnu kosu, pa onda i nimalo duge i tanke, ali svakako lijepe i baršunaste noge. „Nadam se da su ti snovi završili s pubertetom“, dodao sam kad sam bio gotov s inspekциjom.

Žena je odvratila pogled od mojih očiju i sama se posvetila jednoj kratkoj inspekciji vlastita tijela. Malo se namrštila i onda rekla: „Nikad nisam prestala željeti ravan trbuh. I trepavice iz reklama.“

„Nisi ozbiljna?“ upitao sam sumnjičavo.

„Svjesna sam da je to glupo, da to postoji samo u reklamama i šarenim magazinima, ali ne mogu si pomoći. Vidiš to i poželiš za sebe.“

„Da, na to računaju u marketinškim agencijama i multinacionalnim korporacijama“, zaključio sam ponešto turobno, zaronivši dublje u čašu.

Žena se okrenula prema meni, udobno namjestila glavu na dlan ruke koju je oslonila na dvosjed i upitala: „A ti?“

„Ne želim reći da sam imun na reklame, ali mislim da bi bilo pretjerivanje kad bih rekao da baš želim nešto od onoga što prodaju. Prije će biti da rovare protiv moje dobrobiti na nesvesnoj razini“, odgovorio sam zamišljeno.

„Ne to!“ odmahnula je žena rukom koja nije bila zauzeta pridržavanjem glave. „Zanima me o čemu ti sanjaš.“

„Ma, ni o čemu“, nevoljko sam procijedio.

Žena se malo pridigla, odmakнуvši glavu od dlana i namršteno rekla: „Kako misliš da ni o čemu ne sanjaš? To je nemoguće! Pa još uvijek nisi mrtav!“

„Nisam, naravno da nisam mrtav“, požurio sam otkloniti smrtni slučaj u obitelji.

„Onda o nečemu sanjaš“, zadovoljno je zaključila žena i ponovno potražila potporu dlana.

Duboko sam uzdahnuo i tiho rekao: „Moj se san već ostvario.“

Žena je opet lagano odskočila i upitala: „Kada?“

„U drugom razredu srednje“, rekao sam mirno, provjeravajući stanje noktiju na rukama. Nezadovoljno sam zaključio da bi mogli biti čišći i onda digao pogled. Susreo se sa ženinim koja je samo to čekala da bi mi rekla: „Sereš!“

„Ne serem.“

„Zvuči kao da sereš“, nije odustajala.

„Znam, ali ne serem“, nisam se dao smesti.

„Dobro, šta se dogodilo u drugom srednje?“

Nisam odmah odgovorio. Prvo sam morao počešati bradu, iako nisam imao problema s pamćenjem, barem ne kad su u pitanju bili ostvareni snovi: „U drugom razredu srednje furao sam s curom iz trećeg razreda.“

„Osnovne!?“ pitala je sumnjičavo, s posprdnim smiješkom na licu.

„Baš si glupa! Srednje!“ naživcirala me u djeliću sekunde tim potpuno nepotrebnim izrugivanjem mom najvećem životnom postignuću.

„Mama ti je glupa!“

„Tvoja mama je glupa!“

„Stvarno si glup“, zaključila je rezignirano.

„Tu baš i nema prostora za iznenađenja“, složio sam se.

Šutjeli smo neko vrijeme, ali ne zato jer smo bili uvrijedjeni, više je ta tišina zvučala kao da svatko za sebe kratko rekapitulira dosad izrečeno zanemarujući uvrede.

„Jesam li spomenuo da je bila lijepa i pametna?“ upitao sam napokon naglas i ženu i sebe.

„Kako znaš da je bila pametna?“ zainteresirala se žena.

Isprva sam pomislio da je vrlo lako odgovoriti na to pitanje, ali sam se onda sjetio kako su granice između pameti i gluposti često vrlo propusne, što me je donekle zbunilo: „Zapravo ne znam. Znam samo da je bila pametnija od mene.“

„Pa to ništa ne znači! Maloprije smo se složili oko toga“, bila je razočarana žena.

„Tako je. Ništa osim da je bila pametnija od mene.“

„Dobro, shvatila sam. Samo mi reci zašto to misliš.“

„Napucala me“, rekao sam kratko. Budući da su se u ženinu pogledu gomilali podozrivost i nezadovoljstvo, poželio sam reći nešto što bi u njega vratio veselje i polet. „Ako ti to nešto znači, mislim da su sve moje cure bile pametnije od mene“, rekao sam vedro i odlučno. Žena je duboko uzdahnula, okrenula očima, što je bilo totalno bez veze jer meni uvijek prigovara da ne okrećem očima jer je to totalno bez veze i osnovna škola, i konačno odvratila od mene pogled, okrenuvši se prema ekranu, iz čega sam zaključio da je moj pokušaj vraćanja veselja i poleta propao. Odlučio sam se na zadnji, očajnički korak: ulizivanje. Složio sam pogled pun divljenja i obožavanja i rekao ženinu profilu: „Naravno, osim tebe. Ti si još uvijek ovdje.“

Žena je lagano stisnula usnice i zaklopila oči, a onda zamišljeno rekla: „Ne razumijem zašto mi sada pokušavaš prodati priču kako nikad nisi napucao curu.“

„Ne da pokušavam, već prodajem!“

„I zato mi nisi jasan. Ne misliš valjda da će ti povjerovati?“ zvučala je već lagano zabrinuto.

„Zašto ne bi povjerovala u istinu?“ nisam se dao zabrinuti.

Vjerojatno nije očekivala takav otpor, tako da je samo lagano odmahnula glavom i otpila gutljaj medice. U tom trenutku shvatio sam da ni ja nisam očekivao takav otpor, pa sam se nagnuo, dao joj pusu u rame i rekao ozbiljno: „Vjeruj mi. Preteško sam dolazio do cura da bih ih napucavao.“

Naglo se okrenula prema meni i ništa manje ozbiljnim glasom rekla: „Ovo sad mora prestati. Nema tog muškarca koji je do cura dolazio toliko teško da neku ne bi i napucao.“

Gledali smo se netremice nekoliko sekundi, a onda sam popustio: „Znam, znam. Ali svejedno nisam mogao. Zato bih ja jednostavno – nestao.“

Rado bih da je žena u tom trenutku među prstima okretala uvojak kose ili kopala nos, jer bi to cijeloj sceni podarilo sentimentalnu, odnosno komičnu notu, ali ona je umjesto toga samo fiksirala svoj pogled u moje zjenice i pustila da se pod tim pogledom polako pretvaram u krmivo za banthe.

„Kao zadnja pićkica, dakle“, obratila se konačno hrpi krmiva koja je zauzimala moju polovicu dvosjeda.

„Baš tako“, čuo sam glas za koji bih se mogao zakleti da je izašao ravno s vrha te hrpe krmiva.

Čini se da ju je odsustvo i najmanje želje da negiram svoje karakterne nedostatke uvelike udobrovoljilo, jer se opet okrenula prema meni, pomazila me po potiljku i počastila pogledom koji mi je ponovno vratio ljudsko obliče. S obiljem nedostataka, naravno, ali ipak nedvojbeno ljudsko.

„Zaista ne kužim kako si uspio, ali kužim da je to onda bila totalno jaka stvar“, napokon je rekla žena i nakon kraće stanke dodala: „Nadam se da više ne sanjaš isti san.“

„Koji san?“ zbumjeno sam pitao.

„Da furaš s curom iz trećeg razreda srednje!“

Bio je na mene red da okrenem očima i kroz stisnute usnice kažem: „Sad bih ti najradije rekao što si, ali onda bi ti meni rekla što je moja mama, pa bih i ja tebi morao reći što je tvoja mama, a to mi se stvarno ne da.“

Žena je zamišljeno zakimala i rekla: „Mijenjaš se.“

Ignorirao sam je. Nakon što s nekim provedete sto godina, ili ste mrtvi ili ste tu osobu u stanju ignorirati kad vam je to potrebno.

„Ali to nije sve. Da je i samo to, bilo bi odlično, ali ima još“, rekao sam.

„Još bolje od furanja sa zgodnom i pametnom curom iz trećeg razreda?“ bila je skeptična.

Ignorirao sam je, jer bio sam tamo i znao sam o čemu pričam: „Mislim da sam zbog toga imao nekakav čudan ugled među dečkima. Nije mi to nikada nitko rekao, ali sam prilično siguran da je bilo tako.“

„A da nisi pobrkao zavist s poštovanjem?“ nije odustajala žena od svoje sumnjičavosti.

„Znam da nisam genije, ali to dvoje čak i ja mogu razlikovati.“

„Ne kažem da ne možeš, samo nemoj olako odbaciti mogućnost da si od dvije opcije odabrao onu koja više odgovara tebi nego stvarnosti“, mudrovala je žena, što je bilo grubo zadiranje u moje područje ekspertize.

„Mogu ti dokazati da sam u ovom slučaju bio u doslihu sa stvarnošću.“

„Kako?“

Zavalio sam se dublje u dvosjed i zabacio ruke iza glave, prekriživši prste na potiljku. Onda sam onjušio pazuhu koje je bilo bliže ženi i zaključio da mogu ostati u tom položaju i prepustiti se uspomenama.

„Te zime je bio zapadao dobar snijeg i za svakog velikog odmora muška bi se bagra prva sjurila ispred škole, zauzevši strateška mjesta, tako da nije bilo nikakvih izgleda da netko izade, a da pritom ne bude zatrpan grudama prije nego se dokopa prvog zaklona. Obično bih i sam bio među njima, ali taj puta sam bio dežurni i morao sam pokupiti školske zadaćnice nakon blok sata hrvatskog. Dok sam se s drugog kata spustio u predvorje, bilo je prepuno ljudi koji su se skanjivali izložiti se snježnoj paljbi. Tu i tamo bi prevladala logika krda i ljudi bi hrpmice, cure s vriskom i dečki s psovjkama na ustima, kretali u proboj, računajući da će se bar netko morati izvući neozlijeden i da će taj netko biti baš oni. Nisam želio biti pokretna meta, ali nisam se htio ni izvlačiti na račun najsporijih i najslabijih u krdu. Približio sam se vratima i, dok se pored mene formiralo novo uplašeno stado, odlučio jednostavno proći kroz

njih.“

Zastao sam da otpetljam prste i popijem gutljaj vina. Onda sam još nekoliko trenutaka okretao vino u čaši, uživajući u odgađanju klimaksa koji je neodoljivo podsjećao na antiklimaks.

„Dobro, i?“ napokon me prekinula u tihom divljenju samome sebi.

Otpio sam još jedan gutljaj i rekao: „Ništa. Ništa se nije dogodilo.“

Žena je prvo zbumjeno gledala, a onda oduševljeno-zaprepašteno uzviknula: „Čekaj! Šališ se!?”

„Ne, ovaj puta ne“, odvratio sam, ispunjen predivnom mješavinom ponosa i nostalgije.

Žena se i dalje borila s nevjericom i nije joj dobro išlo: „Nitko te nije gađao? To mi želiš reći?“

„Upravo to“, potvrdio sam mirno.

Žena je šutjela, malo se mrštila, malo popravljala lijevu bretelu, a onda rekla: „Ne vjerujem.“

Nisam joj mogao ništa zamjeriti: „Ne bih ni ja da nisam bio тамо.“

Vidjelo se da ženi treba još malo vremena da procesira cijelu tu situaciju. Gledala je prema meni, ali ipak negdje mimo mene, i onda kratko rekla: „Respect!“

„Da, znam.“

„Kužim, tvoj muški san nad snovima se već ostvario.“

„Nažalost“, uzvratio sam.

„Nažalost!?” začudila se žena. „Pa tko će se od tvojih prijatelja, i muškaraca uopće, moći na samrtničkoj postelji pohvaliti da je ostvario svoj san!?“

„To će mi dobro doći na samrtničkoj postelji, ali dotad mi to samo smeta“, rekao sam ispod glasa.

„Kako, molim te!?“

Uzdahnuo sam, jer sam po tko zna koji puta morao izgovoriti tako očiglednu stvar. A to, pak,

nisam mogao napraviti prije nego sam istresao u sebe ostatak vina iz čaše. Protrljaо sam jezikom nepce, skupio slinu s ostacima vina, progutao je i pogleda spuštenog u krilo konačno rekao: „Od drugog razreda srednje, moј život je polagana i mučna degradacija.“

Žena se malo zakikotala, nagnula se prema meni i dala mi pusu. Podigao sam pogled i ugledao nešto što je vjerojatno trebao biti njezin najbolji zaljubljeni pogled. Nisam mogao ostati ozbiljan, iako mi na trenutak nije bilo drago što me može tako lako demantirati. Onda je uzvratila osmjeh i rekla: „Dosta se dobro držiš za nekoga tko već desetljećima propada.“

Ponovno sam se uozbiljio i upitao: „Je l' bi me više voljela da cendram i kukam cijelo vrijeme?“

Ustrajući na svom zaljubljenom pogledu, slegla je ramenima i odgovorila: „Nisam sigurna.“

„Kako misliš da nisi sigurna? To baš i nije tako teško pitanje“, zbumila me.

Primakla mi se polako, ne ispuštajući moje zjenice iz fokusa, stavila mi ruku nježno na potiljak i rekla: „Mislim kako bi me to tako brzo opametilo da ne bih mogla ostati dovoljno dugo kako bih se u to uvjerila.“

Namrštio sam se neuvjerljivo, uhvatio je za potiljak nešto čvršće nego ona mene, ali još uvijek ne prekoračujući granice nježnosti, i rekao: „Toliko o zajedništvu i u dobru i u zlu.“

Pojačala je stisak, privukla mi glavu tako da su nam se vrhovi nosova dodirnuli i uzvratila hladno: „Nemam ništa protiv dobra, mogu izdržati zlo, ali ne pada mi na pamet trpjeti cendranje i kuknjavu.“

Medawarov je pogled na ljudsku kob manje žaloban nego što je to moderno, i vjeruje da ruke služe za rješavanje problema a ne za mahanje.

Richard Dawkins, Vragov kapelan

POSTOJE SRETNI, ALI NE I ZANOSNI BRAKOVI

Rekla je da nema smisla da to uvijek ja radim. Da mora biti spremna za neočekivano.

To sam načelno podržavao. Ali nisam joj davao nikakve šanse.

I sam sam se namučio s prvih nekoliko komada, dok nisam skušao najjednostavniji način otvaranja medice. Čep i grlić boce zaliveni su debelim slojem pčelinjeg voska, tako da je jedina izgledna taktika za izbjegavanje uklanjanja voska prije otvaranja zarezivanje voska točno u visini čepa, čime je njegovo odvijanje tek nešto teže nego na običnim bocama. Sve druge varijante iziskuju ili previše vremena ili previše čišćenja nakon otvaranja, dakle još vremena. Kao što sam i očekivao, njezino nespretno i nasumično rezuckanje proizvodilo je pozamašne količine voštanog iverja koje je onda dnom boce utrljavala u kuhinjsku radnu ploču. Odlučio sam se umiješati prije nego isto počne raditi s papučama i parketom.

Ustao sam od stola, prišao joj i rekao sam ouvjereno mužjački: „Dopusti.“

„Šta sad hoćeš?“ lagano se otresla, ne pogledavši me. Očigledno je i njoj već postalo jasno kako je krivo procijenila složenost operacije.

„Dopusti mi da ti pomognem.“

Zastala je, okrenula se prema meni odloživši nož i odlučno rekla: „Ne želim da mi pomognes.“

„A šta želiš?“

„Želim sama otvoriti medicu“, odvratila je, prkosno zabijajući pogled u moje zjenice.

„Da budeš spremna za slučaj da ti jave kako me pregazio auto, a u kući nema otvorene medice?“

„Da budem spremna ako te zatučem tupim predmetom, a u kući nema otvorene medice.“

„A dok me ne zatučeš, dopusti mi da ti pokažem kako se otvara medica. Ne mogu te više gledati.“

Šutjela je nekoliko trenutaka, odmahnula glavom i rekla: „Užasno si nestrpljiv. Čim netko ne

djeluje brzinom za koju si ti procijenio da je optimalna za određenu radnju—“

„Nisam nestrpljiv!“ prekinuo sam je.

„Vidiš da jesi. Nisi se mogao strpjeti ni da dovršim rečenicu.“

Dok sam izvježbanim pokretom nožem zarezivao vosak, mirno sam pitao: „Zašto bih trebao strpljivo čekati da završiš rečenicu punu laži?“

„Zato što si strpljiv?“

„Glupo je biti strpljiv ako te ljudi lažu.“

„Ne kažem da nije, ali ako si strpljiv, onda si strpljiv i dok ljudi lažu.“

Pogledao sam je zbumjeno, onda se posvetio skupljanju voska s radne ploče i mirno rekao:

„Ja nisam.“

„Zato jer nisi strpljiv!“ zaključila je već malo isprovocirana mojom nepopustiljivošću.

„A ti opet lažeš!“ uzvratio sam istim tonom. „Otkad ti određuješ gdje je granica između strpljivosti i nestrpljivosti?“

Zaškiljila je na mene i sumnjičavo upitala: „A tko određuje? Možda ti?“

„Ne.“

„Nego?“

Usredotočen na struganje noktom pa potom i jagodicama prstiju najtvrdokornijih mrlja od voska, odgovorio sam: „Kontekst.“

„Kakav kontekst?“

Stao sam na trenutak i okrenuo se prema njoj. Ali nisam je pogledao, već sam nekoliko sekundi posvetio inspekciji noktiju na desnoj ruci. Izgledali su stvarno nosferatuovski sa svim tim voskom.

„Jesam li ti možda već nekad spomenuo da je Ivica još u prvom razredu srednje škole zaključio da je—“

„Sve relativno! Jesi! Milijardu puta!“ ispalila je s mješavinom nevjericice i želje za

ozljeđivanjem bliskih ljudskih bića. Pretpostavljao sam da je riječ o meni.

„I zašto se to onda ne bi odnosilo i na strpljivost?“

„Znala sam. Sigurno imaš i primjer koji to potvrđuje.“

„Baš kao što ti uvijek imaš pripremljeno malo istraživanje koje potvrđuje tvoje mišljenje!“

Zakolutala je očima. Nisam se obazirao. Baš kao što se ni ona nikad ne obazire na moje kolutanje očima na njena mala istraživanja.

„Recimo, kad sam bio mali—“

„Koliko mali?“ strogo me prekinula.

„Ono, osnovna škola, srednja škola.“

„Dobro. Šta je onda bilo?“

Izbacio sam u kantu za smeće dva-tri najgora komada voska ispod noktiju, pustivši pogled da mi se izgubi u daljini. Usredotočio sam se na dikciju i onda dopustio uspomenama da same pripovijedaju: „U to doba bih svaku knjigu koju sam započeo čitati pročitao do kraja. Ali apsolutno svaku. Koliko god me davila, koliko god mi besmislena bila, stisnuo bih zube i davao joj šanse sve do zadnje stranice. Bio sam u stanju povjerovati da bi se čak i u zadnjoj rečenici sve moglo promijeniti, dobiti neki smisao. Vjerovao sam da bi se i zadnji debil od pisca mogao u svakom trenutku pretvoriti u dobrog pisca, samo ako mu dam priliku. Mislim da mogu mirne duše reći da su moji strpljenje i upornost bili enormni.“

„Kužim. Mogu se sjetiti dosta knjiga za koje je takav tip strpljenja potreban kako bi se čovjek probio do kraja“, rekla je dok mi je pružala jednu od dvije čašice koje je u međuvremenu napunila. Kucnuli smo se, kimnuli si i otpili. Prava slavonska šljiva s pravim slavonskim lipovim medom potekla je preko jezika i nepca te se sjurila niz grlo. Otpio sam još jedan mali gutljaj i odložio ostatak, osjećajući se nekako zaljubljeno. Žena je učinila isto i više za sebe rekla: „Neprocjenjivo.“

S tim sam se mogao složiti.

„Ali tijekom faksa se nešto dogodilo. Kao prvo, pojavili su se rokovi do kojih sam morao pročitati određeni broj knjiga. A bilo je dosta i onih knjiga koje nisam morao, ali sam želio pročitati. Kao drugo, pojavile su se sve te divne droge koje sam morao konzumirati. Kao

treće, pojavile su se sve te divne cure koje sam htio bolje upoznati. U tim uvjetima mi nije puno trebalo da zaključim kako knjigu koja me u sebe ne uvuče na prvih 30-40 stranica treba bez grižnje savjesti zavitlati kroz prozor. Doduše, kasnije se pokazalo da ni sve te droge, kao ni cure, nisu toliko divne, ali ja sam se trudio držati se onih koje jesu.“

Zastao sam da provjerim kako mi ide. Žena je izgledala skroz impresionirano: „Stvarno si glupe knjige bacao kroz prozor?“

„Samo na prvoj godini. Živio sam na Savi, u prizemlju. Knjige bi se od rešetke odbijale natrag u sobu“, rekao sam hladno.

„Ah, dobro“, uzvratila je razočarano.

„Netko sa strane, točnije netko brzoplet sa strane bi mogao zaključiti kako sam izgubio strpljenje s lošim knjigama.“

„To definitivno!“

„Ali možemo to gledati i s druge strane.“

„Uvjereni sam da možeš!“ uskliknula je ironično, a onda naglo podigla prst u zrak i načulila uši. „Ššššš“, utišavala me, iako sam šutke pokušavao shvatiti je li poludjela ili sam stvarno propustio zvono na vratima, šištanje puknute cijevi u kupatilu, što li već.

„Čuješ li kako dolazi racionalizacija kolosalnih razmjera?“ prošaptala je.

Otpio sam preostalu medicu. Bila mi je potrebna. I nije mi prestajala biti potrebna. Zato sam isto učinio i s njezinom. Ignoriravši njezino sasvim solidno spaljivanje pogledom, kao i činjenicu da se nisam mogao sjetiti koja budala mi je poklonila najmanje čašice za rakiju na svijetu, nastavio sam: „Mislim da sam pod svim tim pritiskom shvatio da nisam besmrтан.“

„Bravo!“ pokušala je sarkazmom obezvrijediti jedan od mojih dubljih uvida iz studentskih dana, ali nije bila u pravom raspoloženju, iako je išla u tom pravcu.

„Kad si mali, to ne kužiš. Kad malo odrasteš, skužiš to, ali ne zapravo. Moraš doživjeti pravi stres da bi zapravo *osjetio* da ćeš jednog dana umrijeti i da taj dan više nikad neće biti dovoljno daleko. A ako nisi besmrtan, onda nemaš vremena za razbacivanje. A ako si još uz to tip koji previše čita, vrlo je vjerojatno da će prva stvar na kojoj ćeš početi štedjeti vrijeme biti upravo glupe knjige. Jer si ih do tog trenutka pročitao dovoljno da shvatiš kako one koje

te bezumno zagnjave na prvih 30-40 stranica skoro nikad ne postanu bolje nakon toga. Pogotovo jer si u međuvremenu također shvatio da na svijetu ima više dobrih knjiga nego si se ikad nadao da bi ih moglo biti, kao i da čitanje knjiga nije najvažnija stvar koja će ti se ikad dogoditi.“

Šutjela je. Ali onako zamišljeno, a ne kao da smišlja uvredu. Bio sam zadovoljan učinkom svog izlaganja. Čak sam si u sebi ponosno čestitao i imaginarno se tapšao po stvarnom ramenu.

„Kako to da si onda još uvijek sa mnom?“ pitala je ozbiljno.

„Kakvo je to sad pitanje?“ bio sam zatečen.

„Pa mi smo imali najgorih prvih 30-40 stranica u povijesti svih heteroseksualnih veza. Možda čak i homoseksualnih.“

„Ah, to je drugo“, uzvratio sam s olakšanjem.

„Kako je to drugo?“

Okrenuo sam se da natočim medicu. Osjećao sam da će mi biti potrebna ako želim ženi na pravi način objasniti zašto smo još uvijek zajedno. A nisam sumnjao ni da će ženi biti potrebna bude li biti voljna saslušati moje objašnjenje. Kucnuvši se šutke, otpili smo gotovo pola čašice.

Okrenuvši se oko sebe, upitala me: „Postoji li neki posebni razlog zbog kojeg stojimo u kuhinji, umjesto da, recimo, sjedimo za stolom?“

Pogledao sam je iznenađeno i zaključio: „Baš i ne.“

Spustivši na stol dopola ispjenu čašicu i pored nje bocu medice, okrenuo sam naslon prema stolu i zajašio stolac. Pustio sam da mi slina iz usta još malo ispere slatkoću meda, pročistio grlo i ozbiljno rekao: „Stvar je u tome da si imala tu stvarno opaku taktiku.“

Nije to očekivala: „Opaku taktiku!? Jesam li ja tebi ikad izgledala kao da imam opaku taktiku za bilo koju situaciju?“

„Za ovu situaciju definitivno jes! Naša veza je počela tako katastrofalno da nikako nije mogla postati gora. Naravno, uopće ne poričem svoj divovski doprinos tome. Svejedno, zbog tog početka bili smo osuđeni na uspjeh: kad stvari postaju bolje, to je čista droga.“

„Da?“

Nije izgledala uvjereni, ali ja sam bio uvjeren za oboje: „Vjeruj mi. To i neizvjesnost. Ta kombinacija je totalno opaka. Nismo imali nikakve izglede da se izvučemo. Najbolja taktika svih vremena.“

„Kad mislim da sam već čula najveću glupost na svijetu, ti me uvijek iznova demantiraš.“

Možda je uvijek mogu lako demantirati kad je riječ o najvećim glupostima na svijetu, ali to u ovom slučaju uopće nije utjecalo na moje samopouzdanje po pitanju dubine moga uvida u temelje opstojnosti naše veze: „Nije to nikakva glupost. Dapače, to je općepoznata stvar. U najmanju ruku, poznata svakom kockaru. A vjerojatno se i ljudska vrsta pretvorila u to što jest jer su naši davni preci bili bolji kockari od pripadnika drugih vrsta s kojima smo se natjecali za resurse.“

Teško je susprezala težak napad sumnjičavosti: „Mislila sam da su kockari ovisni o dobitku.“

„Krivo! Kockari su ovisni o *potencijalnom* dobitku! Neizvjesnost je ta zbog koje se razvija ovisnost, a ne sam dobitak.“

Duboko je uzdahnula, popila još malo medice i onda pitala: „Odakle ti sve to?“

Nije da me je povrijedila svojom sumnjičavošću, ali nisam odolio da oponašam njezin dubok uzdah i ispijanje medice - najviše zbog medice.

„Čitao sam, šta misliš odakle mi?“

„Čitao si!?” čudila se kao Danica kad je Ilija pričao kako je pratio Jakovljevića i njegovo društvo u operu, što stvarno nije bilo u redu jer ja čitam.

„U prosjeku, jedno od deset povlačenja Jednorukog Jacka je dobitno. Ali draž tog stroja upravo je u tome što se ne zna kojih će deset posto povlačenja biti dobitno. Da je stroj napravljen tako da je jednostavno svako deseto povlačenje dobitno, nitko živ ne bi htio povlačiti ručku onih devet puta kad zna da neće dobiti ništa.“

U tom je trenutku već bila ljuta. Iako čašice nisu bile prazne, pokušao sam je malo udobrovoljiti dolijevanjem medice, ali se nije dala: „Šta je sljedeće? Neka priča o tome kako su neki znanstvenici napravili takve Jednoruke Jackove i stavili ih u kasino pored normalnih i nitko nije htio igrati na njima? Je l' to? Nitko se ne bi usudio izmisli takvu bedastoću?“

Preuzeo si lajtmotiv iz one epizode South Parka s mormonima?"

Svejedno sam pokušao s podizanjem čašice u zrak. I dalje nije bilo pozitivne reakcije. Ja sam, da nadoknadim izostanak potpore, istresao u sebe cijelu čašicu. To je bilo dvostruko bolje nego kad bih popio samo pola, ali sam ipak nekako ostao bez daha, tako da sam, jedva spriječivši da se zakašljem, samo procijedio: „Štakori.“

Nagnula se prema meni kao da je nagluha: „Šta? Štakori su igrali Jednorukog Jacka?“

Onda sam se ipak zakašljao, potom uhvatio normalan dah i rekao mirno: „Štakori su bili u kavezu s drogom.“

„Naravno! A šta drugo? Kad god nešto treba argumentirati, ti imaš neku priču koja uključuje štakore, a u većini slučajeva oni su u kavezu s drogom.“

„Nisam ja kriv što su Skinner i njegovi pajdaši štakore stavljali u kavezе s drogom ili hranom. Uostalom, ne možeš očekivati da se štakore može privoljeti na suradnju ponudivši im sportske aute, drago kamenje ili naslovnice magazina.“

Zakimala je zamišljeno nekoliko puta i, koliko god to bilo čudno, složila se sa mnom: „Da, to mi je jasno: štakori ipak nisu glupi.“

„Tako je. I zato su s drogom ispitivali kako na ponašanje djeluju rasporedi potkrepljivanja.“

„Rasporedi potkrepljivanja? Kao što ja moram otrpjeti otprilike tvojih 50 gluposti da bih čula nešto pametno?“

„Baš to! Jeden štakor je bio u kavezu u kojem je morao pritisnuti polugu točno 50 puta da bi dobio drogu. Drugi je bio u kavezu u kojem je drogu dobivao nakon proizvoljnog broja pritiskanja poluge. Naravno, oba su vrlo brzo to skužila i svojski prionuli na urokavanje. Onda im je Skinner ukinuo sponzoriranje. Iako su očekivali da će štakor koji je bio na redovnoj opskrbi biti motiviraniji za pritiskanje poluge, ovaj je vrlo brzo odustao i pao u depresiju. Ali je zato štakor čiji je raspored potkrepljivanja bio nasumičan polugu uporno pritiskao sve dok nije krepao.“

Ponosno sam se uspravio na stolcu kako bih se mogao nakloniti kad krenu ovacije iz publike, ali ništa se nije događalo. Žena je zamišljeno gledala kroz prozor, tako da sam vrlo brzo počeo tonuti u sebe, ne mogavši se odlučiti znači li to da razmišlja o ovome što sam ispričao ili me je jednostavno prestala slušati kad je zaključila da ovo neće biti jedna pametna od 50

glupih priča koje joj inače pričam. I sam sam bacio pogled kroz prozor da bih se uvjerio kako se u okvirima prozora susjedne zgrade ne događa nešto spektakularno, što je u njenom slučaju najčešće bilo sunčanje debelog crnobijelog mačka na prozorskoj dasci stana u potkovlju, ali nisam ga video, kao ni bilo što drugo što bi pozornost moglo zadržati dulje od dvije sekunde.

Onda se polako okrenula prema meni i razočaranim glasom, koji kao da je dopirao iz neke strašne udaljenosti i još strašnije usamljenosti, upitala: „Znači, tako me doživljavaš? Za tebe sam kavez u kojem je ponestalo droge?“

Nije mi bilo jasno kako je u mojoj prići, koja nudi toliko razloga za optimizam, uspjela usmjeriti pozornost isključivo na najmračniju opciju. Zbunjeno sam ustao, zaobišao stol i počeo je grliti i ljubiti. I nisam prestao sve dok nisam video kako se trudi ne pokazati da uživa, da je osjećaj strašne usamljenosti odagnan. Zaustavio sam poljupce i umiljato upitao: „Zar ti nisam dobar i motiviran štakor?“

Bez racionalizacije bismo poludjeli. Ali shvatite i ovu moju izjavu kao racionalizaciju.

Norman L. Munn

Tako sretan dan.
Magla se rano podigla, radio sam u vrtu.
Kolibri zastajahu ponad cvijeća kozje krvi.
Nema ničeg na svijetu što sam želio posjedovati.
Ne znam nikoga kome bih zavidio.
Zaboravljam svako pretrpljeno zlo.
Nije me zbunila pomisao da sam nekada bio isti čovjek.
U svom tijelu nisam osjetio boli.
Uspravljen, video sam plavo more i jedrenjake.

Czesław Miłosz, Dar

Krešimir Pintarić

Rođen 1971. godine u Osijeku. Diplomirao je komparativnu književnost, bibliotekarstvo i opću informatologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Uvršten je u više antologija, prevoden je i objavljivan na slovenskom, češkom, njemačkom i engleskom. Pisao je kolumnе i glazbene recenzije, te radio kao novinar i urednik za veći broj tjednika, magazina i web portala.

Za debitantsku knjigu pjesama/tekstova *Tour de force* 1997. godine dobio je nagradu Josip i Ivan Korazac u kategoriji mladih autora, a treća zbirka poezije *Commedia* priređena je i kao prva hrvatska multimedijksa zbirka stihova na CD-ROM-u i u tiskanom izdanju.

Od 2001. glavni je urednik i voditelj projekta Besplatne elektroničke knjige [BEK] Društva za promicanje književnosti na novim medijima [DPKM] (elektronickeknjige.com).

Autorove mrežne stranice nalaze se na adresi www.kresimirpintaric.com.

Objavio: *Tour de force* (pozija/proza, 1997); *Divovski koraci* (pozija, 2001); *Commedia* (pozija/multimedija, 2002); *Rebeka mrzi kada kokoši trče bez glave* (priče, 2003); *Ljubav je sve* (roman, 2005) i *U tvom zagrljaju zaboravljam svako pretrpljeno зло* (roman, 2008).

Biblioteka Online

knjiga 169

Krešimir Pintarić

**U TVOM ZAGRIJAJU ZABORAVLJAM
SVAKO PRETRPLJENO ZLO**

drugo, izmijenjeno izdanje

© 2019 Krešimir Pintarić

**© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2019**

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednici

Goran Čolakhodžić

Davor Ivankovac

Fotografija

scottwebb / Pixabay.com

ISBN 978-953-345-721-5 (HTML)

ISBN 978-953-345-722-2 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-723-9 (PDF)

ISBN 978-953-345-724-6 (MOBI)

Prvo izdanje

Profil International, Zagreb, 2008.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**